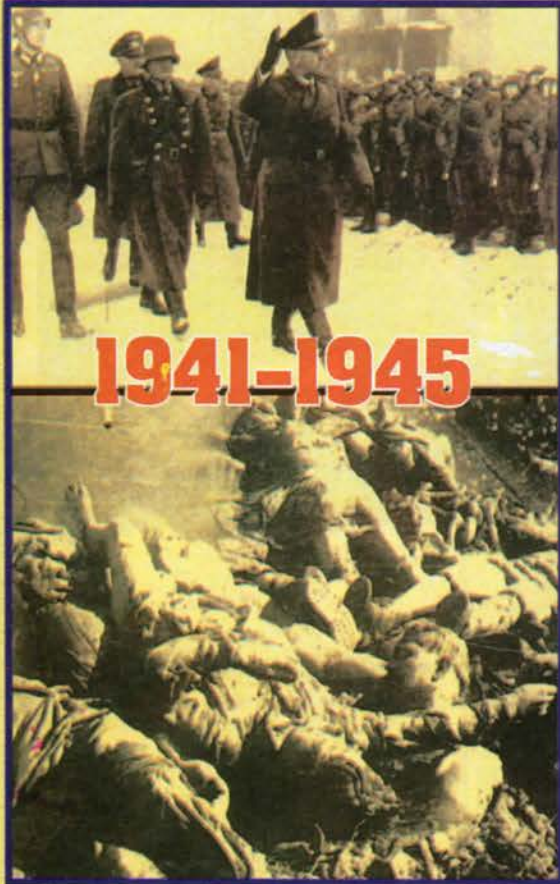

ВЕЛИКА СРБИЈА

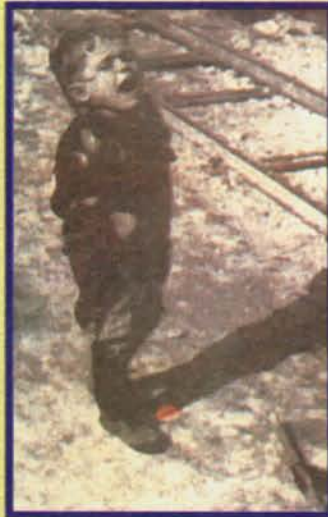

НОВИНЕ СРПСКЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ
БЕСПЛАТАН ПРИМЕРАК

БЕОГРАД, ЈУН 2002. ГОДИНЕ
ГОДИНА XIII, БРОЈ 1690

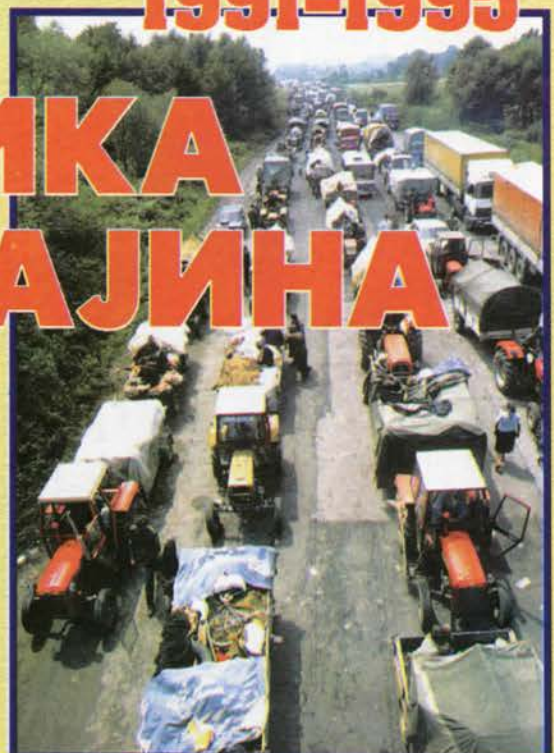
1941-1945

1991-1995

**РЕПУБЛИКА
СРПСКА КРАЈИНА**

ВЕЛИКА СРБИЈА

ЗЕМУН
ТРГ ПОБЕДЕ 3

НОВИНЕ СРПСКЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Оснивач и издавач

Проф. др Војислав Шешел

Главни и одговорни уредник

Смиша Аксентијевић

Заменик главног

и одговорног уредника

Марина Рагуш

Помоћници главног и

одговорног уредника

Елена Божић-Талијан

и Огњен Михајловић

Издање припремио

Ратко Гонди

Техничко уређење и компјутерски прелом

Северин Поповић

Унос текста

Весна Марић

Златија Севић

Лектор

Весна Арсић

Секретар редакције

Злата Радовановић

Председник Издавачког савета

Др Ђорђе Николић

Заменик председника Издавачког савета

Др Бранко Надовеза

Издавачки савет

Проф. др Војислав Шешел,

Томислав Николић,

проф. др Никола Поплашен,

Маја Гојковић, мр Небојша Величковић,

Александар Вучић, Драган Тодоровић,

Мирко Благојевић, Ратко Гонди,

Момир Војводић, Стево Драгишић,

Драгољуб Стаменковић,

Гордана Поп-Лазић, Лука Митровић,

др Бранислав Блажић

Штампа

„Етикета”, 20. октобра 2,

11307 Болеч, 011/806-30-28

За штампарiju

Мирослав Драмлић

Редакција прима пошту на адресу

„Велика Србија”, Трг победе 3,

11080 Земун; рукописи се не враћају

Новине „Велика Србија” уписане су у

Регистар средстава јавног информисања

Министарства за информације под бројем

1104. од 5. јуна 1991. године.

ЦЕНЕ ОГЛАСА

Цене огласа за издање у сто хиљада примерака: последња колорна страна корица 100.000 динара; унутрашња колорна страна корица 80.000 динара; унутрашња новинска страна 60.000 динара; 1/2 унутрашње новинске стране 30.000 динара; 1/4 унутрашње новинске стране 15.000 динара; плус порез на промет.

РЕПУБЛИКА СРПСКА КРАЈИНА

„Земља је ваша пустиња, градови ваши огњем поплаћени; ваше њиве једу ишћини на ваше очи, и пустињом је као шито ошћинавају ишћини.”

Књига пророка Исаије, глава 1. пс 7.

*„Онамо, 'намо! за брда она,
Гдје небо плави савија свод,
На српска поља, на поља бојна,
Онамо, браћо, спремајмо ход!”*

Никола I Петровић

Пишући овај рад имао сам само једну жељу: да својим скромним могућностима допринесем спасавању од заборава велику творевину (и трагедију) српског народа, да допринесем доказу оправданости, чак неопходности, постојања Републике Српске Крајине. Покушаћу, користећи искључиво релевантне доказе, хладне главе – али врела срца, препуног туге – показати да смо у Републици Српској Крајини били на свом вековном огњишту, да нашу српску земљу на којој смо живели нису донели „Србијанци на опанцима”, да са Хрватима није било могуће остати у „суживоту”, да смо за врло кратко време створили државу, која је имала потпуни територијални, национални, политички, правни, економски и све друге атрибуте државе.

У раду ћу често користити израз „авнојска Хрватска” (АХ). Иако овај израз није веродостојан у потпуности, јер у саставу те Хрватске (ни било које друге, чак ни НДХ) никада није било Барање, то чиним да би се знало на коју територију мислим. Између скраћенице назива: „Хрватска у Авнојским Границама” и имена западноевропског града (ХАГ) је апсолутна корелација, знак једнакости, не само у словном, него још више у садржајном смислу, када је у питању однос према Србима, те не желим да користим ту омражену скраћеницу.

На крају увода желим да се захвалим свим ауторима, које ћу цитирати, што су својим радовима допринели да истина о Србима ван Србије, нама „пречанима”, изађе на видело и спасе се од заборава. Молим их да истрају и даље на том послу, јер су показали и знање и патриотизам.

Молим, такође, све грађане Републике Српске Крајине да доставе у Српску радикалну странку све документе које поседују, везане за било који вид делатности и радња било ког органа РСК, од општинског до републичког нивоа, од одбране до производње, од школства до здравства и социјалних служби. Фотографије, видео траке, тонски записи или писана документа, новине, „Службени листови”, уредбе – оригинали или копије, имаће непроцењиву вредност у неком моменту, јер су докази да смо постојали, да имамо права тражити и борити се за своју земљу.

Ратко Ј. Гонди

ГЕНЕЗА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ КРАЈИНЕ

Република Српска Крајина формирана је одлуком Уставотворне скупштине од Српских Аутономних Области (САО) на Николдан 1991. године. Повод за стварање САО и касније РСК је био у усташкој идеологији нове хрватске демократије. Један од првих ножева забијених у душу српског народа је избацивање Срба из Устава нове државе. Следећи потези (шаховница, изјава лојалности и сл.) само су јасније указали шта нас чека у лијепој њиховој. Хрватски политички „дужносник“ Шекс јасно је поручио: ко не може прихватити да у новој Хрватској живи по новим хрватским законима, може да се сели, а Срби могу понети само онолико земље, колико су донели на опанцима Србијанци из Србије.

Али Србијанци нису донели српску земљу из Србије.

Србијанци су донели у Хрватску нешто што Хрвати никада нису могли остварити: донели су им слободу, створили им државу, заштитили их од одговорности поражених у рату и превели у табор победника. И то два пута у овом веку!

Срби, у крајевима који су припали Хрватској после Првог и Другог светског рата, нису били дошљаци или колонисти. Они су ту живели вековима, а и када су се дешавале велике сеобе, нису долазили на туђа огњишта, него су земљу куповали или добијали на поклон од тадашњих владара. Али појмимо редом.

Долазак Словена на Балкан, правци кретања и запоседнуте територије

Досељавање Словена на Балкан траје од V до VIII века. У првој половини VII века византијски цар Ираклије колонизује на северозападном делу Византије словенска племена. Насељава их пре свега у опустошене крајеве, како би били штит према Аварима, који су тада имали моћну државу у Панонији.

Тек почетком IX века јављају се у летописима називи Срби и Хрвати. Тако се Срби као народ први пут спомињу 822. године у франачким анализима (Ајнхард) и то „...као силан народ, који држи велик део Далмације (Sorabi, quae natio magnam Dalmatiae partem obtinere dicitur). Средњевековни извори наводе неретванску, захумску и требињску област као српске земље. Цар Константин VII Порфирогенит (913 - 959.) као границу између Хрвата и Срба наводи Ливно и реку Цетину (западна српска граница), а да су Срби имали у поседу и покрајину Босну, у горњој долини Босне, са градом Салинес (Тузла).

Дубровник су српски владари одувек сматрали својим градом, те су му давали велике повластице и поклоне. Навешћу неколико поклона, који потврђују припадност југа Далмације и дубровачке регије српској држави и народу:

1. Српски жупан Војислав поконио је Дубровнику Груж, Ријеку, Сумет и Затон, све до Орашца, на истоку Жупу.

2. Војинов син Михаило поклања острва Даксу, Колочеп, Лопуд, Јакљан, Груду и Св. Јандрију.

3. Краљ Бодин дарује Локрум.

4. Деша, стриц Немање Великог, дарује 1151. острво Мљет.

5. Краљ Стјепан Немања II продаје Дубровнику острво Ластово.

6. Краљ Урош дарује Дубровнику Стонску превлаку.

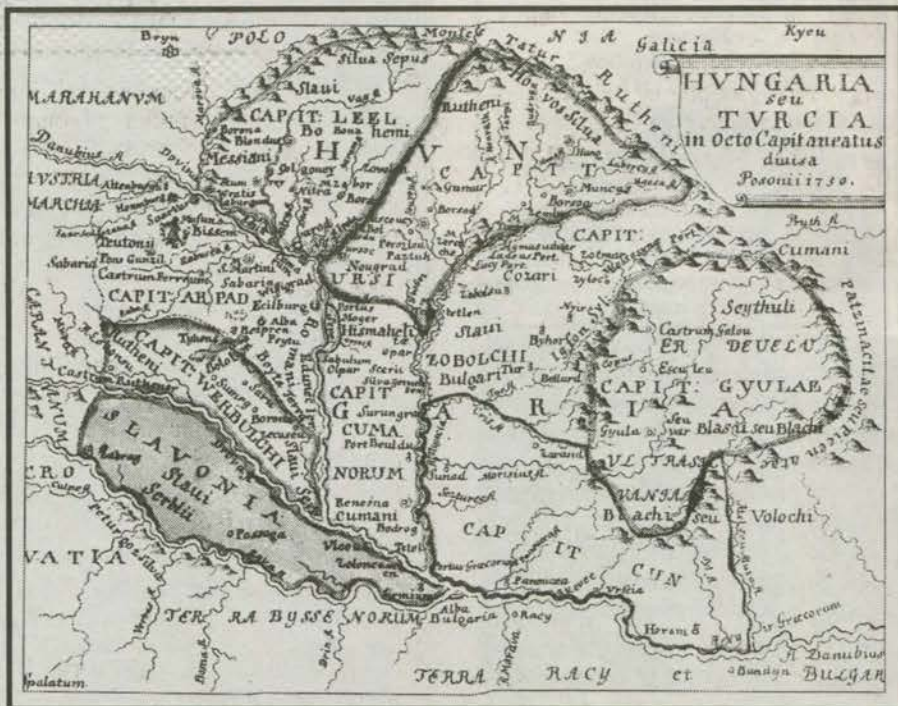
Не можеш поклонити или продати оно што не поседујеш!

Најзнаменитији Дубровчани српског су порекла, као Иван Гундулић, Руђер Бошковић (отац му је дошао у Дубровник из Попова поља, из места Орахов до), Матија Бан, Валтазар Богишић и др. На општинским изборима (1890) победила је Српска странка. Св. Сава је на Пељешцу, у Стону, основао епископију.

Дакле, Срби насељавају Херцеговину и јужну Далмацију од свог досељења на Балкан, јер је то део њихове државе.

Да су Срби настањивали и северну Далмацију у предтурско доба, сведочи велик број манастира у том простору, а који су изграђени пре успостављања турске власти на Балкану. То су: манастир Крупа (Успеније пресвете Богородице) код села Жегара у близини Обровца, чија је градња почела 1317. године, и манастир Крка (Свети архангел Михаило), у близини Книна, подигнут 1350. године. У селу Пађене подигнута је српска православна црква 1456. године, дакле 36 година пре открића Америке. Средином XV и почетком XVI века у северозападној Далмацији изграђено је више од 10 православних храмова.

Друга област авнојске Хрватске у којој Срби живе од свог досељења на Балкан је западни Срем и источна Славонија. Срем је након пропасти аварске државе био отворен за насељавање, што су обилато користили Срби. Према мађарском статистичару Алексеју пл. Фењешу, 1840. године у

Срему и у две славонске жупаније, пожешкој и вировитичкој, нема Хрвата. Од Словена ту живе Срби (Раџи) и Шокци.

Трећа област, која никада није спадала ни у какву Хрватску, а сада је њен саставни део, у којој су Срби живели још у предтурско доба, дакле пре великих сеоба, је Барања. Простире се између Дунава, Драве, Блатног језера и ушћа Муре у Драву. Од V до X века извршено је насељавање Барање Словенима, а у IX веку створили су јаку државу. Најпознатији владари били су Прибин и његов син Коцељ. У њиховој држави зачала се и утврдила словенска писменост, коју су ширили Ђирило и Методије. Да су ту живели Словени источног грчког (православног) обреда, сведочи руски летописац Нестор (XI век), описујући средину у коју су ступили апостоли словенски:

„...кад их позваше старешине крштених Словена, што су живели иза Бугара, становника Подунавља, по имену Растислав, Светополк и Коцељ... који би нас научили и нама свете књиге тумачили... ми ни грчки ни латински језик не знамо, нити писмена њихових у књигама знамо, а још мање смисао њихов...”. Намера ових владара је била јасна: уз помоћ Византије одупрети се агресивном ставу Франака, Немаца и католичке цркве.

Мађари, номадски народ, долази у ове крајеве 896. године, дакле готово 400 година након Срба. Када је великомађарска хегемонистичка клика настала, у оквиру прославе хиљадугодишњице мађарске државе, доказати да су Мађари насељавали Барању пре Срба, те наредила велика археолошка истраживања на десној обали Дунава, откривено је широм овог пространства на хиљаде гробова. Једино што је мађарски археолог могао извести је да из доба пре Стевана I, краља Угарске (око 1000. године), ту нема трага о насељу Мађара. Краљ Стеван беше син кнеза Гече и ћерке православног владара Ердеља Буле. Крштено име му је Војко, а касније Стеван. Тврди се да је прво крштен у православној цркви, чему у прилог говори његова опрема (плашт и новчаник) са словенским натписима, као и његова прва издана диплома на грчком језику, за манастир православних калуђерица у Веспримиу. Тек женидбом са ћерком баварског кнеза Хенриха окренуо се римском обреду.

Све ово доказује само једно: у наведеним крајевима Срби су староседеоци од давнина, од доласка на Балкан; ово је српска земља од старина, старија и од хрватске и од мађарске државе. То је изворно српско домицилно подручје.

Сеобе Срба

Кад год је Аустрија ратовала против Турака, имала је максималну помоћ српског народа, који је бунама и учешћем у аустријској, „ришћанској” војсци настојао збацити турско ропство и васкрснути српско царство. А после сваког мира морао је бежати из постојбине испред турске освете. Те сеобе су се одвијале у неколико праваца.

Сеобе у Војводину

У периоду од XIV до XVII века у неколико наврата на подручје Срема, Баната, Бачке и Барање доселило се више стотина хиљада Срба, бежећи пред Турцима. Мађарске и аустријске власти су форсирале тај процес, додељујући Србима имања у празним, напуштеним просторима ових области. Први талас сеобе одиграо се непосредно након Косов-

ске битке 1389. године. До следеће велике сеобе дошло је након мађарско-турског рата 1481. године, када се око 50.000 Срба из околине Крушевца, под Вуком Гргуровићем, доселило у околину Темишвара. Мађарски краљ Матија Корвин прихвата све исељенике и усмерава их у Срем, Славонију и Крајину (око 200.000 душа у периоду 1479-1483.). У аустротурском рату 1683-1699. окупило се око 30.000-40.000 Срба код Београда, под Арсенијем Чарнојевићем. Цар Леополд I их насељава у Бачкој, Барањи и Славонији. У рату 1788-1791. у Војводину је прешло око 40.000-60.000 Срба. Ово је била последња велика сеоба Срба у Аустрију.

Сеобе у Славонију и Крајину

У току XV до XVIII века трају непрекидне миграције Срба у Славонију и Крајину. Процес је имао устаљену шему: на опустошена имања и напуштена земља уз турску границу досељавају се Срби из крајева под турском влашћу. Турци досељавају Србе из унутрашњости, да запоседну напуштено подручје с турске стране. Досељени Срби првом приликом напуштају турску крајину и селе се у Аустрију, тј. Славонију и Хрватску, куда их позивају аустријски цареви, обећавајући велике повластице, јер им је потребан поуздан, храбар ратнички народ, који је уз то и домаћински. Тако је на подручју

Карловачког генералата и Баније било 1768. године 125.762 српска становника, а у рату 1788-91. прешло је из Босне у Хрватску 25.000 Срба.

На тај начин су формиране српске крајине. То је друго српско домицилно подручје у авнојској Хрватској.

Војна Крајина

Формирање Војне Крајине почело је у XV веку, најпре као погранично подручје ради одбране од Турака. Експанзијом Турске, подручје Војне Крајине се проширило на Срем, Бачку, Банат и Ердељ (Трансилванију) и добило специјалан статус под директном управом цара, тј. Беча.

Зачетак Војне Крајине датира од 1435. године, када је угарско-хрватски краљ Сигисмунд ојачао границу према Венецији и Босни крајишким, славонским и усорским „таборима”. После пада Босне, 1463. године краљ Матија Корвин је образовао одбрамбени бедем против Турака, који је ишао линијом Врбас-Усора-Сребреник-Шабац-Београд, а 1469. оснива посебну војну област – сењску капетанију, у чијој позадини су Гацко-Оточац-Стариград и Новиград на ушћу

Зрмање ради одбране од Венеције. Посаду овог низа утврђења чинили су Срби, Хрвати, Румуни, Мађари и нешто Немаца.

Након пораза Хрвата на Крбавском пољу (1493. године) Лика, Крбава, далматински крајеви и приморско залеђе остали су практично без одбране, отворени за пљачку турског башибозука. Ово је изазвало померање хрватског становништва у дубину Мађарске, Аустрије (Бургенланд) и Фурланију. Напуштена подручја насељавају Срби из турског дела Крајине.

Да Срби у Војну Крајину долазе као радо виђени и жељени поданици, посебно цењени, најбоље сведочи повеља Фердинанда I (1538.):

„...овом исправом дајемо на знање и саопћавамо свима, којима се упућује...како су неки српски или рашки капетани и војводе одлучили да дођу заједно са људима и лицима, која се налазе под њиховом војводском части, да нам служе...Стога ми желимо да те српске или рашке капетане и војводе, њихове људе и лица или споменуте њихове припаднике издашно наградимо...ми им... дајемо, поклањамо, уступамо, подељујемо и обећајемо доље изнесену повластицу с ослобађањем од извјесних обавеза, извјесна права као и слободу, коју, по нашем мишљењу, треба обећати, дати, поклонити и уступити, с овим садржајем:

Кад сами српски или рашки капетани и војводе, људи и напријед споменута лица, која су њихови поданици и припадници, буду дали вјеру, да ће нам непоколебљиво служити, свака породица, која буде становала у једној кући, под јед-

њали животима на свим ратиштима где је учествовала Аустрија.

Војна Крајина је 1881. године припојена Банској Хрватској и престала да постоји као засебна целина.

Подручје Војне Крајине са деловима авнојске Хрватске који никада нису били саставни део ниједне хрватске државе (Барања, западни Срем, источна Славонија) чине територију Републике Српске Крајине. За сваког иоле добронамерног, писменог и поштеног човека доказа за оправданост постојања РСК има и превише. А оним другим не вреди доказивати, него показати...

Наведене чињенице имају веродостојну потврду у низу географских карата, рађених у средњем веку и доцније. Аутори су разних националности, али ниједан није Србин, те им се не може приписати великосрпски хегемонизам. Неколико приложених географских карата јасно доказује где су српске земље, као и која је величина и положај Хрватске у време краља Томислава. То је Хрватска из „тисућљетног“ сна Туђмана и осталих, јер то је највећа Хрватска која је икада постојала, остварена властитим снагама и на подручју које су већином настањивани Хрвати. Све остало није никада било хрватско, осим у административном смислу, као Барања, Западни Срем и Источна Славонија од 1945.

Територијална проширења Хрватске

Хрватска 1102. године

На карти Хрватске из 1102. године приказана је територија, коју су старешине 12 хрватских племена без борбе предали мађарском краљу Коломану на поклон 1102. године. У замену, потврђене су им старе повластице – ослобођење од пореза и несметано уживање својих поседа! Мењали веру за вечеру! Типично хрватски.

У наредним вековима дошло је до низа великих промена на војном и политичком пољу, а тиме и до великих миграција становништва (делимично објашњено у претходним разматрањима). Стварањем Војне Крајине на подручју авнојске Хрватске фактички постоје две одвојене територијалне и политичке целине: Војна Крајина, насељена готово искључиво Србима, и Банска Хрватска, насељена већином Хрватима, мада и у њој живи знатан број Срба.

Карта Војне Крајине говори сама за себе.

Први поклон – проширење: 1881. године

Војна Крајина припојена је Банској Хрватској 15. јуна 1881. године. Овим чином постављени су темељи хрватској фибли, која ће у наредном периоду постати узрок готово свих проблема на Балкану. Тако је хрватска сервилност из 1102. године награђена територијама, које су настањивали искључиво Срби, који су својом крвљу и животима бранили и одбранили те крајеве од Турака, а тиме одбранили и хрватску, аустријску и мађарску госпоштину. За ту службу Срби су награђени укидањем слобода и подвођењем под хрватску власт.

Стварање Југославије

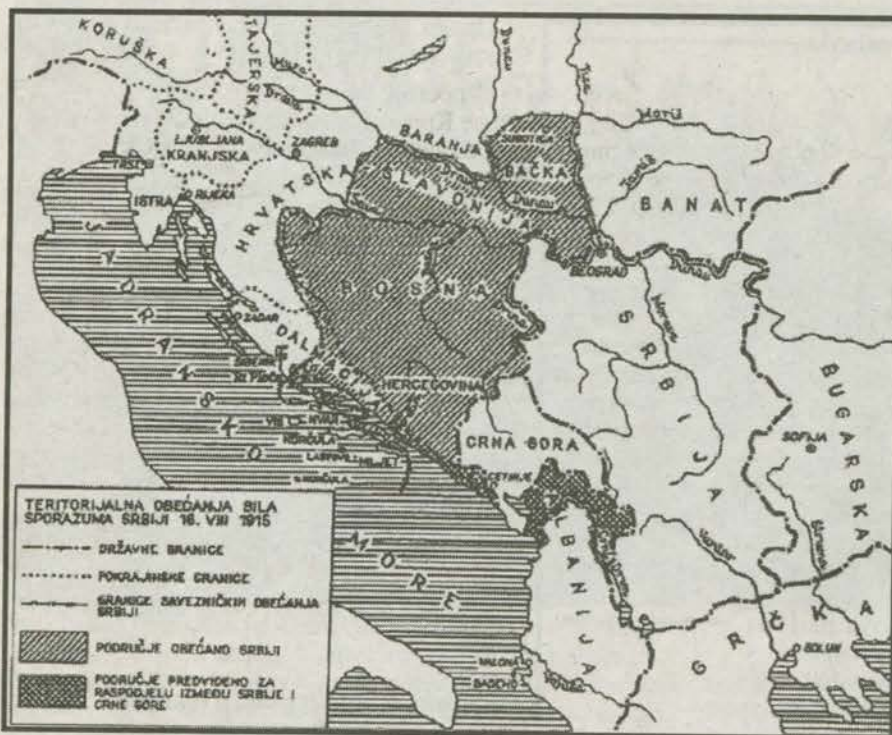
Идеја југословенства је у 19. stoleћу добила посебно на значају у свим јужнословенским земљама. У западним крајевима (Словенија, Хрватска) то је узроковано страхом пред све јачом германизацијом, а у Славонији и Далмацији же-

ним кровом и на једном имању, мора, може и смије у року од 20 година без прекида слободно живјети на нашем подручју...без икаквог плаћања пореза и било какве закупнине, обрађивати земљу или је дати на обраду, примати сав плод и приход са те земље, без икакве запреке или противљења...Обавезујемо се и обећајемо, да ће мо се ове наше повластице чврсто држати, а захтијевамо и наређујемо да се ње сви држе...

Овај подужни цитат је било неопходно навести, како би се јасно видела статусна разлика између Хрвата, који су живели у класичном феудалном систему, углавном као кметови, и Срба у Војној Крајини, који су слободни, одговорни једино цару. Између осталих, и то је један од битних разлога за завист и мржњу коју су хрватски пургери одувек гајили и испољавали према Србима.

Цар Фердинанд II доноси 1630. године декрет, којим целу Војну Крајину изузима дефинитивно из банске управе и подводи под аустријску. Низом декрета и закона, од којих су најзначајнији „Војно-граничарска права“ (1754) и „Крајишки темељни закон“ (1807), регулисана су права, обавезе и поседи крајишника, која су увек била далеко већа од права хрватских сељака, кметова и пургера - али Срби су та права пла-

љом да се уједињењем са Србијом оствари жеља: сви Срби у једној држави.

У Србији је идеја уједињења живела у две варијанте: источној, као тежња за уједињењем са Бугарском у заједничку државу, и западној, као замисао изражена у „Начертанију” Илије Гарашанина из 1844 – стварање југословенске државе под вођством Србије, јужнословенског Пијемонта. Конкретну визију будуће југословенске државе изнео је Никола Пашић у одговору Јовану Цвијићу 29. јула 1914. године (дакле већ другог дана рата!) уверавањем да ће граница будуће државе досегнути линију Клагенфурт–Марбург (Марибор)–Сегедин. Нишком декларацијом од 7. децембра 1914. године скупштина је дефинисала ратни циљ Србије као „ослобођење и уједињење све наше неослобођене браће”. Крфском декларацијом одређени су конкретнији детаљи: уређење, грб, име државе, језик, писмо, вероисповести и др.

Хрватски и словеначки политички миље није приступило стварању Југославије из истих побуда као Срби. Они су пре свега желели да остваре следеће циљеве:

- сузбити аустријске, мађарске и италијанске тежње за присвајањем, односно задржавањем у поседу, делова њихових територија;

- избећи казну и репарације, које неминовно следе државама – ратним губитницима;

- створити властите државе, зашита нису имале својих снага.

Да је то основна жеља тих кругова доказују две чињенице.

Мајска декларација, коју су 1917. године донела 33 посланика југословенског клуба у бечком парламенту, изјашњава се за уједињење Словенаца, Хрвата и Срба у једну државу под „жезлом Хабзбуршко-лоренске династије” дајући јој „католички и хабзбуршки карактер”;

Појава Народног вијећа у октобру 1918. године, са основном идејом стварања државе Срба, Хрвата и Словенаца, а да се о уређењу државе изјасни Уставотворна скупштина. Основна тежња је била стварање центра нове државе у Загребу.

Целокупност хрватско-словеначке идеје југословенства најпрецизније је дефинисао Антун Корошец: „Узмимо белог коња којег нам нуде, а вратићемо им рагу”.

Битан чинилац у стварању Југославије била је Резолуција о прикључењу Војводине Србији. Велика народна скуп-

штина у Новом Саду донела је 25. новембра 1918. године наведену резолуцију. Укупно 757 посланика из 211 општина из Баната, Бачке и **Барање** изјаснило се за непосредно прикључење Краљевини Србији. Идентичну одлуку донели су и становници Срема.

Стварањем Југославије Хрватска је остварила огромну добит. То је била једина земља која је након изгубљеног рата профитирала територијално, економски и политички.

Бановина Хрватска 1939.

Нагодбом Цветковића и Мачека од 26. августа 1939. године, а уз максимално ангажовање кнеза Павла, крајње неспособног и неуког политичара, лабилног карактера и без имало карађорђевићских особина, створена је Хрватска Бановина. Коначним споразумом („српским Минхеном”, Драгиша Васић) спојене су две бановине (Савска – тј. Хрватска и Приморска, тј. Далмација) у целини, и делови још четири (Дунавске, Дринске, Врбаске и Зетске) са срезovima: Дубровник (који

тада први пут у историји улази у састав Хрватске, као уосталом и многи други крајеви), Шид, Илок, Брчко (Дервента), Градачац, Травник и Фојница. Владином Уредбом о Бановини Хрватској од 26. августа 1939. (узгред: ова уредба никада није ратификована у Народном представништву, те никада није постала правноваљана), која се позивала на члан 116 Устава, који је дозвољавао да круна може у одређеним условима радити и одлучивати мимо законских и уставних одредаба, практично је створена федерална јединица у до тада јединственој држави. Захваљујући посебном положају Бановине створени су основи целокупне државне инфраструктуре НДХ, а што се види из следећих података:

- законодавна делатност је потпуно самостална;
- бановински закон не узмиче пред државним;
- потпуно аутономно правосуђе, од првостепених до апелационих и касационог суда;
- над бановинским судовима нема више инстанце ван Бановине, ниједан писани чин краљевске власти из надлежности Бановине није пуноважан, нити се може извршити, ако га бан није премапотписао;
- бан директно општи са круном;
- бановина има у административном и законодавном погледу надлежност над свим приходима на њеној територији (пуна финансијска самосталност);
- стварање наоружаних одреда мачековаца, који су били основ касније усташке жандармерије, итд.

Ударени су темељи будућој НДХ, једној од најмонструознијих држава која је икада постојала на кугли земаљској. Кнез Павле и политиканти око Цветковића предали су у хрватске руке огромне српске територије, велики број Срба, српских манастира, укључујући многе крајеве који никада нису били у саставу никакве Хрватске.

Независна Држава Хрватска (10. април 1941.)

Распадом Југославије, чему је значајно допринела Хрватска Бановина, створена је нова држава, чији скраћени назив Ен-Де-Ха убрзо постаје синоним пакла на земљи. Остварење хрватског „тисућљебног сна”. У сновима човек често доживљава страшне море. Оно што је била стварност у тој новој држави надмашује најгоре и најцрње фантазије и море то ниједан иоле нормалан људски или животињски ум није могао измислити.

Према подацима неких других аутора (Д. Страњаковић), у НДХ је 1941. било 2.294.316 Срба.

Награда 1945. године

Као награду за учешће у Другом светском рату Хрватска је добила коначан облик, који има и данас, осим Барање, која јој је накнадно додељена на администрирање. У првим послератним картама јасно се види да Барања није у саставу Хрватске.

Барања, источна Славонија и западни Срем додељени су Хрватској на основу националног састава након Другог светског рата, и то упркос сазнању да је за време НДХ око 200.000 Срба са тог простора што отерано, што побијено.

Авнојска Хрватска је настала углавном на подручју бивше Хрватске Бановине, уз нека проширења, као што је наведено горе. Али је сада имала око 500.000 Срба мање него 1939. године.

Положај, статус, односи и промене ставова према Србима на подручју авнојске Хрватске

Наведено је и доказано да Срби насељавају подручје авнојске Хрватске:

Прво домицилно подручје – крајеви које су насељавали од доласка Словена на Балкан,

Друго домицилно подручје – насељавањем напуштених крајева у пограничној зони.

У целој историји српски народ у овим крајевима је био изложен разним притисцима, од економских до физичке ликвидације. Да би се објаснила, схватила и уважила српска колективна свест и памћење, за неке можда ирационалан страх од истребљења, одбојност према било каквој хрватској држави у којој Срби неће имати вишеструку јаку гаранцију опстанка, потребно је изнети неколико непобитних историјских чињеница.

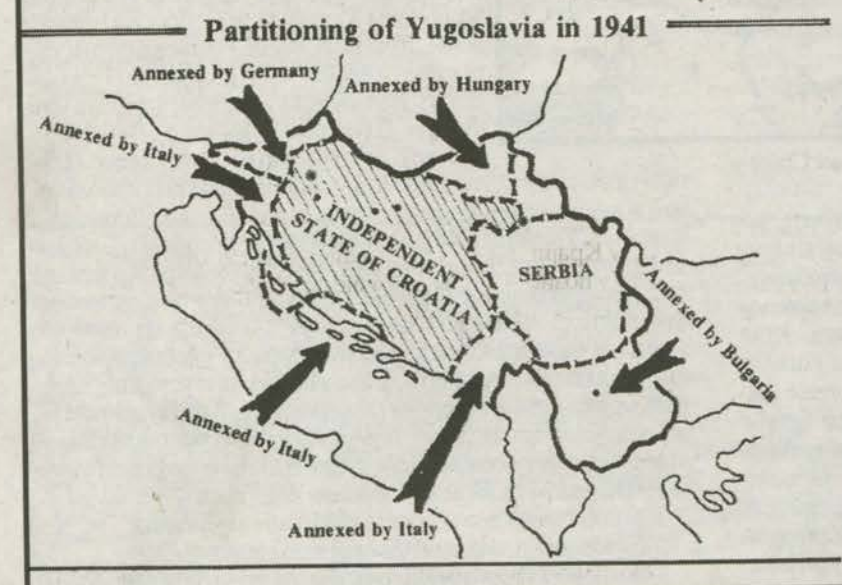
Католичка црква

Римска курија никада нија одустала од борбе да потчини цео православни Балкан и да свој утицај прошири што даље на исток. Ова борба траје од поделе римског царства до данас. Када су у питању крајеви Републике Српске Крајине, ова борба би условно могла да се подели у више фаза:

- период од доласка Словена на Балкан до 1630. године (стварања Војне Крајине);
- период од 1630-1918. године (од стварања Војне Крајине до стварања краљевине СХС);
- период Краљевине СХС (Југославија) до 1941. (борба око Конкордата);
- период од 1941. до 1945. (експлозија католичанства) и надаље.

Период од доласка Словена на Балкан до стварања Војне Крајине

Српска православна црква и Римска курија одржавале су повремено веома тесне и живе везе, нарочито у време борби против Турака. Али мотиви су им били супротни. СПЦ је

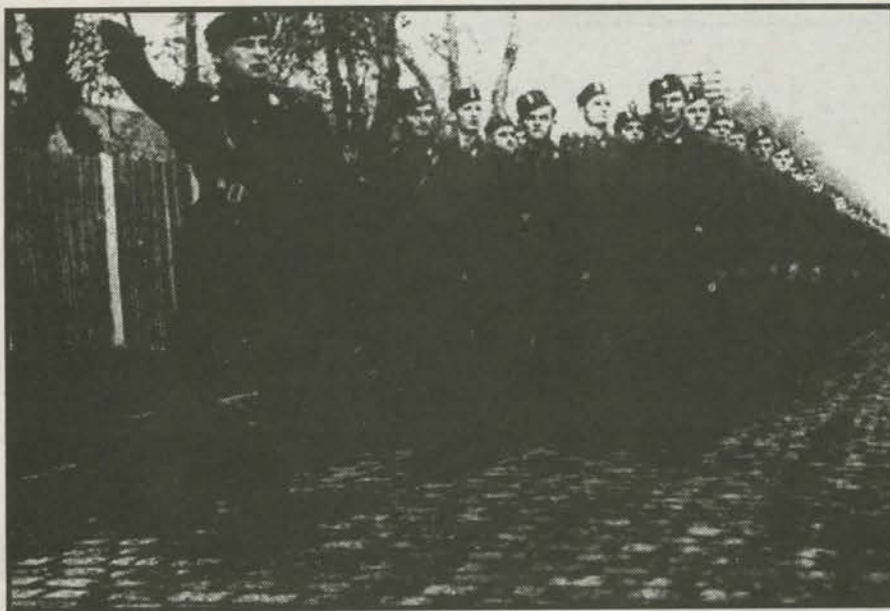
Табела 1: Национални састав НДХ

Р.бр.	Назив	Број	%
1	2	3	4
1.	Хрвата	3.069.000	50,8
2.	Срба	1.847.000	30,6
3.	муслимана	707.000	11,9
4.	Осталих	410.000	6,8
5.	Укупно	6.033.000	100,0

Новостворена држава је била коначно оно што су Хрвати желели – Велика Хрватска. Територија коју је заузимала била је велика готово као пола Југославије. Али састав становништва указује на обичну отимачину српских крајева. Према немачким окупационим властима, у НДХ је 14. јуна 1941. било једва педесет одсто (види табелу 1)

Услед изразито неповољне националне структуре, поглавник НДХ Анте Павелић је прогласио муслимане за „двиег хрватства”.

увек имала подстицај првенствено у политичком моменту, у настојању одбране западног света и хришћанства од надирућег ислама, док је Римска курија првенствено настојала искористити овај моменат за проширење свог верског утицаја на СПЦ. О томе најбоље сведочи предлог цара Душана, упућен папи Иноћентију VI у Авињон (1354), по коме је спреман признати папу као оца хришћанства, правог заступника Христовог и наследника св. Петра, а за узврат тражи да га црква именује за капетана против Турака, те да се организује крсташки поход. Папа је с радошћу примио понуду, настојао превести Србе преко Душана у западни обред, али војску није дао. Уместо тога покренуо је угарског краља Лудвига на Србију. Типично латинство!

Иако је Римска курија на све начине покушавала превести Србе у католичанство, на подручју уз границу са Турском у томе није имала много успеха. Бежећи испред Турака на млетачку и аустријску територију, Срби су са собом водили и своје свештенике и тако продужавали свој национални и црквени живот. Млетачкој републици и Аустрији су добродошли ради изванредних војничких и домаћинских особина, те су бивали награђени привилегијама, које су их ослобађале плаћања дажбина, али и гарантовале очување националног и верског идентитета.

Стварањем Војне Крајине као административне целине директно под управом цара и Беча, ситуација се донекле мења. Римокатоличка црква је званична државна црква и настоји „шизматике“ Србе превести у католике. Али војне и политичке прилике, а пре свега поновна потреба ојачавања Војне Крајине нагнала је цара Леополда I да 21. августа 1690. године изда „Привилегије“, којима је још више оснажио повељу Фердинанда I (наведена раније), а у којој се каже „...да по обичају Србаља источне цркве грчког обрета и по пропису старог календара слободно опстојати можете, и да вам како до сада тако и у напред никоји црквени или световни сталежи никакве досаде чинити не могу; и нека вам слободно буде између себе, сопственом влашћу, из српског народа и језика постављати себи архиепископа, ... архиепископу и епископима, монасима и сваког реда свештеницима грчког обрета у манастирима и црквама нека остану власт располагати, тако да нико у предеченим манастирима, црквама и резиденцијама вашим никаква насиља

чинити не може; него од десетка, данка и квартира да буду слободни као и пре, ... кад архиепископ или епископи ваши ... манастире и цркве по варошима и селима обилазе, или парохе и општину поучавају, нећемо трпети да им ико, било од црквених људи било од световних, досаду какву чини.“

Овакав положај СПЦ и Срба Римска курија није могла трпети, те је на све могуће начине настојала укинути привилегије Срба. У ту сврху покренут је процес унијаћења, по коме би православни хришћани задржали неке елементе своје вероисповести, али би прихватили грегоријански календар, признали врховно господство римског папе и у свему се потчинили Римској курији. Овај покрет је имао донекле успеха у Далмацији, Боки, Дубровнику, а на пансловенском пољу у Украјини, где је задобио најјаче упориште.

У целини гледано, покушај католичења Срба на подручју које је обухватала наша РСК, није имао већег успеха у периоду до стварања Војне Крајине и у почетку њеног формирања.

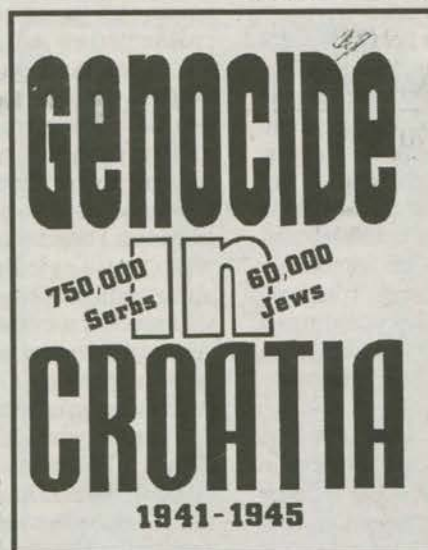
Период од 1630–1918. године

Стварањем Војне Крајине однос Римске курије према СПЦ у Крајини битно се изменио. Сада је католичка црква дошла у позицију силе, државне религије према парадржавној. Непрекидним роварењем и подлим играма поткопавала је позицију СПЦ и Срба у Аустрији. Низ закона и декрета, као онај о забрани напредовања Срба православне вере у војсци даље од чина капетана, довело је до преласка једног броја Срба на католичку веру или у унијате. Нико боље од Симе Матавуља није описао муке Срба који нису попустили. Велики „хрватски“ песник Петар Прерадовић је један од конвертита, Србин који је морао прећи у католичанство, како би дошао до генералског чина.

Укидањем Војне Крајине и подвођењем под банску Хрватску дошло је до новог таласа притисака на СПЦ и Србе. Римска курија је у хрватској католичкој цркви и њеним првацима нашла изванредне извршиоце, чија је ревност понекад сметала и самом Риму (искључиво зато што су радили сувише јавно, а никако услед садржаја и метода рада).

„Свехрватски католички конгрес“ одржан у Загребу почетком септембра 1900. је ударио темељ организованом клерофашистичком покрету у Хрватској. Надбискуп Стадлер је тада промовисао „клерикални програм за нови 20. век“. Званично је стављен знак једнакости између нације и вере. Као највећи непријатељи хрватства означени су Срби. Покренут је цео низ клерикалних часописа („Хрватство“, „Дан“, „Хрватска стража“, „Врхбосна“, „Католички лист“ итд.) у којима се непрекидно позивало на линч Срба и уништење СПЦ.

Сарајевски атентат, када је Гаврило Принцип устрељио надвојводу Фердинанда и његову супругу Софију, био је дуго очекивани и жељени знак за почетак обрачуна са СПЦ. Хрватско католичко свештенство гласније и јаросније од Аустријанаца позива у свети рат против свега што је православно и српско.

Крај Првог светског рата није донео пораз хрватском клерикализму – напротив! Паралелно са борбом за права Хрвата текла је и борба за очување хрватске католичке цркве и њене позиције у новој држави.

Краљевина СХС, Југославија, Конкордат

Римокатоличка црква, а нарочито хрватски и словеначки клер, у новој држави имали су повлашћен положај и готово потпуну самосталност и слободу деловања, што им је гарантовао Конкордат (уговор између Југославије и Ватикана којим је регулисан положај католичке цркве у Југославији). СЦС се дуго опирала потписивању конкордата, али је на крају морала прихватити његово постојање, јер је тако одговарало Круни и политичарима око ње.

Стварањем Бановине Хрватске католичка црква је дошла у још повлашћенији положај. Сада је заједно са Мачеком, а у ствари под управом франковаца, почела припреме за успостављање НДХ.

У периоду између два рата нарочито је дошла до изражаја „католичка акција“, покрет који је имао за циљ реafirмисање водеће улоге католичке цркве на свим пољима - економском, политичком, државном и сваком другом, укључујући и лични живот појединаца. Укратко, „католичка акција“ жели довести Христа опет натраг у цијели приватни, социјални и државни живот.“ Дефиницију и предизну разраду „католичке акције“ дали су: папа Пио X у енциклици „*Il fermo proposito*“, и папа Пио XI, „*Ubi arcano Dei*“ (22. 12. 1922). Ова друга енциклика и ставови Пија XI су од посебног значаја за Србе у РСК, односно у бившој НДХ. Ова енциклика је била угаони камен темељац „католичке акције“. Три године касније, енцикликом „*Quas primas*“ исти папа успоставља нови празник, „Христа краља“. Овим трима енцикликама дефинисан је циљ: католичко господство над светом, потчињавање свега католичкој цркви.

У Хрватској је „католичка акција“ нашла, после Шпаније, најбољу подлогу. Организација Крижара – Орлова била је основа касније усташке младежи, а формирана је у оквиру „католичке акције“, као организација лаика који служе светој католичкој цркви.

„Католичка акција“ је можда најбитнији фактор у стварању милитантног клерикализма, које је изнедрило на стотине кољача, монструма у католичкој фратарској мантији. Њен почетак се везује за крај прошлог века, а данас је можда јача него икада.

Ово поглавље завршићу цитатом из дела немачког језуите Фридриха Мукермана (1928. године). Нека оно послужи као увод у следеће поглавље:

„Католичка акција значи сабирање светског католицизма. Она мора проћи кроз своје јуначко доба, јер је у крви мученика никла прва ера западног кршћанства, и ново доба може се добити само жртвом крви за Христа.“

Период од 1941. до 1945. и даље

„Католичка акција“ је била она снага и организација која је ослободила најниже страсти и осећања, а све у духу хришћанског схватања цитираног језуите Франца. Све је дозвољено, нема греха, свети циљ оправдава средства и методе, све се сме – само да опет католичка црква влада светом. Некатолички народи морају или да се врате јединој правој вери или да буду истребљени.

У овом поглављу ћу само набрајати факта. Она су тако јасна да би сваки коментар био сувишан, можда би чак и умањило тежину голих чињеница.

Римска курија, персонифицирана у Пију XII, одмах је подржала новостворену НДХ. Већ 18. маја 1941. папа је примио прво у приватну, а затим и у званичну аудијенцију, поглавника Павелића и званичну делегацију НДХ, дајући свима до знања да је Ватикан апсолутно уз ове бојовнике католичке акције. Овим чином целокупна католичка црква је мобилисана и стављена у службу усташке државе. Колики је значај Ватикан давао усташама, показује именовање надбискупа Алојзија Степинаца војним викаром хрватске војске, како би имао сигурну и сталну контролу над НДХ!

Надбискупи Степинац и Шарић, бискупи Бонефачић, Бурић, Сребрнич и Акшамовић, и цео католички клер у НДХ одушевљено су примили овај гест отворене подршке папе усташком покрету и безрезервно су стали иза новог режима, унапред прихватили све мере против некатолика (ко-

је су у ствари сами инцидирани и осмислили), посебно СПЦ и Срба, и **унапред** ослободили одговорности и греха свештенике који крену у свету борбу за ширење католичке вере.

Следећи упутства своје свете цркве, светог оца папе и врховних духовника, надбискупа и бискупа, католички свештеници, нарочито језуити и фрањевци, одмах су се активно укључили у усташки покрет, спроводећи у дело „**начело три П: Поклати, Покрстити, Протерати!**” Навешћу само неке од тих бојних слугу:

Нашице. Сидоније Шолц, фрањевац, организатор покрштавања и убијања Срба у срезovima Нашице, Славонска Пожега и Подравска Слатина. По његовим налозима убијани су православни свештеници, Срби (читава села) одвођени у логоре, виђенији и тврдокорнији убијани, а остали, заплашени и притиснути терором, превођени у римокатоличку веру. Пароха Ђорђа Божића дао је зверски мучити, а потом живом разрезати груди и извадити срце.

Градина. Жупник Карло Лукач организовао СВЕ католике у месту за прогоне, злостављања, убијања и покрштавања Срба.

Срез Вировитица. Жупник Јулијус Биргер у Подравској Слатини дао срушити српску цркву; многи Срби су убијени, један део отеран у логоре, а један део покатоличен.

Срез Пакрац. Капелан Јозо Клапшић, организатор најцрњег терора. У селу Кусоње све Србе затворили у православну цркву и спалили. У селу Кукуњевац све Србе од 15 до 60 година извели у у црквену порту и поклали.

Срез Славонски Брод. Већ 10. априла 1941. римокатолички катихета Драгутин Марјановић организује покољ Срба, који се затим бацају у Саву. Са свештеником Гунчевићем обављао је функцију полицијских органа, хапсио и убијао Србе.

Срез Новска. Жупник Ђосић, организатор прогона, убијања и покрштавања. Срушене српске православне цркве у Јасеновцу, Ушгици, Рајићу, Хрватској Дубици, Пакленици, Градини, Окучанима, Божићевцу, Смртићу, Новој Градишци и Новској. Сви православни свештеници су ухапшени, тучени и одведени у логор у Цапраг.

Огулин. Жупник и зачасни каноник Иван Микан наређио пљачку манастира Гомирје. Манастирско братство је по његовом наређењу отерано у логор и побијено.

Книн. Вјекослав Шимић, братар из фрањевачког манастира у Книнском Пољу, лично клао Србе.

Глина. Частимир Герман, гвардијан самостана у Чунгићу, руководио масовним клањима Срба. Његова идеја је била да се током неколико ноћи кољу Срби у православној цркви у Глини.

Костајница. Гвардијан самостана, кад су усташе клале Србе и бацале у Уну, стајао на мосту и подстицао их да покољу све.

Бања Лука. Фра Вјекослав Филиповић, на челу усташке групе, 8. фебруара 1942. у селу Раковица дао убити крамповима 52 радника Србина, а затим у селу Дракулићи дао побити око 1.500 Срба. У селу је преживела само једна жена, Ленка, са своје петоро деце, те још једно дете, чије су родитеље убили. Ленка је касније полудела. Србе су ловили и убијали по околним засеоцима. Укупно је убијено око 2.300 Срба. Врхунац дивљаштва је био покољ шездесеторо деце, које су затекли у школи. Фра Филиповић је одвојио католичку и муслиманску децу, а српској деци су секли главе. Учитељица, која је све то морала гледати, полудела је.

Овај фрањевац је у јесен 1942. заменио мантију униформом и под именом Мировслава Мајсторовића постао заповедник

логора Јасеновац. О њему сведоче неки преживели логораша, а његове изјаве, као и изјаве неких других усташких „чашника” једноставно се не могу схватити. Осим лика, ничег људског! Ево неколико цитата:

Логораш Звонко Ткалец: Пред католички Божић 1942. ради бекства четири логораша из Јасеновца, лично је устрељио два, а затим још педесет шест Жидова на раду у селу Бистрици. Сутрадан је убио још деветоро. На само Бадње вече са својим усташама побио је око шесторо жена и деце затворених у Кули, а доведених негде са Козаре.

Осим фра Филиповића-Мајсторовића, у зверствима и клањима посебно су се истицала још три братра: Брекало, Матковић и Брклјанић.

Сам Филиповић признаје да је у време његовог командовања у Јасеновцу побијено 20.000-30.000 заточеника. Он је био командант само око четири месеца!

Ливно. Фрањевац др Срећко Перић из самостана Горица, у јуну, јулу и августу 1941. командује убијање око 5.600 Срба у ливањском срезу.

Дрниш. Фра др Петар Берковић лично одговоран за смрт више стотина Срба из околине Дрниша. Након италијанске окупације тих крајева премештен је у Даљ, где је покрстио око 6.000 Срба.

Синь. Фратар Иван Хрстић даје упуте усташама како поступати приликом бацања у јаму 82 жива Србина. Августа 1941. организује масовне покоље Срба, а жртве су бацане у угљенокоп у селу Пролог. Са колегама и пријатељима, братрима Станком Милановићем-Лигром и Глиботићем учествује у масовним стрељањима Срба, при чему се сликају на стратишту, а фра Глиботић снима и пад тела стрељаних!

Предугачка је листа тих монструма у мантији, који су починили такве злочине, да их људски, иоле нормалан ум, не може схватити. Њихов мото најбоље објашњава жупник из Удбина, Мате Могуша: „До сада смо за католичку вјеру радили молитвеником и крстом, а сада је дошло вријеме, да радимо пушком и револвером.”

Овде желим упутити на дело католичког свештеника Виктора Новака „Magnum crimen”, које сам више пута цитирао, а где су активности католичке цркве на подручју Југославије веома детаљно описане, са мноштвом аргумената и доказа.

О каквим се злочинима радило, јасно је када се зна да је кардинал Тисеран (у то време секретар „Свете Конгрегације за Источну Европу” и један од најближих сарадника папе Пиа XII) 27. маја 1942. протестовао код усташког посланика Рушиновића због покоља 350.000 Срба и свих православних свештеника, због учешћа католичких свештеника у тим неделима, и то као организатора (кардинал је предочио списак са 63 имена братра-кољача) наводећи да су Срби за Запад и католицизам дали у борбама са Турцима исто колико и Хрвати, можда и више, а Хрвати су добили назив „antemurale christianitatis” само зато што су католици; кардинал зна какви су Хрвати по ономе што су учинили у Лотарингији (Лорен) за време 30-годишњег рата (изрека: „сачувај нас, Боже, рата, куге и Хрвата”) итд. И то кардинал који је 17. јула 1941. године потписао срамну одредбу којом је дозвољено превођење православца на римокатоличку веру у усташкој монструм-држави.

На још једну битну чињеницу треба указати: најодговорнији људи католичке цркве, прави кривци, идеолози и организатори овог стравичног покоља, након Другог светског рата нису одговарали за своја (зло)дела – бар не у пуној мери. Било је само неколико суђења крвницима, чији злочини нису могли бити прикривени.

Али главни организатор и идејни и духовни отац усташтва, Алојзије Степинац, умро је као најмирнији, најпобожнији човек, а Римска курија ће га за заслуге прогласити свецем! Други велики клерофашистички идеолог, који је јавно, са проповедаонице позивао на покршћавање православаца („На траг вјери отаца! Јединство је у католичкој цркви.“), на прогон и ликвидацију оних који то не прихвате („Ви ће те као католици моћи остати у својим домовима.“ А као православци?), ђаковачки бискуп Антун Акшамовић, најбољи је доказ оправданог страха Срба од живота и „суживота“ у било каквој држави Хрватској, без вишеструких јаких уставних и законских гаранција. Наиме, овај вишеструко заслужни клерофашистички великан одликован је орденом „Ред за заслуге, велеред са звијездом“ за сарадњу са државном владом НДХ у верским питањима своје бискупије. Након рата бискуп је проглашен за ратног злочинца. Али...

Уз пуну заштиту режима бискуп наставља свој рад у Бакову, да би 1959. године добио **Орден братства и јединства првог реда!**

Исте године Акшамовић је „предао своју душу Господину, кому је кроз пуне 84 године живота, и од тога 60 година свећенства и 39 година бискуповања, вјерно служио.“ На бискуповом гробу запажени су венци:

- др Владимира Бакарића, председника Сабора НР Хрватске,
- Ивана Крајачића, потпредседника Извршног већа Сабора НР Хрватске,
- Комисије за верска питања Извршног већа Сабора НР Хрватске,
- Народног одбора котара Осиек,
- Котарског одбора ССРН Осиек,
- Народног одбора општине Баково,
- Општинског одбора ССРН Баково.

Након Другог светског рата на подручју авнојске Хрватске фантом усташтва поново се јавио 1971. године, познат као маспок. И опет је католички клер, предвођен надбискупом Кухарићем, покренуо „крижарску војну“ против Срба и православаља. Под окриљем Матице Хрватске, а предвођени поново пробуђеним клерофашистичким снагама, новокомпоноване усташе праве спискове за ликвидацију Срба. Вршена су пребројавања, прозивке, смене... осећало се да се спрема нешто. Деја ву!

Католичка црква је поново кумовала стварању НДХ 1990. године. У агитацији за изборну победу ХДЗ активно је учествовао велик број фратарa. Када је почело прогањање

Срба, католичка црква ниједном речју није стала у одбрану и заштиту прогоњених, њено хришћанско милосрђе нестаје када су у питању Срби, а јавља се само мржња и жеља за ликвидацијом. Деја ву?!?

Зашто сам толико простора посветио католичкој цркви на просторима авнојске Хрватске, НДХ и наше РСК?

Она је најјачи, најснажнији, најугицајнији фактор у хрватском националном бићу. Ништа се у Хрватској не дешава, а да се не добије сагласност цркве. То би било добро, када би имали посла са правом хришћанском црквом. Али ово што је на делу код Хрвата, у њиховом начину размишљања и деловања, у њиховој ропској оданости својој цркви, нема ништа заједничко са хришћанском вером, са учењем Исуса Христа (за чије царство се они боре). И када би се сада код њих појавио Исус, спалили би га на ломачи. Велики инквизитор не да да му милосрдни Син божји смета, када је већ сам својевремено све предао папи. Како их је Достојевски добро схватио! Када и ми схватимо бит

хрватског клерикализма, схватићемо и бит њиховог начина размишљања, односа према нама и правослаљу. Када то схвати свет, схватиће и наш отпор хрватској хегемонији.

Световна власт и Срби на подручју авнојске Хрватске

Однос световних власти према Србима мењао се синусоидалном кривом. У време опасности од Турака, Венеције или неке друге силе, Срби су нагло поправљали свој положај у Хабзбуршкој монархији, а након стабилизације ситуације, полако су губили добијене привилегије. Али увек су имали већа права од хрватских сељака, јер су ипак они били ратници, који су својим животима бранили царевину. А српско племство је увек било у повлашћеном положају у односу на хрватско – и то из истог разлога.

О неким правима и привилегијама Срба било је раније говора. Захваљујући тим повластицама и чињеници да су српски великаши на подручју Аустрије и Угарске имали велике поседе, да је Српска православна црква била аутономна и економски независна, Срби су имали и далеко већи утицај и значај у целокупном друштвеном, политичком, културном и сваком другом пољу, него што би се очекивало на основу њиховог броја. Тиме су били и предодређени да буду кључни фактор у многим догађањима, што им хрватски србобждери никада нису могли опростити.

У Угарској је српски народ, након великих права која је добио за своје заслуге у борби против Турака, у време мађарских буна био немилосрдно уништаван, до потпуног истребљења. Великомађарска племићка клика није желела дати Србима оно зашта се сама борила у Аустрији – слободу и самоуправу. Тако је у Барањи, којом је увек управљао српски деспот, а који је истовремено био и заповедник шајкашке флоте на Дунаву и Драви (најпознатији је свакако деспот Стеван Штиљановић, из рода Паштровића, проглашен свецем и сахрањен у манастиру Шишатовцу), у време Ракоцијеве буне (1703–1711) што побијено, што протерано, око 250.000 душа (Ракоцијева порука „рачком народу“: „...са нашом војском (тј. мађарском) помоћу ватре и оружја истребићу их све са тога земљишта, и жене њихове и децу њихову.“ Сличну судбину Срби су доживели и за време друге мађарске буне под Кошутом. Ни тада Србима није дато право, које су за себе тражили Мађари у Аустрији. Срби из Барање бежали су највише у Славонију, а у мањој мери у Бачку

и Банат. На места Срба касније су досељене Швабе, и тако је етничка слика Барање значајно измењена. Неки крајеви, као Шомођ, остали су потпуно без Срба!

Однос хрватске грађанске елите према Србима директно овиси о положају Хрвата у Аустрији, касније у Аустро-Угарској. Када су ти интереси угрођени, долази до зближавања и заједничког деловања у одбрани хрватско-српских, илирских, јужнословенских итд. интереса. Оног момента кад Хрвати добију тражене привилегије, или одбране свој угрођени интерес, покрећу кампању против Срба, пребројавања и харангирања, и на крају следе погроми.

У периоду познатом као илирски покрет, долази до наглог удруживања Срба и Хрвата, до готово потпуног политичког и културног прожимања и јединства. Али основи су различити. Хрвати илирци имају коначни циљ стварања хрватске државе, док Срби теже очувању свог националног и верског идентитета у било којој држави, и траже само подређену аутономију, тј. самоуправу. Када су хрватски интереси тражили, бан Јелачић се обраћа прогласом „Народу хрватском и србском у Троједној Краљевини Далмације, Хрватске и Славоније” писаном ћирилицом, а када подршка Срба више није неопходна, бан Иван Мажуранић „чисти” банску управу од Срба.

Када су хрватски економски интереси били угрођени под притиском Беча и Будимпеште, хрватски политичари су прихватили сарадњу са српским странкама, формирајући 1905. године „Коалирану хрватску и српску опозицију”, у којој је учествовала и Хрватска странка права! Али већ 1907. правашки покрећу у Сабору расправу о постојању Срба у Хрватској (наравно, негирајући, тврдњом да постоји само један део Хрвата православне вере, која им је поповским интригама наметнута), која траје готово месец дана!

Након сарајевског атентата у црно-жутој монархији реакције су врло индикативне. У Мађарској политичкој средини атентат је дочекан као велико олакшање, с обзиром на непрекидне спорове са надвојводом. У самом Бечу већ сутрадан по атентату свира музика на јавним местима!

А у Хрватској се јавља цео низ позива за обрачун са дивљим Србима, за линч појединих виђених првака српске политичке елите (др Срђан Будисављевић, заступник у Хрватском и Угарском Сабору, браћа Прибићевић - Светозар, Валеријан и Адам, и др.), покрећу се велеиздајнички процеси против Срба, погроми, забрањује се ћирилица, уместо СПЦ уводи се поново назив грко-источна црква, а уместо назива Срби све више се користи назив „Хрвати грко-источне вјере”. Тако Хрвати опет испадоше већи католици од папе!

Тортуре над Србима у току Првог светског рата су биле огромне. Али крај рата није донео Србима на подручју бивше КуК монархије решење брига. Напротив! Ствара-

њем Бановине Хрватске постављени су темељи највећег стратишта у историји српског народа.

Априлским сломом и стварањем Независне Државе Хрватске (10. априла 1941) почиње до тада непознат однос према једном народу.

О односу католичке цркве било је доста говора у претходном делу. Да та акција није била само црквена, него спрега клера и духовних власти у Павелићевој „Civitas Dei” доказује низ чињеница.

Само две недеље након проглашења НДХ, 25. априла 1941. Павелић је забранио употребу ћирилице и издао наредбу о ношењу плаве траке са словом П („P”) за православне. Јевреји су носили жуту траку. Србима и Јеврејима забрањено је да се возе трамвајима.

Другог јуна 1941. затворене су све православне школе. Двадесет петог јуна укинута је патријаршијски прирез од 10 одсто, који су плаћали православни.

Осамнаестог јула забрањен је назив „српска православна вјера” а уведен „грко-источна вјера”.

Двадесетог септембра конфискована је имовина Карловачке митрополије.

Миле Будак, Павелићев министар и доглавник, познат по крилатици „Србе на врбе”, изјављује у јулу 1941. у Госпићу: „Један дио Срба ћемо побити, други раселити, а остале превести на католичку вјеру и тако претопити у Хрвате.”

Милован Жанић, министар у усташкој влади, 3. јуна 1941. у Новој Градишци изјављује: „Ово има бити земља Хрвата и никога другог и нема те методе коју ми нећемо као усташе употребити, да начинимо ову земљу збиља хрватском, и да је очистимо од Срба, који би нас угрозили првом згодом. Ми

то не тајимо, то је политика ове државе и то кад извршимо, извршит ћемо оно, што пише у усташким начелима.”

Мирко Пук, усташки министар правосудја и богоштовља (!) у Крижевцима 6. јула 1941. поручује Србима: „Или се уклоните из наше земље милом или ћемо вас истјерати силом.”

Усташки стојерник др Виктор Гутић 9. јула 1941. у Прњавору поручује: „Овоме српскоме гнијезду Прњавору поручујем да ћу ја доћи и узети себи 24 сата да то српско гнијездо уништим. Ја ћу убијати, а ви ћете за мном.”

Четвртог јуна 1941. у Загребу је одржана конференција усташких и немачких представника са темом исељења Словенаца из Рајха у Хрватску и Србију, и Срба из Хрватске у Србију. Требало је преселити 180.000 Словенаца и 205.000 Срба. Прогнаници су смели понети по 50 кг пртљага и 500 динара готовог новца. Протокол је извршен тако што је 7.174 Словенца и 11.235 Срба пребачено у Србију под наведеним условима. Још око 200.000 Срба пребегло је илегално у Србију. Хрватска „Civitas Dei” није могла ни оволико обзира поднети, када су Срби у питању.

Наведене изјаве и прописи усташких властодржаца ревносно су спровођене у живот. По угледу на нацистичка искуства, одмах по проглашењу НДХ формирана је УНС (усташка надзорна служба), од марта 1943. позната као РАВСИГУР (Главно равнатељство за јавни ред и сигурност), под чијом управом је био читав низ концентрационих логора:

Логор Даница је усташки првенац, формиран већ 29. априла 1941. године, кроз који је прошло преко 5.000 логораша.

Логор Керестинец. Радио само у 1941. У њему су били углавном политички затвореници. Готово сви су побијени.

Логор Слана на отоку Пагу. За непуна три месеца постојања (25. јун 1941 – крај августа 1941.) кроз логор је прошло око 16.000 затвореника. Највећи број је побијен (само у Јадовно на погубљење послано је 3.000 Срба), а мањи део упућен у Јасеновац.

Логор Крушчица. Формиран крајем августа, ликвидирао крајем септембра 1941. Од око 3.000 логораша већина су били Јевреји. Преживели мушкарци послани у Јасеновац, а деца и жене у Лобоград.

Логор Лепоглава. Основан још у Аустро-Угарској у 19. веку. У њему је побијено око 1.300 логораша.

Логор Баково. У њему је ликвидирао више хиљада, углавном Јевреја, и то жена и деце.

Логор Тење код Осиека. Формиран у јуну, ликвидирао у августу 1942. године. Око 3.000 логораша, заточених у том периоду, ликвидирао у Јасеновцу, Горњој Ријеци и Аушвицу.

Логор у Сиску (3. август 1942 – јануар 1945). Одавде су заточеници одвођени у логоре Јасеновац и Стара Градишка, или на рад у Немачку. Дечји логор у Новом Сиску, у основној школи, ликвидирао је у јануару 1943. За четири месеца постојања кроз њега је прошло 6.693 детета, од којих је умрло 1.637. Готово сва деца су испод Козаре.

Логор Јастребарско радио је два месеца. Око 1.300 логораша пребачено је у Јасеновац. Али кроз дечји логор Јастребарско, у периоду 12. јул 1942 – 26. август 1942. прошло је 3.336 деце, од тога више од 2.000 са Козаре. Логор је био под управом часних сестара конгрегације Св. Винка Паулског. За непуних месец и по дана умрло је 768 деце (по изјави гробара Фране Иловара, који је био плаћен „по комаду“!).

Логор Цапраг код Сиска. Служио је као сабирни логор, углавном за свештенике СПЦ, а касније за све Србе, који су депортовани у Србију. Након престанка депортација, логор је ликвидирао.

Логори Лобоград и Горња Ријека у Хрватском Загорју. Служили су углавном као транзитни за Аушвиц, Јасеновац и Стару Градишку.

Логор Гостић - Јадовно. Формиран у јуну 1941. Дневни капацитет логора био је до 3.000 логораша. С обзиром на велики прилив нових логораша, свакодневно је на стратиште Јадовно на Велебиту одвођено 200–400 логораша и убијано.

Јасеновац. Формиран у августу 1941. Ликвидирао априла 1945. По свирепости, садизму, бестијалности највишег степена нема му равна у историји. Број жртава никада није тачно утврђен. Логорска архива је два пута уништана (почетком 1943. и априла 1945). Земаљска комисија Хрватске констатовала је у извештају Међународном војном суду у Нирнбергу, да је број жртава око 500.000–600.000. Најчешће се помиње бројка око 700.000. О зверствима усташких кољача постоји више него велика документација. Али власти у бившој СФРЈ нису никада дозволиле да се она истражи, па чак ни у најтајнијој форми. Највероватније из страха да би се тиме морала избрисати одредница усташа = четник. Жртве логора били су готово искључиво Срби, те Јевреји и Цигани.

Стара Градишка – „Јасеновачки логор V“

Сам назив говори за себе. Број побијених логораша никада није утврђен. О бестијалности усташа говоре чињенице: у стратишту Кула смрти било је уређено специјално мучилиште. У ћелијама за клане урађени су посебни одводи крви покланих. У лето 1942. угушено је гасом око 600 деце. За католички Божић 1942. поклано је око 600 жена, итд.

Осим ових логора смрти, усташе су вршиле масовне покоље на лицу места, по селима, одводећи похватане Србе до јама, бунара, бездана или река, клали их, убијали маљевима, стрељали или живе бацали у масовне гробнице. Према досадашњим истраживањима, страдања Срба у директном покољу (убијени „на прагу“) су следећа: (види табелу 2)

У 1943. години у САД објављена је мапа Југославије о страдању српског народа у периоду од априла 1941. до августа 1942. године, са подацима о побијеним Србима и њихо-

Табела 2: Срби побијени „на прагу“ (у селу, у свом дворишту или околини)

Р. бр.	Територија	Број			
		локалитета масовног геноцида	јама у које су бацани	бунара у које су бацани	убијених Срба у директном геноциду
1	2	3	4	5	6
1.	Херцеговина	6	27	-	6.916
2.	Источна Босна	неиспитан	1	-	око 50.000
3.	Средња Босна	9	18	3	11.374
4.	Босанска Крајина	28	5	-	77.200
5.	Лика, Кордун, Банија	18	33 (Лика)	-	55.547
6.	Славонија	18	-	21	33.089
7.	Срем	5	-	-	11.899
	Укупно	84	84	24	246.025

вим крвницима. Види се да је убијено 744.000 Срба. У овај број нису урачунати настрадали војници, герилци и цивили страдали од бомбардовања – дакле само жртве геноцида. (види табелу 3)

Према подацима више аутора (С. Курдулије, Б. Кочовића,) није претерана тврдња да је подручје авнојске Хрватске (дакле без дела НДХ које је покривало БиХ) остало без око 500.000 Срба (око 300.000 побијених по логорима и „на прагу“, и око 200.000 преbegлих у Србију). Посебно су значајна истраживања Страхине Курдулије, која ће, нажалост, остати за сада недовршена.

Посебно је страдала Српска православна црква. Од 21 епископа петорица су убијена, двојица интернирана и умрла, двојица премлаћена и пребачена у Србију, где су убрзо умрли, један држан у затвору заједно са патријархом, а затим послат у логор у Немачку, један у логор у Италију, а двојица протерана у Србију. Само су десеторица остала на својим местима. Једна четвртина свештеника је побијена (око 700), око 300 је помрло, око 400 је било у логорима, једна трећина протерана у Србију, док је само једна четвртина остала на својим местима. Половина манастира и цркава је мање или више оштећена, једна четвртина срушена, а готово све опљачкано. Ратна штета СПЦ износи око 7 милијарди предратних златних динара.

О зверствима усташа, о монструозности хрватске усташке власти, у српском колективном сећању усађена је неизбрисива информација и успомена. Колико год су се послератне власти трудиле да га избришу, нису успеле. Однос Срба према Хрватима и поратној Хрватској није последица заборава, него велике људске црте и особине – праштања. Али сада је потребно изнети на видело сваки детаљ, сваки елемент хрватске вековне антисрпске политике и животне филозофије. Не ради нас, него ради наше деце. Она морају знати како да се одбране од латинашких подметања, од неке будуће „братство-јединство“ политике, до које ће сигурно доћи, само када Хрватска упадне у безизлазну или тешку ситуацију, када ју опет само Срби и Србија могу спасити.

У устанку 1941. године и касније Срби у Хрватској носе „сву тежину устанка у ширину“ (оцена В. Бакарића из 1948. године). Срби чине огромну већину бораца (70–95 одсто) у партизанским јединицама, а тиме и у губицима. Тако се Седма банијска дивизија враћа из Црне Горе само са 10 одсто свог састава! Већи прилив Хрвата у НОП почиње тек након капитулације Италије, пре свега у италијанској окупационој зони, у Далмацији. Срби су опет створили језгро отпора и до 1943. чинили готово сав борацки састав НОП, и тиме опет превели Хрватску и Хрвате у табор сила победница у Другом светском рату.

Као награду за поднете жртве, за претрпљене страхоте и патње, Срби су доживели стварање нове хрватске државе, али овај пут са неким територијима, који никада нису били у **никаквој** Хрватској држави, бановини или било каквој заједници. Пре

**Табела 3: Амерички извештај о побијеним српским цивилима
Масакр невиног српског становништва
(Massackre of the innocent Serbian population)
From April 1941 to August 1942**

Р.бр.	Убијено Срба од стране	Број убијених Срба цивила	%
1	2	3	4
1.	Немача	78.000	10,48
2.	Италијана	20.000	2,69
3.	Мађара	30.000	4,03
4.	Павелићевих усташа	600.000	80,65
5.	Албанаца	10.000	1,34
6.	Бугара	6.000	0,81
	Укупно	744.000	100,00

свега мислим на Барању. А и део Срема, који је добила на администрирање, добијен је на основу тренутног односа националних скупина, не узимајући у обзир око 200.000 жртава усташког терора (што побијених, што протераних и избеглих Срба). Уврштавање Барање у састав Хрватске никада није верификовано ни од једног државног законодавног органа. Тек Ердутским споразумом из 1995. о мирној реинтеграцији у Хрватску Барања и званично постаје њен део.

У послератном периоду, кад год се Хрватска осетила јаком, вршен је притисак на Србе. Најдрастичнији је био покушај елиминације Срба из политичког, економског и културног живота у јек масовног покрета 1971. године. И тада су прављени спискови непожељних Срба, агитовало се поново за „хрватску стројницу о хрватском рамену“ итд. Када је дошло до усијања, СК и Ј. Б. Тито пресекали су хрватски чир, не из бриге за српски народ у Хрватској, него због страха од последица, уколико дође до буђења српске националне свести и уједињења свих Срба у борби за опстанак.

Шта би се десило да дође до наплате старих неизмирених рачуна, које су Срби тако великодушно и на своју штету отписали и опростили? Уједно, привидни обрачун са лидерима маспока искоришћен је за стварни и жестоки обрачун са српским „либералима“, који су почели представљати све већу опасност по актуелни режим, јер више нису били спремни трпети неравноправан и понижавајући положај Србије у Југославији.

Уставним амандманима и касније Уставом из 1974. опет је Србија платила и била раскомадана, тачно по немачким окупационим плановима и решењима. Хрватска је тим Уставом остварила највећи део својих захтева изнетих у ери маспока!

Распадом СФРЈ, након изборне победе ХДЗ, за Србе почиње поново стара прича, толико пута доживљена на овим просторима. Овај век је обележен непрекидном борбом Срба за голи опстанак: 1912, 1913, 1914, 1941, 1971. и 1990. А 1999. године водила се одсудна битка за очување српства на овом збијеном подручју. Иза овог минимума територија које још имамо одступања нема - иза тога за нас опстанка нема!

РЕПУБЛИКА СРПСКА КРАЈИНА

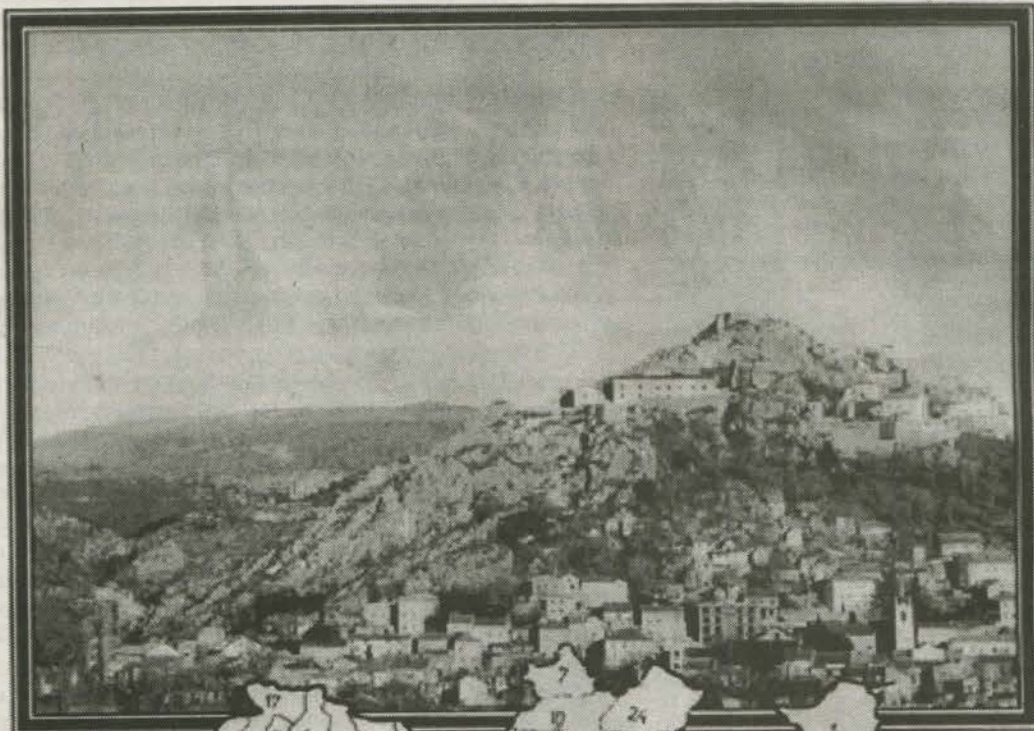
Вијалиште ветрова

Ко сагради кућу на вијалишту ветрова, вечито га боли глава!

Наша кућа је на највећем вијалишту у Европи. Одувек су се ту сударали интереси великих сила, вера, трговине и које-чег другог. Са државама и завојевачима још се некако могло и носити, јер је то углавном конкретна, видљива и јасна претња. Али ону другу, већу и страшнију опасност, невидљиву и обавијену „телесном стражом лажи“ веома је тешко уочити, а још теже се одупрети. А то су увек себични интереси појединаца или групаца, никад задовољних постигну-

тим, увек алавих на комшијско, без морала, части и поштења. Зачудо, ови појединци, ма колико се међусобно мрзе и завиде једни другима, веома брзо, инстинктом звери грабљивице, формирају чопор за черечење противника.

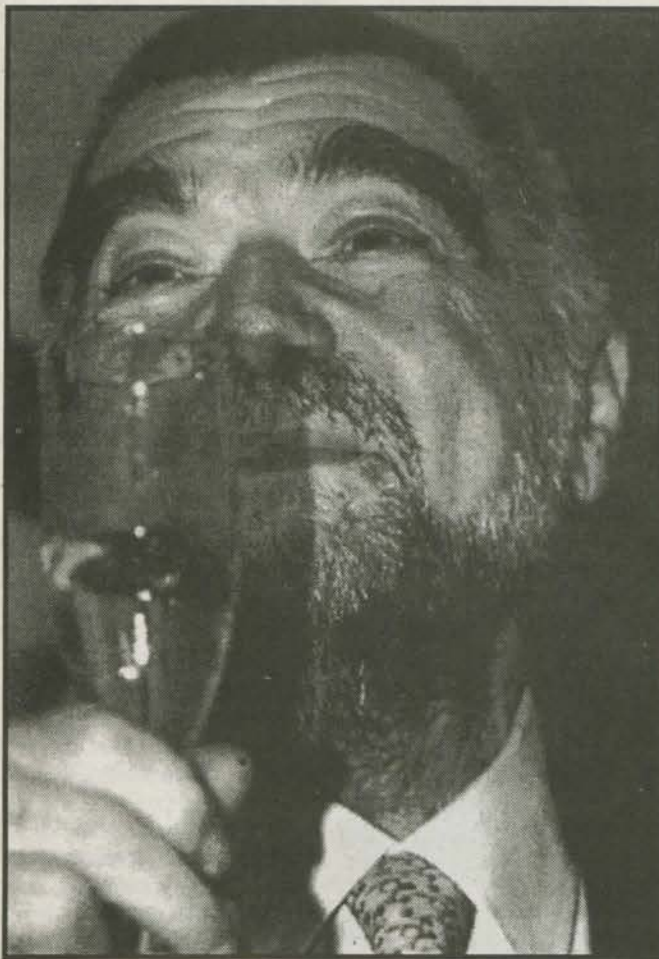
Тежња за светским господством није непозната. Срећом је сваких неколико деценија у виду крвавих ратова, већих или мањих, светских, регионалних или грађанских. Наша је несрећа да се сви ти интереси укрштају у нашој кући, правећи од ње вијалиште ветрова. Ватикан и тежња римске курије да прошири католичанство што даље на исток, масони, Маркс и Прва интернационала, Лењин и Коминтерна, Хитлер и Deutschland über alles, све смо то искусили и сматрали да се такве монструозне идеје више не могу јавити.

КНИН,
главни град
Републике
Српске Крајине

Погрешно!

Да би схватили шта нас је снашло, ко је како и где кројио нашу судбину, неопходно је прочитати књигу проф. др Смиле Аврамов „Трилатерална комисија“. Нова подела света, политика глобализације и изградње јединственог, великог, „глобалног села“ веома је прецизно објашњено. Покушају што једноставније да прикажем оно што се односи на наше просторе.

Паукова мрежа финансијске интернационале

Пре свега, треба знати да је чувена трилатерална комисија, или трилатерала, удружење међународне финансијске елите, глобално пројектована на свет као универзална авангарда, предвођена светском бизнис класом са САД на челу. Једини циљ је преузимање контроле над целокупним светским тржиштем. Носиоци овог новог светског поретка су транснационалне банкарске куће Европе и Америке. Сама идеја није нова, зачала се још крајем 19. и почетком 20. века, а први крупани резултат на глобалном, транснационалном пољу, била је - октобарска револуција!

Лењин и Троцки, вође револуције, дошли су у Русију и извели револуцију, која је елиминисала једну велику и моћну државу са светске економске сцене на дужи низ година. Управо се на том примеру најјасније уочава заједнички интерес наизглед супротстављених и непомирљивих страна (дијалектичко јединство супротности, како то назива марксистичка теорија). Немачке и америчке банке у току Првог светског рата заједнички финансирају пролетерску револуцију! Владимир Иљич Уљанов Лењин долази у Русију, у Петроград, из Швајцарске, у немачком царском возу, са 5.000.000 долара у злату. Акцију организују и воде банкарски Александар Хелпхаунд и Макс Варбург (први човек Ротшилд банке у Франкфурту, а током Првог светског рата руководио немачком обавештајном службом). Други вођа ре-

волуције, Лав Троцки (право име: Лав Давидович Бронштајн) са групом од 275 револуционара креће 27. марта 1917. године бродом „Кристина“ из Нјујорка за Петроград, са америчким пасошем! Подухват су финансирале чувене америчке банкарске куће Морган и Шиф.

На први поглед је ситуација доведена до апсурда: Немци и Американци финансирају стварање система који је смртни непријатељ њиховог начина живота, целог капиталистичког система, свих цивилизацијских, економских, културних вредности – бар у оном облику и садржају на који је Запад навикао! Али, шта се иза брда крије?

Пре свега, овим чином (Октобарском револуцијом) Русија је бачена на колена, ослобађајући Немачку рата на два фронта, уз истовремено (Брест-Литовски мир) обезбеђење огромних привредних ресурса, сировина и хране, неопходних ратним напорима и потребама Кајзерове Немачке (немачки интерес), искључена из поделе ратног плена по завршетку рата (амерички интерес), њена огромна пространства и богатства пружена на длану индустријски далеко развијенијим земљама Запада (заједнички интерес), а финансирањем рата за рестаурацију капитализма (у виду републике или царства, свеједно) нова Русија долази у дужнички однос према међународним банкарским кућама („кредитор је увек у позицији да поставља услове и захтева привилегије“). А с обзиром да је рат страховито скуп, и владе домицилних држава долазе у дужнички однос и под контролу „манипулатора новца“. Дакле, једним ударцем две муве! Што је више ратова, револуција и сличних сукоба, то је већи профит малог круга финансијских богова!

Да ли су амерички и немачки банкарски директно договарали и организовали рушење Русије (врло вероватно), или су се случајно поклопили интереси, акције, време и методе (готово невероватно) тек ће се показати. Али Први светски је показао да је неопходно формирати институцију која би пратила глобална збивања у свету и на време предлагала владама предузимање адекватних мера за контролу и усмеравање догађаја у жељеном правцу.

Велика Британија, најискуснија у марифетлукцима интерконтиненталних размера („земља у којој сунце никада не залази“), већ је имала организацију која је практично управљала колонијама и државном политиком. „Групе за округлим столом“ (Round table groups), чији је идејни зачетник био финансијски магнат Сесил Родс, имале су за циљ стварање светске империје на челу са Великом Британијом. Најјачу групу су чинили лордови: Балфур, Ротшилд и Греј – сам врх финансијске олигархије.

САД су 29. јула 1921. формирале Савет за спољне односе (Council on Foreign Relations, ЦФР) од 15 чланова. Кључна места припала су члановима чувене банкарске породице Рокфелер. Савет је веома брзо постао најутицајнија организација у САД. Иако званично приватна, невладина организација, Савет је постао регрутни центар за највише државне функционере, од медијских магната, преко владиних институција (ЦИА), компанија (ИБМ, Стандард Ојл, банке) па до председника САД. „Савет је замишљен као канал преко кога ће банкарски кругови вршити утицај на спољну политику САД. Тај циљ је успешно остварен. Али крајњи, неписани циљ Савета био је изградња новог светског поретка, коме би на челу стајала јединствена светска влада.“ Ко се не уклопи у циљеве Савета, немилосрдно је елиминисан. Тако су многи немири и државни удари у Латинској Америци планирани у Аспен институћу у Колораду, централној тачци Савета.

Како је чланство у Савету резервисано само за држављане САД, било је потребно формирати сличну институцију и у Европи. С обзиром на измењене околности (хладни рат, НАТО, водећа улога САД у западном свету и сл.), ова институција је нужно морала имати наднационални карактер (коминтерновска парола „Пролетаријат не зна за границе“ је парафразирана у „Капитал не зна за границе“). У строгој

тајности на састанку најмоћнијих финансијских олигарха, одржаног од 29. до 31. маја 1954. године, у хотелу Билдерберг у холандском градићу Остербеку, формирана је организација названа Билдерберг група (по хотелу). БГ група је карактеристична по два кључна става: чланови су водеће личности из земаља чланица НАТО и Швајцарске (!), и друга, да су у чланству заступљене и политичке партије, али само партије центра, са интернационалистичким циљевима, оне типа социјал-демократије, демохришћанске и сл. Оснивачком састанку председавао је холандски принц Бернард (по рођењу немачки принц Липе-Бистерфелд; женидбом са холандском принцезом Јулијаном постаје 1937. принц од Холандије). На челу БГ остао је 22 године, све док није пукла брука са афером „Локид“, у коју је до грла био умешан.

У време распада источног блока, 1989. године, за председника БГ изабран је лорд Питер Карингтон, нама веома добро знан као посредник у југословенској кризи. Међу члановима БГ су и личности попут Жискара д'Естена, барона Ротшилда, Дејвида Рокфелера, Џорџа Сороса, Била Клинтона и др. Од самог формирања БГ је веома тесно сарађивала са Саветом за спољне односе САД, с обзиром да им је крајњи циљ истовестан – формирање светске владе.

За нас је од посебног значаја генерални секретар БГ, Јозеф Ретингер. Пољак, католички свештеник језуитског реда, члан масонерије 33 реда. Његовим залагањем прекинуо се прогон ратних злочинаца из Другог светског рата од стране неких држава, на пример Велике Британије. Захваљујући тој политици, католички свештеник Крунослав Драгановић, организатор „пацовских канала“, организовао је пребацивање Анте Павелића у Аргентину. Тада је саветовао усташког поглавника да се повуче из јавног живота, јер је једини преживели вођа фашистичких режима, те га Запад не може прихватити као политичку личност. Али „ово не значи да се Ваши слџбеници, усташе, међу којим толики најчеститији хрватски родољуби, не требају даље борити за Хрватску. Штавише, издајте им заповјед да се боре до задње капи крви, али не више под Вашом капом и Вашим именом“. Драгановић се вратио у Југославију 1967. године, а умро је 1982. у Сарајеву и сахрањен је са највишим почастима.

Најближа оцена стварне моћи БГ је она која је дефинише као „један део непробојног система транснационалне координације“ и колективног менаџмента светског поретка.

С обзиром на све већи раст економске моћи Јапана, његовог снажног продора на сва светска тржишта, а имајући у виду и традиционалан став јапанског естаблишмента, да је

Азија јапанско двориште, као и све тешње повезивања у Европи, било је неопходно створити нову организацију, која би спречила сукобе интереса САД, Европе и Јапана. Ако САД, Западна Европа и Јапан држе 2/3 укупне светске производње, онда морају постати центар управљања светском економијом, технологијама и финансијама. Ово је основна идеја трилатерале.

Припремни састанак одржан је 23. и 24. јула 1972. године у САД, на имању – кога другог него Дејвида Рокфелера. Оснивачка скупштина одржана је 20. до 23. октобра 1973. у Токију. Трилатерална комисија (ТК) делује кроз три огранка, по чему је и добила име: за Северну Америку, Европу и

Јапан. Оснивач и почасни председник ТК је Дејвид Рокфелер. У исто време је био и председник Савета за спољне односе САД. У Билдерберг групи био је један од најупитнијих чланова. Иначе, најбројнију групу у ТК чине банкарни и власници мултинационалних компанија (ове две групе се „покривају“ у највећем броју случајева), затим научни радници (интелектуална елита, неопходна за изналагање свежих идеја и нових решења у циљу ширења глобалне политичке економије), а тек на трећем месту су политичари (нама познати Сајрус Венс, Дејвид Овен, Марак Гулдинг, Јасуши Акаши, Садако Огата и др). Око 50 највећих банака света и преко 100 највећих мултинационалних компанија под директном су контролом ТК!

Југославија у мрежи

Када се говори о Југославији (СФРЈ) и судбини коју јој је на-

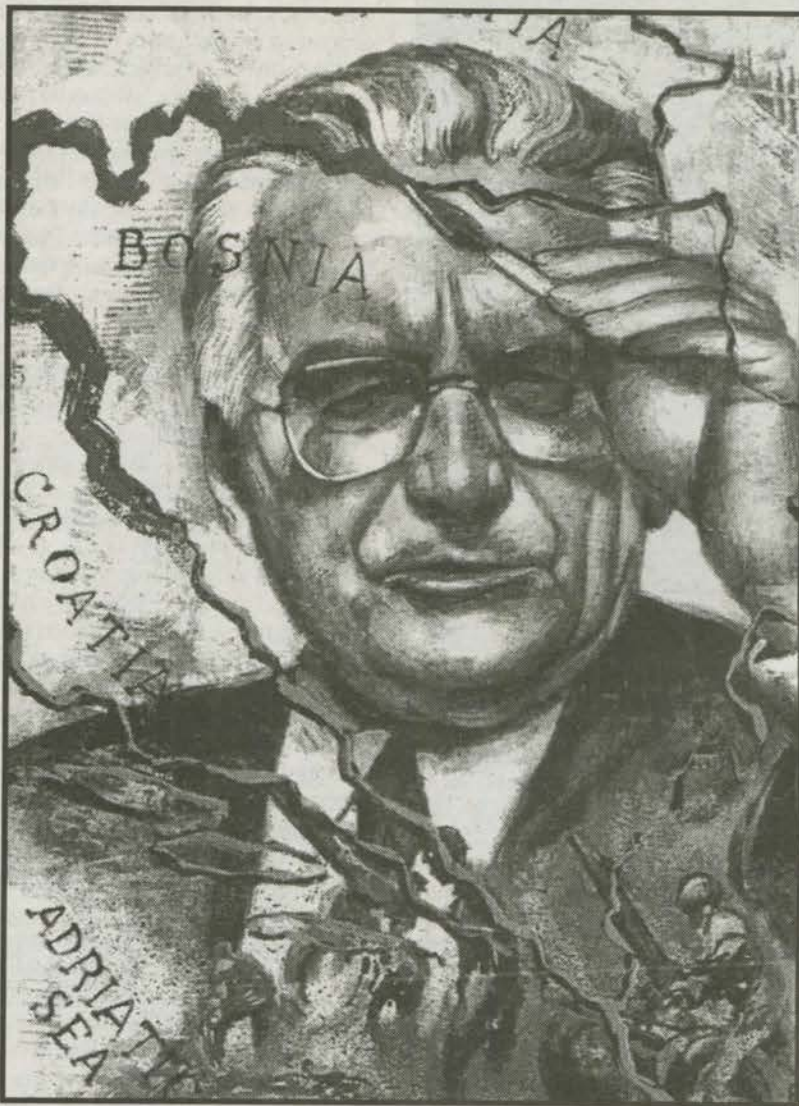
метнула ТК кроз бројне међународне комисије и институције, неопходно је имати на уму следеће чињенице.

Политика Ватикана је увек била јасно дефинисана: повући границу између Запада и Истока, која би ишла источним границама Пољске, укључила на крајњем истоку Мађарску, те Словенију и Хрватску.

Председник САД Реган, дефинишући глобалне циљеве САД, као приоритет поставио је рушење СССР и спречавање, односно непрекидно смањење утицаја СССР на земље источне Европе.

У Латинској Америци акције Ватикана и Вашингтона кретале су се истом циљу, спречавању продора комунистичке идеологије, и у том су постигли добре резултате.

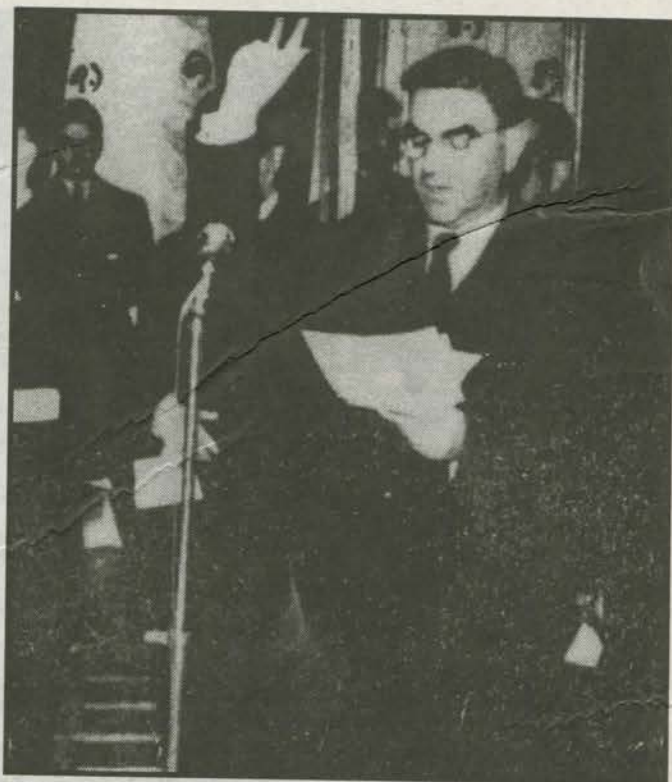
Крајњи циљеви Ватикана и САД према СССР и источно-европским земљама су били идентични, док су се разлике

(али само у нијансама) јавиле када су у питању Југославија и земље Трећег света.

Међутим, развој ситуације, а пре свега за све неочекивано лако и брзо растурање Варшавског уговора, довело је до наглог зближавања Ватикана и Беле куће, до скоро потпуног прожимања крајњих циљева. Ово се најбоље види из извештаја ТК под називом ТФР број 41 (Task Force report No. 41: Global Cooperation after the Cold War. A Reassessment of Trilateralism): „партнерства (у Европи) са Трилатералом (би се) завршавала на источним границама Пољске. Пољска би евентуално могла бити примљена за члана; то исто важи за Мађарску, Чехословачку и евентуално за Словенију и Хрватску, али само ако се издвоје из Југославије. Ни СССР ни његови народи неће бити примљени као чланови проширене ЕУ, нити безбедносног система, какав је Хелсиншки процес” (цит. према С.А.). Посебно треба нагласити да је овај извештај ТК писан 1991. године, када је СФРЈ још постојала! Дакле, разарање Југославије (СФРЈ) није случајност, као ни случајан инцидент везан уз разарање Источног блока, него је добро осмишљена акција, план сачињен пре сецесије Словеније и Хрватске. А САД су затим рат у Југославији укомпоновале у свој геостратешки пројекат, у смислу апсолутног усаглашавања са политиком и циљевима свог новог савезника – Ватикана.

Из цитираног дела извештаја јасно је да се циљеви Ватикана и ТК у потпуности слажу, и да је ТК у потпуности прихватила ватиканску идеју о „римској Европи”. Да су циљеви ТК и Ватикана постали идентични, најбоље се види из следећег цитата: „НАТО је безбедносна организација западне цивилизације, чланство треба да буде резервисано искључиво за земље које су западне по историји, религији и култури а то практично говорећи значи да чланство у НАТО-у може бити отворено само за Вишеград-државе, балтичке државе, Словенију и Хрватску, али не и за земље које су историјски муслиманске и православне”. Грчка и Турска, које су чланице НАТО, временом ће окончати своје чланство у НАТО (Самуел П. Хунтингтон: „The West Unique, Not Universal.” Foreign Affairs, V. 75, No 6/1996. p. 29–30, 40–41. цит. према С. Аврамов, Трилатерала). Дакле, из извештаја ТК бр. 41 из

1991. године, и управо цитираног Хатингтоновог става из 1995. године јасно је да је растурање СФРЈ прецизно планирано и изведено по јединственој Ватиканско-америчкој рецептури, а Србија и Срби НИКАДА неће добити право приступа у НАТО (осим као КАТОЛИЦИ; да подсетим на раније цитиране речи бискупа Акшамовића: „Ви ћете као католици имати (у НДХ) сва права”).

Принцип рада Трилатерале у пракси може да се прати кроз акцију против Ирака, а затим у Југославији, СССР-у и касније Русији (Чеченија). Цео поступак се реализује у три фазе:

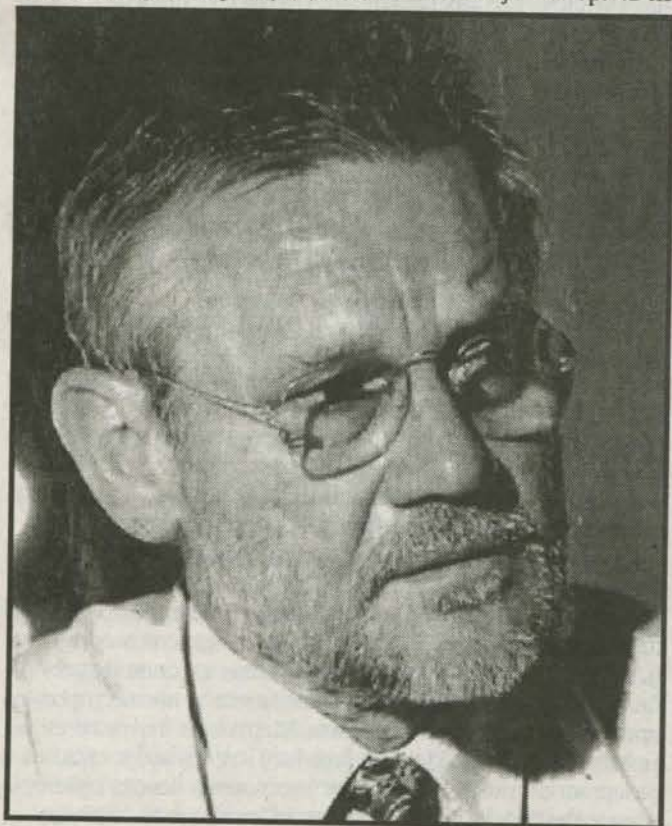
1. Припрема јавног мњења сатанизацијом противника,
2. Дезинтеграција државе, при чему се користе:
  - а) Војна дејства, брза, снажна и ефикасна (у Ираку, „Пустињска олуја”), или
  - б) Унутрашњи међуетнички сукоби (СФРЈ, СССР, СРЈ, Русија),

3. Реконструкција разорених држава, која се поверава транснационалним компанијама. Претходно се темељно мења законска регулатива дотичне земље у смислу укидања било какве заштите домаћих фирми, тржишта, банака и сл. Да ли је то препознатљива ситуација у Србији?

Оволики простор појави и деловању Трилатерале посветио сам искључиво ради чињенице да је та монструм организација још 1991. одлучила да разори Југославију, да католичке републике (Словенију и Хрватску - ову другу очишћену од православних Срба) припоји „римској Европи”, да за то окриви и у ту сврху сатанизује српски народ, да је донела одлуку о одузимању Косова и Метохије од Србије („повезати Македонију са Бугарском и Албанијом и лукама на Јадрану. Македонија, Косово и Албанија представљају заједнички терен акције који мора бити посматран са становишта регионалне стратегије”) и да свим силама настоји разбити и ово што је од Србије остало. Још једном упућујем на дело проф. др Смиље Аврамов „Трилатерала”, где је ова појава изванредно објашњена.

Околности које су довеле до стварања РСК

Након смрти „највећег сина наших народа и народности” дошло је време да свако узме оно што му је Ј.Б. Тито наме-

нио. Словенци су први напустили СФРЈ, бежећи од српског хегемонизма, који су нарочито жестоко осетили у време Другог светског рата, када је Србија под Недићем примила на хиљаде и хиљаде Словенаца (и словеначки србождер Милан Кучан преживео је само захваљујући Србији и домаћину Србину. Мора да је тај Србин жестоко терорисао Словенце, када је мали прогнаник добио име по њему). Некада чувени возови братства на релацији Словенија–Србија укинута су као израз лицемерја, а „четврта војна сила Европе” испрашена од стране неколико словеначких ловачких друштва.

За Словенијом је одмах кренула друга католичка држава у СФРЈ – Хрватска. Тадашња СДП (СКХ) напустила је најпре 14. конгрес СКЈ, иако за то није имала мандат чланства, а затим израдила изборни закон по коме је ХДЗ, са око 30 одсто добијених гласова на изборима у априлу и мају 1990. постала владајућа странка у Хрватској.

Српски народ у Хрватској у то кризно време испољава невероватну наивност, верујући у могућност решења којим ће бити сигуран. Сувише касно креће у политичку борбу и стварање своје политичке странке. Још је сувише много старих комуниста, који верују у СДП, а многи и активно раде против „оживљавања националистичких тенденција у српском народу”. Тако у време избора за први Сабор Хрватске у новом, вицепартијском систему, Срби имају само у неколико изборних јединица регистровану своју странку – Српску демократску странку Јована Рашковића – те масовно гласају за СДП Ивице Рачана.

Резултат је поражавајући. ХДЗ постаје једина владајућа странка у Хрватској. Све остале су безначајне. Али убрзо се показало да СВЕ хрватске странке, укључујући и СДП, имају исти основни циљ – стварање нове НДХ. То је најбоље дошло до изражаја усвајањем новог, „Хрватског Устава” 22. децембра 1990. године.

СДС Јована Рашковића није била у пуном смислу политичка странка, већ је више представљала ослонац српском народу у Хрватској, више национални покрет него партија. Њену филозофију дефинисао је Рашковић речима: „СДС је

ваш штит, ваш духовни мач, а ми ћемо с вама дијелити судбину, ма каква она била. Нисмо жељни робова, ни гробова, а умјесто националне пушке о рамену, носићемо нашу вјеру у човјечност”.

На изборима од 22. априла 1990. СДС осваја власт у општинама Книн, Грачац и Доњи Лапац, а у Сабору добија пет заступника: Јован Опачић, Душан Зеленбаба, Радослав Тањга, Ратко Личина и Душан Ергарац. Још 24 Срба заступника ушло је као кандидати СКХ - СДП. Већина их је касније ступила у СДС.

У Барањи, након победе ХДЗ, одржан је ђурђевдански уранак у селу Јагодњак. Пре тога, у марту и априлу, одржани су припремни и оснивачки састанци и зборови СДС у више барањских места. Међутим, овај Уранак је резултирао договором нас неколицине присутних о потреби формирања заштитних стража, које се не би активирале без преке потребе, али „да се зна на кога се може рачунати за не дај Боже...”. Договор смо држали у строгој тајности, чак и од већине присутних на Уранку.

Догађаји су се развијали великом брзином и избацивали нове људе на политичку сцену. Стварањем Заједница општина северне Далмације (Книн, Бенковац, Обровац, Доњи Лапац, Грачац и Титова Кореница, 27. јуна 1990.) нагло се прочуо и стекао велику популарност кнински зубар Милан Бабић, тадашњи председник општине Книн. Овај потез првог територијалног повезивања Срба уједно је и угаони камен темељац касније Републике Српске Крајине.

Други догађај, који је истакао још једну кључну личност будуће РСК збио се 5. јула 1990. године, такође у Книну.

Одлуком МУП Хрватске на шапке полиције стављена је шаховница, амблем НДХ, под којим су вршена зверска клања Срба у Другом светском рату. Кнински полицајци су одбили то понижење. Предвођени вишим инспектором за привредни криминал Миланом Мартићем најурили су помоћника министра Перицу Јурића. Под оружје је стављен и резервни састав МУП-а. Тиме је створена основа прве оружане силе будуће РСК, а Милан Мартић ушао у легенду.

Након неуспешне (за Србе) расправе о уставним аманд-манима, а и као одговор на све јаче и отвореније ширење усташтва, манифестовано рехабилитацијама појединих личности из НДХ, хрватског националног помирења (партизана и усташа, јер су се обе стране бориле за Хрватску!), увођења језичких новина – старина из доба НДХ итд., формирано је у Србу Српско национално веће од 15 чланова: Јован Рашковић, Милан Бабић (председник), Душан Зеленбаба, Давид Раствојић, Војислав Лукић, Ратко Личина, Душан Ергарац, Славко Докмановић, Велибор Матијашевић, Радослав Тањга, Јован Опачић, Симо Рајишић, Миле Дакић и свештеник Сава Босанац.

Истог дана Сабор Хрватске усваја уставне амандмане. Као одговор, СНВ је 16. августа донело одлуку о расписивању плебисцита о аутономији Срба у Хрватској, који ће се спровести у времену од 19. августа до 2. септембра 1990. године.

Већ сутрадан, 17. августа, специјалци МУП Хрватске крећу транспортерима према Бенковцу, Обровцу, Грачацу и Кореници, како би из станица милиције покупили оружје. Срби око Книна подижу барикаде од балвана. Власти тада још живуће СФРЈ успевају да смире ситуацију. У таквим условима одржан је плебисцит о аутономији Срба у Хрватској.

Право гласа имали су и Срби пореклом из Хрватске, а који тренутно живе ван ње. Укупно је гласало 756.780 грађана, од тога на територији Хрватске 567.127. За аутономију се изјаснило 756.549 грађана, против је било 172, а неважећих листића 60. На основу тога СНВ је 30. септембра „утврдило да се српски народ изјаснио за српску аутономију на српским етничким и историјским територијама на којима живи, а које се налазе унутар садашњих граница Републике Хрватске као федералне јединице СФРЈ”.

Након тога Сабор РХ формира радну групу за утврђивање предлога аутономије Срба у Хрватској, али се она убрзо распала и престала са радом, услед хрватских неприхватања ниједног српског предлога.

Коначно, 21. децембра 1990. СНВ и Заједница општина северне Далмације и Лике усвајају Статут и проглашавају Српску Аутономну Област Крајину. Сутрадан, Сабор РХ усваја уставне амандмане и проглашава Устав РХ, по коме се Срби своде на „ине народе”, тј. националну мањину.

Неколико следећих поређења две државе (НДХ и РХ) показују јасно о каквој се творевини ради:

- обе су из Устава избациле српски народ;
- забраниле употребу ћирилице, што је био апсурд и у време Аустро-Угарске монархије;
- готово иста државна симболика и иста химна;

- отпуштање Срба с посла и прогон српских интелектуалаца као владајуће политичке структуре (усташки покрет – ХДЗ);

- масовни прогони српског народа из НДХ и РХ (око 300.000 од 1990. до 1993);

- масовни злочини над српским народом, масовна стратишта и стварање логора;

- етничка чишћења великих територија;

- паљење и уништавање српских кућа и православних цркава;

- водеће политичке снаге у НДХ (усташки покрет) и у РХ (ХДЗ) имају готово исте карактеристике: велико-хрватски национални унитаризам, фашистички симболизам, тероризам;

- фашистичка НДХ увела је новачку први пут у историји хрватског народа. Исту монету увела је и РХ;

- језички раскол, који се састоји у измишљању нових речи, често смешних, како би се доказало да Хрвати нису 1850. преузели српски језик за свој књижевни језик; чинила је то НДХ, а сада и РХ;

- обе државе су организовале превођење православних верника у католике (масовна појава у обе државе, посебно у градовима и код школске омладине);

- обе државе су приступиле формирању Хрватске православне цркве (НДХ 31. јула 1942; изјава Фрање Туђмана од 8. октобра 1993. о поновном формирању Хрватске православне цркве) итд.

Председник САД Френклин Делано Рузвелт тражио је међународно старатељство над Хрватима, због почињених злочина у Другом светском рату. Његови наследници, нарочито Бил Клинтон, наградили су максимално нову Хрватску – за идентичне злочине!

Реакција на овакав став хрватских власти је била бурна. У састав САО Крајине улазе општине Кордуна и Баније, а 7. јануара 1991. основано је Српско национално веће за Славонију, Барању и западни Срем, које крајем фебруара усваја декларацију о сувереној аутономији српског народа.

У Барањи је 21. априла 1991. године одржан велики митинг у селу Јагодњак, на коме су говорили др Војислав Шешељ и Милан Парошки. О њиховим изјављивањима и садржају говора рећи ћу касније, у делу о политичким приликама, али сада желим истаћи две ствари.

Указујући на угроженост Срба, на циљеве непријатеља српског народа, др Шешељ је упорно инсистирао на јединству и слози, на закопавању ратних секира грађанског рата и политичких подела међу Србима, све док се не оствари обезбеђење српских националних граница. Док се то не оствари, „нема места за међустраначке расправе, ниједан ускостраначки интерес не сме да избије у први план.” У том смислу је наредио регионалном одбору Српске радикалне странке да у свим акцијама подржава СДС. Као и увек, код Војислава Шешеља дилеме није било: Отаџбина пре свега и изнад свега! Српски национални интерес не може никада имати конкурента у виду било чијега и било каквог интереса!

Други један моменат је веома битно објаснити у целост, јер је у више наврата злоупотребљаван од политикантских шићардија, који нетачним приказом и изношењем полустина настоје дискредитовати Војислава Шешеља. Ради се о фамозном хапшењу и каснијем пуштању на слободу Шешеља од стране МУП Хрватске.

На изласку из Барање, након митинга у Јагодњаку, полиција је зауставила колону возила и покушала привести др Шешеља на информативни разговор. Барањци, који су пра-

тили госте, опколили су полицајце. Рајко Мрђа, председник Регионалног одбора Српске радикалне странке за Барању, послао је једна кола да одмах дигну узбуну и доведу обезбеђење, а један од присутних, М.Б. (још живи у Барањи) легао је на цесту, како би спречио евентуалан покушај одвођења.

Када је дошао Рајко Кир, шеф полиције осјечког подручја, и проценио ситуацију, схватио је да о привођењу Шешелја не може бити ни говора, решио је да га „ослободи“, тј. да га овог пута неће ухапсити, на шта му је Војислав одговорио да нико не може ухапсити српског војводу на српској земљи. Цео инцидент се завршио тако што су се муповци повукли, а Шешелјева колона наставила пут. Дакле, до хапшења није дошло искључиво ради тога што је хрватски шеф полиције био свестан последица, тј. да ће то српски народ Барање оружјем спречити. О томе најбоље може посведочити Рајко Мрђа, као и остали чланови колоне.

Међутим, Хрватска је решила да силом покори Србе. Специјалци МУП Хрватске напали су Плитвице 31. марта, Пакрац 6. априла и Борово Село 2. маја 1991. У Борово Селу дочекала их је добро организована одбрана под командом легендарног Вукашина Шошкоћанина и жестоко поразила, убивши 13 муповаца. То је прва српска победа у наступајућем српско-хрватском рату, а значајну улогу имао је СЧП.

Деветнаестог маја одржан је референдум о отцепљењу Хрватске од СФРЈ. За самосталну и суверену Хрватску гласало је 94,7 одсто изашлих гласача. Хрватска и Словенија прогласиле су независност 25. јуна 1991. године, а истог дана у Борово Селу одржана је Велика народна скупштина Срба из Славоније, Барање и Западног Срема и конституисана САО Славонија, Барања и Западни Срем.

Првог августа 1991. после 14-часовне борбе ослобођен је Даљ. Тиме почиње интензивна оружана борба Срба у Хрватској за елементарна национална права. Борбе се воде и у Мирковцима, Тењу, а 20. августа ослобођен је Бели Манастир. Ослобођење Барање, посебно Белог Манастира велим више и детаљније описати, јер сам лично учествовао, направио план акција, а ослобођење Белог Манастира (и предрадње) обавили су борци једне веома храбре борбене групе и борци моје јединице, формиране у илегалу, и то у девет тројки. Али о томе другом приликом.

У Хагу је 18. октобра 1991. године усвојена Декларација према којој се југословенске републике сматрају сувереним међународно признатим државама. Тиме је Европска заједница довршила разбијање СФРЈ.

Две недеље касније, 3. новембра 1991. године, обављено је прво велико етничко чишћење на југословенском подручју. Остаје неразјашњено много тајни, неке можда никада нећемо разоткрити, али остају чињенице. Хрватске паравојне формације протерале су Србе и ЈНА из Западне Славоније! Тада су спалили 18 српских села! Током наредних чишћења биће разорено и потпуно очишћено од Срба 183 села и 10 градова (Пакрац, Дарувар, Грубишно Поље, Липик, Нова Градишка, Новска, Славонска Пожега, Подравска Слатина, Ораховица и Вировитица). У још 89 западнославонских села остало је веома мало Срба. Десило се нешта што у Дру-

гом светском рату за четири године није успело удруженим немачко-усташким снагама: пао је Папук!

Западна Славонија је тада била у зони одговорности бањалучког корпуса ЈНА под командом генерала Душана Узелца. Војска је просто силом терала становништво да напусти ове крајеве. Један командант механизоване бригаде, тада мајор, Милан Челекетић, одбио је да изврши наређење о повлачењу јединице, док народ не буде на безбедном и сигуран. Народ опет, видећи одлучност команданта да ризикује и чин, и хапшење, и главу, остао је уз војску, и тако за извесно време одгодио коначну и потпуну трагедију Западне Славоније, сачувавши Окучане и део Пакраца до маја 1995.

Генерале Узелац, имате ли храбрости и поштење да јавно објавите, зашто сте тако срамно предали српске вековне земље усташима? Ко вам је наредио ово издајничко дело? И коначно, како живите са таквим теретом на души?

Овом крвавом драмом, за коју су одговорни државни врх СФРЈ, ССНО, ЈНА, јер су омогућили да усташка паравојска, тада само симболичне јачине, однесе тако блиставу победу, етнички очисти огромну територију, чији су грунтовни власници Срби, довршено је обликовање РСК.

Проглашење Републике Српске Крајине

У Книну је на Светог Николу 1991. године (19. децембар) одржана Уставотворна скупштина на којој је проглашена Република Српска Крајина, Устав РСК и Уставни закон, изабран први председник РСК, први министар Владе РСК и Влада. Одређени су симболи државе – грб и застава.

Први председник РСК био је Милан Бабић, а први министар прве Владе Ристо Матковић (уједно министар за правосуђе). Министри у овој влади су били:

Боро Рашуо, инострани послови,
Милан Мартић, унутрашњи послови,
Милан Баук, финансије,
Драго Јармаз, финансије (после Баука),
Вукашин Бабић, енергетика,
Саван Грабунција, саобраћај и везе,
Душан Вјештица, урбанизам и грађевинарство,
Вељко Поповић, урбанизам и грађевинарство (након одласка Душана Вјештице на друге послове),
Др Васо Лежаић, рад, здравство и социјална политика,
Лазар Мацура, информисање,
Душан Баца, образовање,
Мићо Јелић - Грновић, култура и физичка култура.

По Уставу, РСК је национална држава српског народа и држава свих грађана који у њој живе. Лична, политичка, верска, национална, економска, културна и сва друга права човека и грађанина су загарантована. Територија Републике Српске Крајине је јединствена и неотуђива. Симболи су: грб у облику белог двоглавог орла са штитом у средини и са четири оцила, те натписом Крајина. Застава је српска тробојка без ознака, химна је „Боже правде“, а званично писмо ћирилица. Службени језик је српски, а у општинама са више од

Табела 4: Становништво Републике Српске Крајине по регионима

Регион	Површина (кв. км)	Становника	Од тога (у %)		
			Срба	Хрвата	Осталих
Источна Славонија, Барања и Западни Срем	2.500	135.800	95	4	1
Банија	3.456	82.406	97	2	1
Кордун	2.306	51.000	98	2	0
Лика	4.808	48.389	93	5	2
Северна Далмација	3.450	87.000	90	-	10
Западна Славонија - Окучани	508	29.000	73	25	2
РСК	17.028	433.595	91	7	2

8 одсто других народа, у службеној употреби је и њихов језик и писмо.

Усвајањем горњих аката Уставотворна скупштина је обавила свој посао. Република Српска Крајина је створена. Српски народ се понадао да је коначно решио своје вековне проблеме, да је то прва етапа стварања јединствене српске државе, да је то први корак остварењу обећања „Сви Срби у једној држави“! Ни сањали нисмо у каквом страховном облику ће се остварити ова парола!

Територијална организација и становништво

Република Српска Крајина је била држава физички раздвојена у два дела. Западни део је чинила бивша САО Крајина са остацима САО Западне Славоније, а источни део бивша САО Славонија, Барања и Западни Срем. Ова подела никада није превазиђена и у њој се налази део узрока оваквог краја. Недостатак директне везе, комуникација преко две државе, лични, групни и политички различити интереси непрекидно су дестабилизовали младу државу у настајању.

Али о томе на другом месту.

Република Српска Крајина заузима површину од 17.028 квадратних километара. Чине је 28 општина, од којих су 22 у саставу РСК, а остале под хрватском. Према подацима из јуна 1993. године, у РСК је живело 433.595 становника, од тога 91 одсто Срба, 7 одсто Хрвата и 2 одсто осталих. У наредној табели дат је преглед по деловима РСК (види табелу 4).

Према пописима становништва из 1948, 1953, 1971. и 1991. године број и размештај Срба на територији авнојске Хрватске био је (види табелу 5).

Уочљиво је непрекидно померање српског становништва у „остале“ делове Хрватске, углавном у градске центре. То је највећим делом последица економског елемента генотипне политике хрватских режима. Крајеви са већинским српским становништвом непрекидно су држани на нивоу неразвијених општина, те се велики део Срба из егзистенцијалних разлога сели у градове, тражећи посао у фабрикама. У целини гледано, број Срба у подручју некадашње Војне Крајине, а која је готово у целини и подручје Републике Српске Крајине, није се битније променио у РСК у односу на претходни период.

Табела 5: Српско становништво по пописима 1948/91. у авнојској Хрватској

Регион	1948.		1953.		1971.		1981.		1991.		Индекс 91/49 48=100
	број	%	број	%	број	%	број	%	број	%	
Северозападна Далмација	83.503	15,4	87.095	14,8	93.255	14,9	83.171	15,6	92.213	15,9	110,4
Лика и Горски Котар	81.420	15,0	81.600	13,9	70.168	11,2	54.435	10,3	55.114	9,5	67,7
Банија и Кордун	134.731	24,8	142.664	24,2	131.076	20,9	110.184	20,7	117.058	20,1	86,2
Славонија, Барања и Западни Срем	199.929	36,7	212.098	36,0	227.803	36,3	180.339	33,9	197.209	33,9	98,6
РСК	499.583	91,9	523.457	89,9	522.302	83,3	428.129	80,5	461.594	79,4	92,4
Остали делови Хрватске	44.212	8,1	65.299	11,1	104.487	16,7	103.373	19,5	120.069	20,6	271,6
Број Срба УКУПНО	543.795	100	588.756	100	626.789	100	531.502	100	581.663	100	107,00

Табела 6: Миграциони биланс Срба у авнојској Хрватској

Назив	1948.	1961.	1971.	1981.
Срби досељени у Хрватску	28.919	61.687	84.917	77.351
Срби одсељени из Хрватске	127.233	144.988	145.855	137.539
Разлика	-98.314	-83.301	-60.938	-60.188

Миграциони биланс Срба у односу на Хрватску види се у наредној табели (види табелу 6).

Миграциони биланс Срба у Хрватској је изразито негативан и неповољан. Срби досељени у Хрватску углавном су из БиХ (око 60 одсто), а разлог њихове миграције је углавном економске природе.

Из Хрватске се Срби досељавају углавном у Србију (око 88 одсто). Разлог исељавања Срба из Хрватске је више него јасан, ако се има у виду искуство са хрватским режимима, ма како се они звали. И након Другог светског рата вршена је масовна депортација Срба из Хрватске у Србију, овог пута у виду колонизације у Војводину, док су у Барању плански насељавали колонисте из Међумурја, Хрватског Загорја и дела Босне, и то искључиво католичко становништво.

Републику Српску Крајину чини 28 општина, од који се три нису налазиле у њеном саставу након пада Папука и Славоније (види табелу 7).

Територијална организација Републике Српске Крајине никада није дефинитивно утврђена. Цело време постојања државе водила се борба између две струје: унитаристичке, која је заговарала јединствену државу са јаком централном влашћу, бар у првом периоду, док траје непосредна ратна опасност, и аутономашке, која је настојала по сваку цену задржати регионални тип организације државе, којој би основну карактеристику давала бивша организација САО. Једини разлог била је жеља за несметаном пљачком добара на „свом“ подручју. Стара хрватска парола о пљачки хрватских ресурса и туристичких девиза од стране Београда замењена је паролом о пљачки појединих општина од стране Книна. Ова теза је нарочито била присутна и непрекидно подређавана у источном делу РСК, у Сремско-барањској области.

Привреда

Привредни ресурси и потенцијали Републике Српске Крајине били су више него завидни. Када би сви ресурси радили пуним капацитетом, и када би се активирали сви потенцијали, РСК би врло брзо стала у ред средње развијених земаља, у односу на површину и број становника.

Република Српска Крајина располагала је са 720.000 хектара обрадивог пољопривредног земљишта. Два велика система, ПИК „Беле” и „Вупик” у источном делу, те изузетно плодно производно подручје Равних Котара производили су знатно више хране него што је РСК могла утрошити чак и у време рата, са минималним улагањима и приносима. Месне индустрије, шећерана, винарије – све је гарантовало обилну понуду за извоз и један од основних ослонаца развоја туристичке привреде. О могућностима пољопривредне производње најбоље говори следећа табела 8.

Туризам и угоститељство су управо у крајевима у РСК били изванредан потенцијал, никада довољно искоришћен. Лепоте Плитвичких језера, Карински залив, Копачки рит са најбогатијим ловиштем високе дивљачи у Европи, Церовачке пећине, Лички ловни ревири, уз изванредну понуду првокласних специјалитета гарантовали су огроман девизни прилив. Довољно је навести податак да се цена једног трофеја јеленских рогова креће и до 40.000 ДЕМ а таквих јелена је само у Барањи било неколико стотина (укупан број јеленске дивљачи бројао се хиљадама комада).

Шумски фонд РСК располагао је дрвном масом од 55 милиона кубних метара, са годишњим прирастом од 1,5 милиона кубних метара дрвета! Крајишке шуме су познате по изузетно квалитетном храсту, јели и смрчи. Дрвопрерађивач-

Табела 7: Попис општина Републике Српске Крајине

1.	Бели Манастир	10.	Дарувар	19.	Обровац
2.	Бенковац	11.	Двор	20.	Окучани
3.	Војнић	12.	Дрниш	21.	Пакрац
4.	Вргин Мост	13.	Доњи Лапац	22.	Петриња
5.	Вуковар	14.	Книн	23.	Плашки
6.	Глина	15.	Кореница	24.	Подравска Слатина
7.	Грубишно поље	16.	Костајница	25.	Слуњ
8.	Грачац	17.	Крњак	26.	Српска општина Запар
9.	Даљ	18.	Мирковци	27.	Цапраг
				28.	Тења

Табела 8: Робни биланс важнијих пољопривредних производа у товама
(процена за 1993. годину)

Назив производа	Производња	Потребе	Вишак
1	2	3	4
Пшеница	180.000	130.000	50.000
Лечам	18.000	5.000	13.000
Кукуруз	210.000	60.000	150.000
Шећерна репа	300.000	200.000	100.000
Сунцокрет	12.000	500	11.500
Уљана репица	22.500	0	22.500
Соја	14.000	0	14.000
Кромпир	85.200	40.000	45.200
Остало поврће	40.000	20.000	20.000
Воће укупно	100.000	70.000	30.000
Грожђе	80.000	40.000	40.000
Прираст стоке (живе мере у тонама)			
Говеда	25.000	15.000	10.000
Свиње	10.000	5.000	5.000
Овце	3.000	1.000	2.000
Коњи	360	100	260
Млеко (хектолитара)	50.000	25.000	25.000
Вуна	300	150	150
Јаја (милиона комада)	80	45	35
Мед	300	200	100
Риба слатководна	1.000	700	300
Вино (хектолитара)	48.000	18.000	30.000
Маслиново уље (литара)	5.000	2.000	3.000

(Полази произвођача)

ка индустрија прерађивала је тек око 250.000 кубних метара дрвета годишње, што је у односу на прираст безначајно.

Рудно богатство РСК је било велико. На подручју Далмације налазе се велика налазишта боксита, мрког угља и лигнита, док је у источном делу, у Белетовцима, велико налазиште нафте, које је давало до 400 метара кубних нафте дневно.

У РСК су постојале три хидроелектране укупне снаге 300 мегавата, са годишњом производњом од око 650 милиона киловат-сати електричне енергије. Недостатак електричне енергије у сушним периодима надокнађивао се преобилном производњом у кишним периодима, те се јавила потреба изградње преносне мреже, како би се обезбедио увоз-извоз и стабилизovalo снабдевање. У том правцу су урађени веома озбиљни и амбициозни планови.

Металопраерађивачка индустрија је била веома развијена у РСК. Од 23 фабрике треба истаћи кнински „Твик“ (вијачна роба), „Мол“ у Теслинграду (специјални алати и стезне главе), „Југотурбина“ у Војнићу (пумпе за течности), фабрика за производњу истегнутих метала у Топуском, фабрика за производњу пољопривредних машина и опреме у Кнежеву („Беле“) итд.

Од 19 текстилних фабрика вероватно је најпознатија „Вутекс“ у Вуковару, а у Борову је један од највећих комбината гумарске и обућарске индустрије „Борово“. У РСК је било још седам произвођача обуће. Радило је и седам фабрика хемијске индустрије, те неколико погона за производњу грађевинског материјала (брзовезујући гипс, фасадни камен, брушене плоче и др.).

Укупно је у Крајини било око 3.500 привредних субјеката, од којих је у друштвеном власништву било око 300, са 70 одсто укупног капитала.

Државно и политичко уређење Републике Српске Крајине

Република Српска Крајина дефинисана је Уставом као национална држава српског народа и држава свих грађана који у њој живе. Државно уређење је република, са Скупштином као највишим законодавним органом, која бира првог министра Владе и Владу РСК. Председник РСК бира се на општим изборима, где треба да добије већину гласова бирача.

Уједињењем САО Крајине, Западне Славоније и Барање, Источне Славоније и Западног Срема у Републику Српску Крајину формирана је јединствена Скупштина РСК, које је у ствари представљала просто спајање до тада постојећих Скупштина САО. Овако настала Скупштина бројала је око 250 чланова, али њен лични састав није био прецизиран, јер се дешавало да поједини председници Скупштина САО или општина или извршних већа општина, или политички лидери и локални команданти једноставно промене неког или неколико посланика, јер нису задовољавали неке критеријуме или захтеве тих моћника. Овакво понашање је посебно било изражено у општини Бели Ма-

настир, где се готово пред сваку седницу Скупштине РСК мењало неколико посланика. Наравно да овако конципирана Скупштина није могла бити нарочито ефикасна и деловна.

Председник РСК био је и командант оружаних снага, тј. војске и полиције. Он је предлагао Скупштини Првог министра Владе РСК. У периоду између два заседања Скупштине доносио је уредбе са законском снагом, којом су решавана поједина битна питања, али је Скупштина на првом наредном заседању имала обавезу да уредбу потврди или обори.

У политичком животу РСК био је на снази вишепартијски систем. Међутим, све до првих избора одржаних 12. децембра 1993. године, практично је на власти био једнопартијски систем, односно Српска демократска странка са својим бројним варијететима. Тек након избора формирана је вишестраначка Скупштина РСК.

По Уставу РСК из 1991. године председника републике бира и разрешава Скупштина РСК. Тек изменом и допуном Устава из 1993. године одређено је да се председник бира на општим изборима.

Политички плурализам – политичке странке

На подручју Републике Српске Крајине, у време избора 1990. за Сабор Хрватске, деловале су две политичке партије: СКХ–СДП Ивице Рачана и новоформирана, у ствари у формирању, Српска демократска странка Јована Рашковића. Наравно да је на изборима СДС била у апсолутно неравноправном положају, поготово што није имала своје кандидате у свим изборним јединицама, где су Срби чинили већину.

ски део становништва. Отуда и избор свега пет заступника СДС у Сабор.

Међутим, у СДС је убрзо дошло до разилажења између Јована Рашковића и Милана Бабића, што је поцепало странку и започело процес уситњавања СДС на неколико фракција (СДС Крајине, СДС Српских земаља, СДС Јована Рашковића, СДС изворни итд.). СДС Крајине, са Миланом Бабићем на челу, била је најјача фракција и имала највише присталица у РСК, што се показало на децембарским изборима.

Након избора 1990. године формирана је и Социјалистичка партија Хрватске Боре Микелића. Формирана је углавном од стране бивших чланова СКХ-СКЈ и бораца НОР. Партија је касније постала део Српске партије социјалиста на челу са Ђорђем Бјеговићем.

Српска радикална странка формирана је као огранак Српске радикалне странке Србије, и са изричитим наређењем председника странке др Војислава Шешеља да ни под каквим условима не сме деловати разбијачки у односу на српски национални и бирачки корпус, него да мора увек наступати са СДС.

Српска радикална странка мора имати само један циљ: остваривање слободе и јединства српског народа и стварање јединствене српске државе. Тек након тога могу се водити међустраничке борбе. Овај принцип је Војислав Шешељ задржао и до дана данашњег. О раду Српске радикалне странке биће нешто више речи у даљем тексту.

Као својеврсни политички феномен, а као последица политичке необразованости и незнања бирача, у РСК се јавља веома јака политичка групација политички аморфних, недефинисаних и нејасних циљева и опредељења – фамозна група грађана. Уосталом, и на првим вишестраничким изборима у Србији ова групација је имала завидног успеха, бар по броју освојених мандата у Народној Скупштини Србије.

Бирачи су се опредељивали за кандидате ГГ углавном на основу њиховог личног угледа у датој средини, не схватајући да избором, рецимо 5, посланика из ГГ у ствари дају глас за 5 (најмање) самосталних и ником одговорних политичких субјеката са често дијаметрално супротним ставовима. То су увек, у сваком систему, резервни играчи победничког тима. Код нас је након избора, када су се показале све недоследности и неприципијелности посланика ГГ, створена крилатица: ГГ = Гомила Г...а. Не бих трошио толико речи на ту Гомилу Г...а, да није одиграла велику и срамну улогу у догађајима у РСК.

Социјалдемократска партија Крајине формирана је у Окучанима. Лидер је био Ранко Бакић, директор ПИК „Окучани“. Странка је имала неколико присталица и у Барањи, а била је заступљена и у Скупштини РСК.

Српска народна обнова Мирка Јовића имала је релативно доста присталица у првим данима рата, али временом је постала минорна, а у парламент је изабран њен представник др Милорад Вишић, искључиво због свог личног великог угледа у Вуковару.

На подручју РСК деловало је још неколико странака или огранака странака чије је седиште било ван РСК, али једна политичка странка никада није имала ниједног присталицу нити следбеника, а то је СПО Вука Драшковића. Пословица каже: „Народ и вода увек нају најбољи пут“. Наш народ је одмах увидео да СПО и

Вук немају јасан пут, да немају циљ и не знају шта хоће. За таквима никада неће нико да крене.

Политички живот у РСК може се поделити у две фазе. Прва је стварање РСК, период искључиве владавине СДС, са свим дејим болестима државе у настајању. Мора се имати у виду неколико чињеница, када се оцењује тај период:

– сви политички лидери, као и истакнути чланови странака и друштвенополитичких целина, значи сви политички активни чланови заједнице били су активни и у ранијем систему, и то углавном као чланови СКХ-СКЈ, те је већина настала применити научени систем власти, тј. једнопартијски;

– рат, ситуација када један систем пропада и коначно нестаје, а нови још није развијен у мери да одмах заузме „празан простор“, погодује развоју квазидемократије, која највише личи на анархију.

Из горње две појаве следи последица: сваки локални лидер, командант, политички „шеф“, настоји у свом атару увести апсолутну послушност, док истовремено пружа жесток отпор институцијама власти које су по хијерархији изнад њега.

Непрекидна ратна опасност, претње усташких упада и агресије, а нарочито територијална неповезаност РСК, доприносиле су да се наведене појаве укорене, и добрим делом допринесу паду РСК.

Када су проблеми у РСК нарастали до те мере да је претило избијање жестоких отворених сукоба, морало је доћи до општих избора, који су одржани 12. децембра 1993. године. На изборима су бирани: председник Републике Српске Крајине, Скупштина Републике Српске Крајине и скупштине општине Републике Српске Крајине.

Избори у Републици Српској Крајини 12. децембра 1993. године

Скупштина РСК донела је одлуку да се 21. новембра 1993. године одрже избори у РСК. С обзиром да је до тада више пута била пуштана гласина о блиским изборима (кад год се Горан Хаџић нашао у неком процепу), није изненадила ни одлука о пролонгирању рока. Како је то замислио Хаџић најбоље сведочи следећи дијалог, снимљен 13. августа 1993. године на седници Извршног одбора општине Бели Манастир (Скупштина општине није постојала). Дијалог воде Боро Живановић, председник ИО општине, члан Главног одбора Хаџићевог СДС за ССД (сједињене српске државе) и Раде Симић, генерални директор „Бела“. Извршни одбор општине је иначе био једнопартијски – чиниле су га само Хаџићеве присталице.

Живановић објашњава да ће се на изборе ићи након уједињења са Републиком Српском и престанка рата, а када ће се рат завршити, велико је питање.

Симић: „То треба објавити у јавности, јер људи превише причају о изборима.“

Живановић: „Наш шеф државе нажалост, када га мало притисну преко штампеле, он одмах спомине да ће бити избора, а зна сам да то неће бити... да ја вама будем мало искрен, пошто сам члан Главног одбора СДС, а бићу вам мало искрен...“

Симић: „Зашто мало, зашто мало, зашто мало?“

Живановић: „...Пошто је председник Скупштине наше државе члан Главног одбора (Миле Паспаљ) и председник државе, највероватније да тај главни одбор сигурно неће њима дозволити, док бар не будемо јаки колико и радикали, да идемо на те изборе. То је просто као пасуљ. Пре-

ма томе, о неким изборима за сада нема говора, док ми не оценимо да можемо изаћи... Значи да ми сигурно нећемо дозволити да кључ који је у нашим рукама... док не будемо сигурни не идемо чак и на сазивање Скупштине. Према томе, председник републике је прогласио ратно стање, нису створени услови за рад скупштине и ако треба неће да ради Скупштина – он ће донести указе и то је врло једноставно. Само то Рајко Мрђа не схвата, и Раде Лесковац! То је да сам био мало искрен."

Објављивањем овог дијалога и притисцима јавности, али ипак пре свега променом односа Београда према питању избора у РСК, до њих је ипак дошло.

На изборима је кандидатуру за председника РСК истакло седам аспираната:

- Милан Бабић, СДС Крајине,
- Милан Мартић, ГГ,
- Раде Лесковац, СРС Крајине
- Горан Хацић, СДС за ССД,
- Јован Опачић, ГГ,
- Ранко Бакић, СДП,
- Драган Вигњевић, ГГ.

Став Војислава Шешеља је би негативан у погледу учешћа Лесковца на председничким изборима, али је овај упорно инсистирао, сматрајући да има реалне шансе. Наша процена је иначе била да два Милана имају највише шанси, што се и показало.

Милан Бабић, са славом жртве Венсовог плана, који је у то време показао све мане и злокобност по српски народ, био је изразити „фаворит“.

Милан Мартић, славни командант, херој са коридора, званично кандидат ГГ а незванично Београда, био је други на листи победника.

На изборима је у првом кругу учествовало 236.300 бирача (од 289.866 уписаних). За Бабића је гласало 116.000 бирача, око 60.000 више него за Мартића. Трећи је био Раде Лесковац (види табелу 9).

У други круг су ушли два Милана. Двадесет трећег јануара 1994. коначно је Мартић изабран за председника РСК, а изборни штаб Милана Бабића није улагао никакве приговоре, иако је било много неправилности. Било им је јасно да „тако треба“.

Избори за Скупштину РСК дали су резултате приказане на табели 10.

Одмах након првог круга, када је био познат однос снага у Скупштини, у Београду је одржан састанак шефова Српске радикалне странке (Војислава Шешеља и Радета Лесковца) и СДС Крајине Милана Бабића. Договорена је коалиција наших странака, о чему је потписан споразум. Српска радикална странка се обавезала да у другом кругу подржи Бабића, те да СДС-у Крајине стави на располагање свој изборни штаб. Такође је договорено формирање Владе РСК, у којој би учествовале наше две странке сразмерно учешћу у парламенту.

Ресори у влади били би подељени по договореној шеми. Српска демократска странка Крајине:

- министар одбране
- министар иностраних послова
- министар финансија
- министар за економске односе, привредни развој и индустрију
- министар правосуђа и управе
- министар информисања
- министар за саобраћај и везе
- министар здравља и здравственог осигурања
- министар за рад, борацка и социјална питања
- министар културе и вера
- министар физичке културе и спорта
- генерални секретар Владе Републике Српске Крајине
- генерални директор Нафтне индустрије Крајине
- губернер Народне банке Крајине

Српска радикална странка:
министар унутрашњих послова
министар енергетике и рударства

Табела 9:
Кандидати за председника
Републике Српске Крајине на изборима 1993. године

Р. бр.	Кандидат	Гласова	
		број	%
1	2	3	4
1.	Милан Бабић	116.014	51,07
2.	Ранко Бакић	7.279	3,20
3.	Драган Вигњевић	3.460	1,52
4.	Раде Лесковац	31.148	13,71
5.	Милан Мартић	56.855	25,03
6.	Јово Опачић	2.252	1,00
7.	Горан Хацић	10.142	4,47
8.	Укупно	227.150	100,00

Табела 10: Састав парламента Републике Српске Крајине након избора 1993. године

Р. бр.	Странка	Посланика	
		број	%
1	2	3	4
1.	СДС Крајине (Милана Бабића)	32	38,1
2.	Српска радикална странка	16	19,1
3.	СДС Српских земаља (Радована Караџића)	15	17,9
4.	ГГ	7	8,0
5.	СПС	6	7,1
6.	СДП Крајине (Ранка Бакића)	4	4,8
7.	СДС (изворни)	3	3,8
8.	СНО	1	1,2
9.	Укупно	84	100,0

министар пољопривреде, шумарства и водопривреде
 министар трговине и туризма
 министар за урбанизам, стамбено-комуналне послове и грађевинарство

генерални директор РТВ Крајине.

Такође је договорено да СДС Крајине одреди првог министра Владе, а Српска радикална странка председника Скупштине РСК.

Морам посебно нагласити успех Српске радикалне странке у Барањи. Од осам посланика, колико је Барања дала у скупштину РСК, Српска радикална странка је освојила седам мандата. Ово је био пре свега резултат огромног напора и рада изборног штаба, а ја сам имао част да руководим његовим радом.

Постизборни марифетлуци

На конститутивној седници Скупштине, 12. фебруара 1994. године, за председника вишестраначке скупштине РСК изабран је радикал Бранко Војница. Овде морам рећи да никада ниједан парламент држава бивше СФРЈ није имао боље и цењеније председника. Бранко Војница је и код највећих противника радикала уживао углед, ценили су његову изузетну интелигенцију, знање, патриотизам, велику хуманост, а надасве поштење и доследност. На политичкој сцени је веома мало таквих личности, и веома ми је жао што је у једном моменту донео погрешну одлуку, те пришао Биљани Плавшић. Али је убрзо увидео грешку и напустио то коло америчких слугана.

Шеф посланичког клуба Српске радикалне странке био је Ранко Вујић, директор ОШ „Вук Караџић” у Вуковару. Изванредан ерудита и говорник, сталожен и увек одмерен, али и спреман на бритки одговор на недоличне провокације, уживао је неподељене симпатије не само радикала, него свих који су имали срећу да се упознају и друже с њим.

Милан Мартић је за првог министра Владе РСК предложио Борислава Микелића, предатног директора месне индустрије „Гавриловић” из Петриње, не обазирјући се на парламентарну већину. Притисци на посланике били су огромни. Верујући да са СДС Крајине неће моћи да постигне споразум (која заблуда!), Микелић је покушао постићи договор са Српском радикалном странком.

Српска радикална странка је са шеснаест посланика била друга по величини у Скупштини. Али било је битно још

нешто: из Барање, тј. општине Бели Манастир било је седам посланика радикала (од укупно осам посланика, колико је Барања дала). Када би се ова група придобила, Микелић би имао довољно гласова. Морам навести један догађај из тог времена.

Пред одлазак на седницу скупштине РСК добио сам поруку из команде РВ ВЈ, да се јавим команданту барањске дивизије, потпуковнику Стојану Младеновићу, у које год доба ноћи дођем кући. Око 23 часа отишао сам у команду, где ми је потпуковник Младеновић рекао да је овлашћен да ми предложи место потпредседника Владе и ресор који изаберам, као и још неколико ресора за „моје” посланике, уколико подржимо избор Микелића.

Био сам запрепашћен. Одговорио сам да то што ми предлаже нити могу нити желим прихватити, нити разговарати на ту тему. Сви договори око политичких коалиција и сарадње у нашој странци доносе се на нивоу председника странке. А ако је седам радикала из Барање проблем њему или Микелићу, нека сутра, кад кренемо за Книн, пошаље екипу да испали осу на наш комби, па ће Скупштина добити нових седам посланика. О разговору сам одмах обавестио председника странке Војислава Шешелја, који је управо те недеље био у Барањи.

Имајући у виду насталу ситуацију, као и неке догађаје на подручју РСК, о којима се сада још не може говорити, ставио сам на папир нека моја размисљања, која ћу навести, како би било јасније ко је какве ставове заступао у наредним догађајима. Документ сам назвао „Шта да се ради”.

Шта да се ради?

Релевантне чињенице политичког тренутка

Коалиција СДСК и Српске радикалне странке има парламентарну већину, те без споразума с њом влада се не може формирати.

Мандатару владе, по „Уговору о коалицији” треба да да СДСК.

Српска радикална странка ће подржати сваку одлуку СДСК везану за мандатара, а ако се иде на компромис и именовање мандатара ван СДСК, онда се о том треба постићи споразум, јер тај моменат није дефинисан „Уговором”. Споразум треба да постигну пре свега руководства странака и клубови посланика. Без активног учешћа посланичких клубова споразуми су немогући.

Председник Републике не жели другог мандатара осим Боре Микелића.

Уједињени фронт левице има сва средства репресије на располагању и користи их без устезања, посебно информисање, а и претње, отворене позиве на линч посланика и друга средства.

Вероватно се неће устезати и примене крајњих мера у остварењу циља.

Шта да се ради?

Чврсто остати на заузетим позицијама, бескомпромисно тражити права парламентарне већине. Могући развој догађаја:

Након одбијања Микелића у првом кругу, председник Републике прихвата предлог коалиције и прихвата нашег кандидата за мандатара (најмање, готово никако вероватно).

Користи уставно право проглашења ратног стања и могућност да указом или уредбом постави владу. Иако ова варијанта нема ни у једном делићу законску подлогу, могла би да се примени уз тоталну медијску блокаду парламента и коалиције, и њену сатанизацију пред јавношћу, а уз максималну подршку из СРЈ, држећи се премисе да је истина оно што се сто пута понови.

Извођење државног удара, распуштање парламента уз истовремено хапшење посланика (мало вероватно) или њиховом мобилизацијом у војне јединице (врло вероватно), уз максималну сатанизацију, фабриковање „доказа“ о колаборацији са усташама, издаји итд. – коришћењем свих трикова познатих у специјалном рату.

Комбинација две прве варијанте: поставља владу указом, а мерама мобилизације спречава сазивање парламента, уз максимални медијски притисак.

Попустити у ставовима и прихватити компромис у смислу формирања владе националног јединства. Услови под којима би се могло разговарати о тој варијанти су следећи:

да СДСК прихвати ову варијанту – приоритетни и апсолутни услов;

да таква влада не може имати више од два потпредседника – један из редова СДСК, а други из Српске радикалне странке;

да влада не може имати више од двадесет министара, укључујући и евентуалне министре без портфеља;

да свака странка у парламенту учествује у саставу владе са онолико министара (у процентима) колико има процена посланика, тј. да коалиција Српска радикална странка-СДСК има најмање једанаест министарстава;

да при подели ресурса коалиција од једанаест претпостављених добије пет по избору, уз договор са мандатаром;

да Српска радикална странка обавезно добије ресурсе енергетике и пољопривреде, јер на том подручју имамо и практичну власт.

Зашто би морали ући у извршну власт

Уколико се тврдо држимо става да чврсто останемо на заузетим позицијама и бескомпромисно тражимо права парламентарне већине, сви медији ће нас непрекидно оптуживати да се боримо само за власт, да разбијамо јединство државе, да смо против Србије и српског националног интереса и све могуће, вршиће најгору могућу сатанизацију. Да то није без ефеката и да не треба потцењивати, показују резултати избора у Србији и председнички избори у РСК.

Влада ће свакако бити формирана, само што ће тада и Српска радикална странка и СДСК бити сахрањене у политичком смислу. **На народно мишљење и разумевање се никако не може рачунати!** Народ ће након месец дана непрекидне кампање прихватити сервиране чињенице као

истину, или ће се помирити одмах уз коментар да се странке ионако боре за власт.

Уласком у извршну власт под условима у другом ставу добијамо следеће могућности:

Контролу рада извршне власти. Она је у ствари права оперативна власт, која гради и формира систем управљања какав јој одговара. У тој сфери се обављају све радње, па и оне „испод жита“. Док законодавна власт дозна и реагује, воз је прошао. Осим тога, такве накнадне акције никада не дају значајнији резултат, а и да би се дошло до њега, потребне су дуготрајне и мучне расправе, које иритирају народ и терају воду на млин оперативне, тј. извршне власти.

Ако остваримо захтев процентуалне заступљености у парламенту – а без тога не бисмо смели ући у власт (најгора варијанта фифти-фифти), извршна власт ни у једном моменту неће моћи подузети ништа што би било уперено против интереса народа, РСК или коалиције, и то тим пре што у законодавној власти имамо апсолутну већину, а нашим учешћем онемогућујемо доношење тајних мера и одлука.

Учешћем у власти омогућујемо афирмацију коалиције, нарочито ако успемо да постигнемо да се у ресурсима које будемо покривали, ствари покрену у позитивном смислу. Осим тога, само на тај начин можемо бити сигурни да на редним изборима имамо шансу да победимо.

На крају желим нагласити да је ово само моје размишљање, које се не мора уважити, али га треба размотрити.

Завршено.

У Б.М. 05.04.1994.

Ратко Ј. Гонди, дипл. инж. пољ.
члан Централне отаџбинске управе
Српске радикалне странке

Овај докуменат сам предао Радету Лесковцу, али од њега није било одговора. На нашем посланичком клубу смо расправљали о ситуацији, али с обзиром да Раде Лесковац никада није прихватио да се договара са Клубом, или да се макар састанемо, нисмо могли ни реаговати на прави начин, односно, нисмо имали јасан став странке.

Изненађење је било велико, када смо дознали да је Бабић окренуо ђурак! Драго Ковачевић, његов најближи сарадник и шеф посланичке групе СДСК у Скупштини цинично ми је рекао, да су они само пажљиво прочитали мој докуменат, извукли поуке и пожурили да искористе пружену прилику! На моју примедбу да је најпре нама нуђено да уђемо у Владу, али да смо то одбили и одмах о свему обавестили коалиционог партнера, тј. њих, одговорио је да нам нико није крив, што не знамо проценити где нам је тренутни интерес! Нова Влада је изабрана 21. априла 1994. У њу су ушле све политичке странке и групе, осим Српске радикалне странке. Ми смо остали једина опозиција.

Толико о поштењу и моралу.

За Микелићеву владу нису гласали сви посланици нове неприципијелне интересне коалиције. Око 15 посланика је било против или уздржано, уз 16 радикала. Ова посланичка група, у којој су највећим бројем били посланици управо Бабићеве СДСК, прикључили су се посланичком клубу Српске радикалне странке, иако не формално. Али пре сваке седнице Скупштине упорно су чекали да наш клуб донесе закључке и заузме став, па су и они тако гласали. При сваком важнијем питању тражили су да присуствују седници нашег клуба, у оном делу који није био искључиво страначки или затворен за друге.

Микелићева влада је убрзо постала најмоћнија интересна група у РСК. Потребно је навести чланове Владе, а већина њих заслужује најтежу казну јер су кумовали пропасти РСК, јер су на прво и једино место у раду поставили лични интерес, јер су ...

Борислав Микелић, први министар
 Милан Бабић, инострани послови
 Урош Фундук, управа и правосуђе
 Раде Тањага, одбрана
 Илија Пријић, унутрашњи послови
 Миљивој Кричка, енергетика
 Ратко Веселиновић, финансије
 Бранко Петровић, привреда
 Симо Шијан, пољопривреда
 Миљивој Војновић, спорт
 Милан Пађен, саобраћај и везе
 Стево Ратковић, просвета
 Љубиша Будић, урбанизам
 Стеван Ђурић, здравство
 Слободан Перић, рад и социјална заштита
 Миле Боснић, трговина
 Боривој Рашуо, информисање
 Драгутин Болић, култура и вере

Један мањи број министара је у току мандата владе, услед неслагања са политиком, начином и садржајем рада првог министра (Микелића) поднео оставку (Рашуо) или смењен (Пријић), али остали су се грчевито држали фотела, не обазирјући се ни нашта друго осим личног интереса. Пример им је давао Бабић.

Милан Мартић је веома брзо увидео своју велику грешку и покушао да је исправи, тј. да смени Микелића. Али сада је Милан Бабић постао главни заштитник ове Владе и није дозвољавао да се дирне у Микелића. Када је Мартић схватио да се ослонцем на Србију и њену политику неће далеко доћи, и када се окренуо једино могућем решењу, које је давало неке шансе за опстанак РСК, уједињењу са Републиком Српском, председник Скупштине Бранко Војница му је одмах пружио максималну подршку. Одмах је дошла директива (Бабић тврди директно од Милошевића) да се Војница смени! Ноћ уочи гласања у Скупштини позван сам код Душана Вјештице у стан на разговор о том случају. Отишли смо Ранко Вујић и ја. Бабић је показао увређеност која је личила на увређеност примадоне јефтиног водвиља, а Вјештица да му је Бог подарио право презиме. Након целе ноћи расправа (Бабићев „радни дан“ почиње око 21 час и траје до јутра, када иде на спавање, и спава до 16 - 18 часова, када иде на „радни доручак“) нисмо нашли ниједан аргумент за смену Војнице, јер га једноставно није било! Али ујутро на Скупштини Војница је једноставно смењен, а да није предочен ниједан доказ било какве кривике! Скупштина РСК је изгубила председника „par ekselans“ и добила новог, такође „par ekselans“!

Председник РСК Милан Мартић је покренуо две битке: једну за одржање РСК и уједињење са Републиком Српском и другу за смену Боре Микелића. С обзиром да су оба циља била мотивисана дубоким патриотизмом, Српска радикална странка је безрезервно подржала обе акције. У Скупштини је формирана патриотска посланичка група, којој су поред осталих пришли Лазо Маџура, Раде Маљковић, Петар Бабић, Васо Гавриловић, Кресојевић и још неколико посланика Бабићевог СДС-а, Ратко Чанак, Симо из Слуња и други, укупно 34 посланика. Наравно да је Српска радикална странка чинила оконицу те групе. Покренута је званична иницијатива за смену Микелића, али Бабић је забранио да се та тачка уврсти у дневни ред Скупштине.

Услед овако изузетно неповољног развоја догађаја упутио сам председнику Мартићу једно своје виђење проблема. Како су догађаји потврдили готово све моје страхове, навећу документат у целини:

Ратко Ј. Гонди
 Бели Манастир
 Стевана Штиљановића 20
 тел. 0251/ 772-933
 30.10.1994.

Анализа стања и могући правци развоја ситуације у републици

Основна претпоставка: стварање политичке гарнитуре на челу РСК која би била погодна за преговоре са РХ и која би евентуално пристала на политичка решења мини-контакт групе, односно прихватила статус „максималне аутономије“, а у исто време не би форсирала уједињење са РС.

Да би се ова претпоставка остварила, неопходно је предузети одређене мере и предрадње: уклонити „тврдог“ председника Републике Мартића.

По садашњим уставним одредбама то је практично неизводљиво, јер би на референдуму политичка опција председника Мартића била подржана од готово свих грађана РСК. Дакле, треба Устав променити, тако да председника бира Скупштина РСК, а не народ непосредним тајним гласањем. Да би се то остварило, потребно је:

уклонити председника Скупштине. Председник Скупштине Бранко Војница припада политичкој странци која је дала безрезервну подршку председнику Мартићу у његовој патриотској политици, тј. апсолутно подржава политичку опцију „никада реинтеграција у Хрватску, уједињење са РС, а касније и осталим српским државама – што пре то боље“;

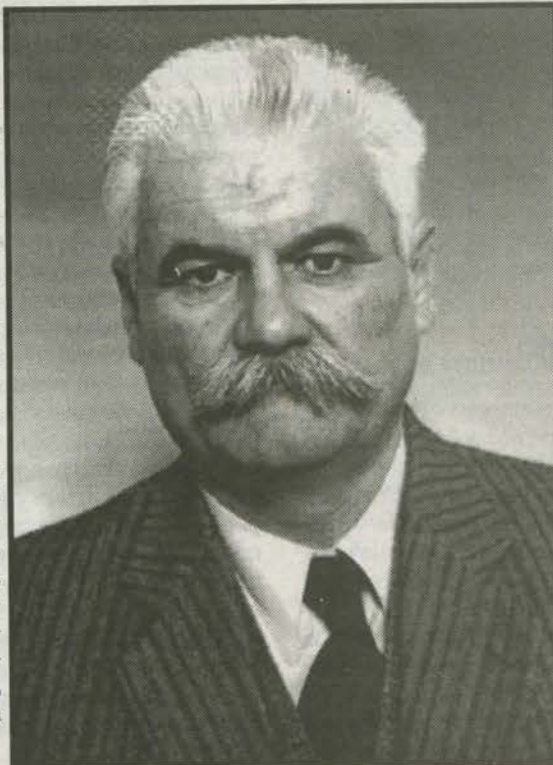
својим јавним наступима отворено је подржао председника Мартића, а у исто време указао на неке нездраве тежње М. Бабића, болесно амбициозног лидера СДСК;

председник Скупштине начином вођења рада Скупштине у знатној мери утиче на квалитет и садржај одлука, што је врло видљиво из рада Божовића. Зато треба довести свог послушника на то место;

удар на председника Војницу има највише изгледа на успех, јер се може правдати захтевом из Београда, тј. користи се ауторитет председника Милошевића. Овај удар је и припрема за даље активности и уједно одмеравање снага у Скупштини.

Коалиција Бабић-Микелић овај задатак је обавила, али не онако лако како је мислила, и, по мојој процени, са великим падом рејтинга код народа. По реаговањима може се закључити да Бранко Војница има тренутно уз председника Мартића највећи углед и највиши рејтинг у народу РСК и ту чињеницу треба брзо, ефикасно и квалитетно користити.

Пре следећег корака (промене Устава) потребно је онемогућити председника Мартића у подузимању било каквих мера које би спречиле уставне промене и промене у врху РСК. Да би се то остварило, потребно је преузети контролу над војском и полицијом. То би се по-

стигло смењивањем садашњих министара војног и полиције. У ту сврху је донесена измена Закона о влади, која сада даје далеко већа овлашћења првом министру, нарочито у погледу промене министара. Осим тога, увођењем категорије „министар без портфеља“ интересна група Бабић-Микелић добијају онакву и онолику препош у влади, колику желе, јер рачунају да у Скупштини имају довољну надмоћ да у сваком моменту мајоризацијом остваре све што желе. Овај циљ би остварили изменом закона о влади (урађено).

У расправи око политичке, војне и опште безбедности у РСК поставили би, након непрекидног низа оптужби и изношења пропуста у војсци и раду полиције, питање поверења двојици министара и након што би председник владе формално покушао одбранити министре, мајоризацијом сменили обојицу и довели нове људе, Бабићеве послушнике на ова кључна места. Предлог закона о укидању војних судова био је само пробни балон, који је требао показати да ли у Скупштини постоји расположење које би омогућило наведени процес. Иступање министра Фундука у потпуности потврђује моје претпоставке. Када закон о војним судовима није прошао, скинута је са дневног реда расправа о безбедносној ситуацији.

Овим чином интересна група Бабић-Микелић добија у Врховном савету одбране препош 3:2 и опет мајоризацијом доносе одлуку о смењивању команданта ГШ СВК и на то место доводе свог човека.

Овим би била завршена прва фаза у плану преузимања власти у РСК, којом су постигнути циљеви:

преузимање контроле над Скупштином;
преузимање контроле над војском и полицијом; а тиме и маргинализација председника Мартића и свођење на политичку фигуру.

Ова фаза је требало да буде урађена готово у целости на протеклом заседању Скупштине.

Друга фаза би се састојала од следећих активности: промена Устава – нови начин бирања председника РСК (објашњено на почетку);

изгласавање неповерења председнику Мартићу (генерална проба извршена – смењивање Војнице без иједног аргумента); и

избор Бабића за председника РСК.

Након тога Бабић захваљује Микелићу, јер њихова сарадња је плод истих интереса само до тог момента. Сада ће Бабић формирати своју владу, са својим председником, а Микелић ће се вероватно вратити у Београд на место великог директора, тежи за неколико стотина хиљада ДЕМ.

* * *

Ово је моја лична процена ситуације у РСК и могући развој догађаја. Да ли сам у праву, показаће време, али досадашњи ток догађаја потврђује ове претпоставке. Сматрам да свим средствима треба настојати да се спречи остварење ове пројекције, а начина има.

Уз ову процену дајем и прилог, такође моје лично мишљење, које не мора бити тачно и исправно, али можда ће бити корисно – макар као предмет расправе.

Прилог:

Неопходне мере потребне за политичку стабилизацију положаја председника РСК

Садашње стање

Садашње стање у РСК карактерише следећи однос снага:

Председник Мартић контролише полицију и највећи део СВК у западном делу државе. И тамо је донекле присутна активност СКП, нарочито код појединих официра, али по мојој процени то није забрињавајуће, бар за сада, јер сам у разговорима са већим бројем официра ГШ СВК стекао утисак да су искрени, патриоте и да подржавају политичку опцију председника Мартића, а да их веома брине позиција Србије и председника Милошевића. Ово нарочито с обзиром на добро познавање комплетног логистичког проблема војске Републике Српске.

Командант ГШ СВК, по мојој процени на основу многих контаката је патриотски опредељен и подржава председника Мартића, иако је изложен јаким притисцима из Книна и из Београда, у смислу да се држи само војске, а да политику (читај Мартића) остави другима. Мислим да у његову постојаност не треба сумњати. Исти је случај и са министром унутрашњих послова. За министра одбране не могу дати категоричан суд јер нисам био у прилици прикупити довољно релевантних података, али ипак сматрам да је исправан и патриотски расположен.

Стање у источном делу РСК измиче контроли и карактерише се доста јако испољеном тежњом за одвајање од западног дела. Ово потпомаже и следеће:

Близина и физички контакт са СРЈ и Србијом. Ово, као и чињеница да су ови крајеви одувек били у саставу српске Војводине, дириговане гласине да су ти крајеви (Барања, западни Срем и источна Славонија) „договорени“ између Милошевића и Туђмана да припадну Србији, као и јак осећај код становништва да ипак и по традицији, и по навикама и обичајима, и по привредно-економском систему далеко више припадамо Војводини него западном делу РСК, дају „храњиву подлогу“ сепаратистичким тежњама.

Амбиције бивших политичара, Хаџића и компаније, који би пошто-пото да се поново врате на политичку сцену.

Присутност двојне власти, званичне и паралелне, сиве из сенке, а коју представља Раде Костић, службеник МУП Србије и РСК. Снаге које он представља желе контролу над

овим делом РСК због личне користи.

Састав владе РСК – сматра се да нема ниједног министра у овој влади из источног дела и да је то учињено са јединим циљем да се овај крај слободно пљачка.

У Барањи чак и командант дивизије и његов заменик подстичу ове тежње. Сада су на позицији да Мартића треба скинути. Треба проверити коме су на вези, пошто одобравају познате вуковарске догађаје око министра полиције. У сваком случају требало би их преместити, јер уносе превише политике и подела у војску и грађанство.

Председник општине Бели Манастир признаје да га ово стање мучи и да мора сваких 15 дана ићи у Београд на разговор са Костићем, Кертесом и другима, како би „напунио батерије“ (израз је његов).

Стање у Скупштини РСК је следеће:

Интересна група Бабић-Микелић има тренутну власт. Група се састоји од готово свих посланичких клубова, осим Српске радикалне странке. Међутим, њихово јединство није тако чврсто како би се могло закључити из резултата гласања о Војници. Кључне личности су:

Бабић. Невероватно болесна амбиција и жеља за влашћу. Спреман је на све поступке само да се дочепа места председника РСК. Сада се представља као следбеник политике председника Милошевића и изиграваће ропски послушног слугу док не оствари циљ, а тада ће поново покушати да постане лидер свих Срба.

Гаји готово патолошку мржњу према Милошевићу, Мартићу, Микелићу и Војници. Милошевић му је потребан као кишобран за обрачун са Војницом и Мартићем, а Микелић као оруђе. Када оствари циљ, окренуће се против обојице. Штета што тако висока интелигенција и неоспорне способности, као и врло изражена лидерска црта, леже у тако нарцисоидном човеку.

Посланици ових политичких група нису „јединствени и монолитни“. Чак и један број посланика СДСК (Гавриловић, Ј. Маџура, Маљковић,) не подржава политику лидера странке Бабића. Услед јасно израженог неслагања у ставовима, испољеног при смени Војнице (уздржани су у ствари исто против), затим и јасно изражене несигурности код доношења одлуке о покретању поступка смене (десетак посланика је изјавило да су потписали захтев а да нису сигурни у исправност, али да мисле да „тако треба“, тј. да је то наредио Милошевић) јасно указује да процес смене на врху РСК не би текао глатко. То је и Бабић проценио и обуставио даље акције док не консолидује редове.

Микелић. То је политичар за „једнократну употребу“ и тога је свестан. Ако победи у овом одмеравању снага Мартић, он лети. Ако победи Бабић, лети такође. Зато настоји што боље искористити садашњи положај и обезбедити се за будућност. Треба проверити његове послове око продаје пшенице из РР за цигарете, затим манипулације у послу мазут-ђубриво, око издавања у закуп погона у Врховинама, као и остале послове...

Данас вероватно најснажнији политички фактор, једини некомпромитовани, опште прихваћен и поштован у целом народу јесте СПЦ. На последњој седници скупштине свештенство је јасно изнело став Цркве. То што овај апел за јединство није прихваћен од стране већег дела посланика указује да је утицај председника Милошевића и центра моћи за који мисле да је под његовом управом у овом моменту сувише јак и да велики број посланика још увек иде у неки центар по своје мишљење.

Ипак, по мојој процени, став СПЦ и закључци које ће донети у Бања Луци имаће далекосежне последице. Уколико СПЦ коначно ушло у политику – а највероватније ће морати – интересна група Бабић-Микелић ће постати прошлост. СПЦ је данас сигурно једина права кохезиона сила у српском народу и она ће тај моменат сигурно максимално користити.

Неопходне мере

Даља судбина РСК зависи од мера које ће председник Мартић предузети, јер интересна група Бабић-Микелић интензивно ради на остварењу својих циљева. Неке од неопходних мера по мом мишљењу јесу:

- јачање позиција у војсци;
- све непоуздане команданте корпуса, дивизија и бригада заменити провереним и способним кадром, спремним да изврше свако његово наређење;
- претрести војну обавештајну службу, која врви од СКПЈ;
- хитно проверити стање (политичко) у војној полицији и јединицама специјалне намене под чијом се стварном командом налазе;
- у Барањској дивизији заменити команданта дивизије пук. Младеновића и његовог заменика пук. Новаковића. Обојица се више баве политиком него војском, а на „шпаги“ су Р. Костића;

– јачање позиција у полицији, нарочито у источном делу, по принципу који сам навео за војску. У једној држави може бити само једна полиција и један министар полиције;

– јачање позиција у привреди. Све руководиоце државних и јавних предузећа, који немају задовољавајуће резултате, или су корумпирани, треба сменили, и тако добити подршку у народу, али и јачати привреду.

Најважније!!! Оформити Обавештајну службу РСК. Сада се овим послом баве војска и полиција (ДБ). Међутим, пракса и искуство осталих држава показују да то није довољно. Потребно је имати посебну специјализовану службу, која пре свега одговара председнику републике и снабдева га битним, прецизним и објективним подацима.

Ова служба би се бавила комплексном обрадом података из свих релевантних подручја (војно, политичко, привредно и др.). У раду би уско сарађивала са војном и ДБ, али би била аутономна. ОС не би требала бити велика, али мора бити добро организована и ефикасна.

Завршено, у Белом Манастиру,
30. октобар 1994.

Бабић је тек након пада Западне Славоније (Окучана и Пакраца) дозволио да се на дневни ред скупштине стави питање неповерења Микелићу. Али и тада није био сигуран у реакцију својих посланика – министара, отворено их осумњичивши да ће гласати за Микелића, како не би изгубили стечене привилегије!

Какав је био однос Бабића према Уставу, Скупштини, целој РСК, најбоље се види из дописа, који сам упутио председнику Скупштине Рајку Лежајићу (а који није ни паузу за ручак смео дати док не добије дозволу од Микелића или Бабића):

Господине председниче!

Посланици из Барање са највећим огорчењем осуђују Ваше грубо кршење Устава РСК и Пословника о раду скупштине РСК, а које сте испољили на последњем заседању скупштине.

Цитирамо Устав РСК:

Члан 87.

Влада Републике Српске Крајине и сваки њен члан за свој рад одговарају Скупштини Републике Српске Крајине.

Скупштина може гласати неповерење Влади или поједном њеном члану.

Предлог за изгласавање неповерења Влади или поједном њеном члану може поднети најмање 20 посланика.

Гласању о неповерењу Влади може се приступити тек после три дана од дана подношења предлога за изгласавање неповерења.

Влада може поставити и питање свог поверења у Скупштину.

Председник Републике Српске Крајине може предложити Скупштини Републике Српске Крајине разрешење првог министра Владе Републике Српске Крајине.

Одлука о разрешењу Владе или појединог њеног члана сматра се усвојеном, ако је за њу гласала већина од укупног броја посланика.

Цитирамо Пословник Скупштине Републике Српске Крајине:

Члан 49.

Дневни ред се, **после обављеног претреса**, утврђује на почетку сваке седнице Скупштине.

Дан и час наредне седнице заказује председник писменим путем или на други начин.

Члан 50, став 5.

На седници Скупштине воде се по могућности стенографске белешке, а ток седнице снима се магнетофоном. Стенографске белешке, односно магнетофограм морају се дати на увид посланику на његов захтев.

Члан 52, став 4.

Посланику који жели да говори о повреди пословника или дневног реда, председник Скупштине даје реч чим је затражи.

Члан 95.

Предлог да се изгласа неповерење Влади или поједином њеном члану може поднети писмено председнику Скупштине најмање двадесет посланика.

Господине председнице!

У редовној процедури Скупштине су поднета два захтева о разрешењу првог министра Владе РСК: од стране Председника РСК и од стране 20 посланика. Предлози су поднешени у току прве седнице првог редовног заседања Скупштине РСК.

Ви сте **одмах, не консултујући све посланичке клубове**, донели одлуку о завршетку прве седнице, прогласили је закљученом, и заказали другу седницу првог заседања за осми март о.г. са образложењем да се гласању може приступити тек након три дана.

Дакле прва седница је тиме била завршена и закључена!

Ова чињеница се лако могла проверити преслушавањем фонографа, што Ви нисте дозволили, и тиме грубо повредили Пословник и права посланика.

Друга седница је, по вашим речима, требало да почне осмог марта, са расправом о неповерењу првом министру. И ово се лако може проверити преко фонографа.

У позиву за седницу Скупштине пише дословно:

„...сазивам **2. седницу првог заседања Скупштине РСК за дан 8. марта (среда)** 1995. године с почетком у 10,00 часова.

За седницу предлажем следећи Дневни ред:

Предлог за изгласавање неповерња првом министру Владе.

Других тачака дневног реда нема!

Уместо тога, ви сте на најгрубљи начин прекршили Устав и Пословник, и спречили посланике да обаве своје уставне обавезе! Такође сте игнорисали захтев Председника РСК, који сте обавезни поштовати.

Осим овог, онемогућили сте првог министра да докаже евентуалну неистину оптужби о његовој умешаности у криминализацију државног врха и увођење мафијашких односа у привреду РСК, као и оптужбе да интензивно уводи РСК у

државно правни систем Хрватске, да врши интеграцију РСК у екосистем Хрватске.

Уместо расправе о неповерењу првом министру, коју сте **морали** отворити, ви сте једноставном манипулацијом Скупштином ово **скинули са дневног реда!**

Па чак и ову криминалну радњу нисте знали извести како треба, па сте приказали **лажан** број посланика, који су гласали. По нашем бројању, гласало је 39 (тридесет девет) посланика за ваш незаконит, противустанован предлог! Зашто нисте извршили гласање прозивком, када смо то тражили?

Сада је тек потпуно јасно зашто је требало уклонити принципијелног председника Скупштине Бранка Војницу и довести слепог послушника и непринципијелног извршиоца на ту високу дужност!

Нечасне потезе, које у задње време вуче Влада и непринципијелна коалиција, покушавају сакрити забрањујући преносе Скупштинских заседања, како народ Крајине не би знао куда га водите. Запамтите: народ увек нађе прави пут!

Овим поступком ви и ваши налогодавци упрљали сте чашо име и образ оснивача ваше странке, великог демократе Јована Рашковића. На душу вам!

Координатор Клуба:

У Б.М. 13. марта 1995.

(**Ратко Ј. Гонди**)

Чак ни трагедија Западне Славоније није била довољна да покрене Бабића и натера да сазове Скупштину, јер је знао да главни кривац, Микелић, мора поднети рачун. Због тога сам коначно морао упутити писмо председнику Скупштине Рајку Лежајићу:

Председнику Скупштине

РСК Рајку Лежајићу

8. маја 1995.

Господине председнице!

Посланички клуб Српске радикалне странке у Скупштини РСК захтева најхитније сазивање ванредне седнице Скупштине са следећим дневним редом:

1. Анализа догађаја у Западној Славонији и утврђивање појединачне одговорности за трагедију;

2. Предлог за изгласавање неповерења првом министру Владе РСК.

Од вас тражимо да поступите по овом захтеву, без позивања на евентуалне формалне неоснованости (број потписа посланика и сл.), јер смо сигурни да огромна већина посланика подржава ове захтеве.

Данас у РСК не постоји већи проблем, нити већа трагедија, те морамо изразити наше огорчење вашом неактивношћу и довођењем Скупштине у позицију пасивног посматрача. Наша обавеза према држави и народу не дозвољавају такав однос. Да ли српски народ у Западној Славонији, његова трагична судбина, не заслужује пажњу највише институције у земљи? Како народ више може имати поверење у своју Скупштину, када је она тако бешћутно неактивна, док усташе кољу и пале по српској земљи?

За шефа посланичког клуба

Српске радикалне странке

Ратко Ј. Гонди

Нова Влада РСК изабрана је тек 28. јула 1995. на ванредној седници Скупштине у Топуском. Али тада је већ све било касно. Никакве мере или одлуке нису могле спречити надалазећу катастрофу. То сада знамо, али тада смо се још надали, и захтевали од Бабића, новог председника Владе, да Влада буде у сталном заседању, а сви министри у Книну. Исто смо тражили и за посланике Скупштине, али то је био дијалог глувих. О тим последњим данима РСК биће говора нешто касније.

ПОЧЕТАК КРАЈА

На самом почетку овог поглавља морам испричати један догађај. Када смо 3. септембра 1991. године ослободили Биле (последње село у Барањи према Осијеку), и нанели страховит пораз усташама, тражио сам од присутног команданта оклопне бригаде да наставимо акцију и изађемо на саму обалу Драве, да узмемо села Тврђавицу и Подравље и тако лишимо усташе два изванредна мостобрана на нашој обали Драве.

Друг потпуковник ми је одговорио да нема пешадије. „Ето нас пет стотина“ рекао сам. Одговорио је да нема команду над нама. „Ја ти дајем команду, командуј, ми идемо куда наредиш“ рекао сам. Коначно је рекао да нема дозволу да иде на Тврђавицу и Подравље, јер ова насеља катастарски припадају Осијеку! „Ј...м ти официра који у по битке размишља о катастру!“ одбрусио сам и отишао својим борцима. Тврђавица и Подравље су све време рата били у усташким рукама.

Када сам дошао кући и огорчен на тог официра испричао жени догађај, рекла ми је да смо издани, да нас је неко продао, јер официри сигурно не размишљају ни о чему другом, осим о наређењима која су добили.

Венсов план

Растурањем Југославије била је запечаћена судбина Републике Српске Крајине, односно тада још САО. То су знали сви, осим они којих се то највише тичало – нас у Крајини. Ко је колико допринео трагедији Срба у РСК, ко је колико и чега добио, и зашто је урадио што је урадио, показаше време, сада и тако помоћи нема.

Али морам рећи: На душу вам, и вама и око вас, сва крв и беда крајишника, на душу вам издаја, продаја и трговина, на душу вам патња и сузе родитеља, деце и нејачи – вама, великим трговцима; ако можете мирно спавати, има ко уписује у дебелу свеску свачије заслуге.

Након више радних група, комисија и специјалних арбитра (лорд Питер Карингтон, Бадингерова комисија и др.) коначно је запечаћена наша судбина, у Бриселу, 18. децембра 1991. (дакле дан уочи проглашења РСК!) усвојена Декларација о критеријумима за признавање нових држава, међу којима су и два принципа, која су значила крај САО, односно српске аутономије у оном облику који смо оружјем изборили у току борби за одбрану од ХДЗ-ових зенга и повампиреног усташтва:

поштовање неповредивости граница, које могу да се мењају само мирољубивим путем и договорно, и непризнавање ентитета, који су настали као резултат агресије.

Југословенске републике су добиле рок да се до 23. децембра изјасне желе ли самосталност. Немачка је већ 23. децембра 1991. признала Хрватску као суверену државу у „авнојским“ границама, као прва држава у свету! Вековна немачка интересна сфера и пришипетља, Хрватска, песмом се захвалила великом тати (памтимо Данке Дојчланд и љигаве изливе захвалности).

Али наша судбина је била запечаћена, само то ми и руководство Југославије није могло да схвати. Челни људи у Југославији сматрали су да се ради о неком белосветском самоуправном споразуму, који се не мора поштовати, ако нам не одговара – као ни други САС-ови! Или је можда неко исувише добро знао?

Венсов план, који је усвојен након великих расправа и сукобљавања, усвојен је резолуцијом 743 Савета безбедности

21. фебруара 1992. године. Трупe УН долазе као заштитне снаге (УНПРОФОР) „у Хрватску“. Овим изразом, који је касније стално понављан и наглашаван, јасно је одређено где се налази Крајина!

Да би у потпуности схватили погубност Венсовог плана за Србе у Крајини, потребно је навести неколико кључних момената из „Плана УН за мировну операцију у Југославији“. Тајнуг је у марту 1992. објавио специјално издање под називом „Плави шлемови – лична карта“, где је између осталог објављен наведени план, затим извештај Бутроса Галија Савету безбедности УН, анекси извештаја, резолуција 743 Савета безбедности УН и други документи.

Из „Плана УН за мировну операцију у Југославији“ цитираћу само неколико кључних ставова, који врло прецизно дефинишу задаћу међународних снага и коначно решење „српског питања“.

Глава: Основни концепт

Тачка 7.

Трупe и полицијски посматрачи Уједињених Нација били би размештени у одређеним подручјима у Хрватској (подвукао РЈГ), означеним као „подручја под заштитом Уједињених Нација“. Ова подручја би била демилитаризована; све наоружане снаге са тих подручја биле би или повучене или расформиране. Улога трупа Уједињених нација била би да обезбеде да та подручја остану демилитаризована и да сви становници тих подручја буду **заштитени од претњи оружана напада** (подвукао РЈГ). Улога полицијских посматрача Уједињених нација била би да обезбеде да локалне полицијске снаге обављају своје дужности без дискриминације према припадницима било које националности или злоупотребе било чијих људских права. Када снаге Уједињених нација преузму одговорност на подручјима под заштитом Уједињених нација (УНПАс), све снаге ЈНА у осталим деловима Хрватске биле би размештене из те републике. Снаге Уједињених нација би такође, по потреби, помагале хуманитарним агенцијама Уједињених нација у враћању свих исељених особа које би желеле да се врате у своје домове на подручјима под заштитом Уједињених нација.

Глава: Подручја под заштитом Уједињених нација

Тачка 8.

Подручја под заштитом УН (УНПАС) била би подручја у Хрватској у којима би, према процени генералног секретара, били потребни специјални аранжмани за одређени период како би се одржао трајни прекид ватре. То би била подручја у којима Срби чине већину или значајну мањину становништва и где је напетост међу заједницама довела до оружаних сукоба у блиској прошлости. Као што је већ речено, специјални аранжмани у овим подручјима би имали привремено карактер и не би прејудиицирали исход политичких договора за постизање свеобухватних решења југословенске кризе.

Тачка 9.

Била би успостављена три подручја под заштитом УН (УНПАС): Источна Славонија, Западна Славонија и Крајина. Она би обухватала следеће општине или делове општина:

Источна Славонија: Бели Манастир, она подручја Осијека која леже источно од града Осијека, Вуковар, нека села у крајњем источном подручју Винковаца.

Западна Славонија: Грубишно Поље, Дарувар, Пакрац, западна подручја Нове Градишке, источна подручја Новске.

Крајина: Костајница, Петриња, Двор, Глина, Вргин Мост, Војнић, Слуњ, Титова Кореница, Доњи Лапац, Грачац, Обровац, Бенковац, Книн.

Тачне границе подручја под заштитом УН требало би да утврди претходница снага Уједињених нација, после консултација са локалним вођама, а пре него што почне размештај снага.

Глава: Размештај и функције снага УН

Тачка 10.

Функцију заштите становника на подручјима под заштитом УН (УНПАС) треба да врше пешадијске јединице снага УН и цивилни посматрачи УН. Пешадија би осигурала да подручја под заштитом УН буду демилитаризована. Полицијски посматрачи би осигурали да локална полиција извршава своје задатке без пристрасности према било којој националности и са пуним поштовањем људских права свих становника на подручјима под заштитом УН.

Тачка 11.

Пешадијске јединице би биле размештене на целим подручјима под заштитом УН. Пешадијске јединице би биле лако наоружане, али би користиле оклопне транспортере и хеликоптере. Оне би контролисале прилазе подручјима под заштитом УН увођењем контролних пунктована свим путевима и главним трасама које воде у таква подручја и на значајним пунктовима унутар подручја. На таквим контролним пунктовима оне би заустављале, и по потреби, претресале возила и појединце како би спречиле улазак било каквих војних формација или наоружаних група у подручја под заштитом УН, као и уношење оружја, муниције, експлозива и друге војне опреме у та подручја. Оне би пешнице патролирале широм подручја под заштитом УН, али и возилима и хеликоптерима. Оне би такође испитивале заснованост свих жалби њима упућених, о нарушавању демилитаризованог статуса подручја под заштитом УН. Сва потврђена нарушавања би се расправљала са страном која их чини и, по потреби, генерални секретар би о њима известио Савет безбедности. Уколико би дошло до озбиљних напетости међу националностима у подручју под заштитом УН, снаге би се поставиле између те две стране како би спречиле непријатељства.

Глава: Демилитаризација подручја под заштитом УН

Тачка 15.

На основу договорених распореда, демилитаризација подручја под заштитом УН била би што брже спроведена на следећи начин:

а) Све јединице и особље Југословенске народне армије (ЈНА) и Збора народне гарде, као и све јединице Територијалне одбране или особље које нема седиште у подручјима под заштитом УН, били би повучени из тих области.

б) Све јединице Територијалне одбране и особље са седиштем на подручјима под заштитом УН били би распуштени и демилитаризовани. Распуштање би укључило привремено распуштање командних структура јединица. Демобилизација би значила да ангажовано особље престане да носи униформе или оружје, иако би и даље могло примати плату од локалних власти.

ц) Оружје јединица Територијалне одбране и особа са седиштем у подручјима под заштитом УН било би предано јединицама ЈНА или Збора народне гарде, како већ случај налаже, пре него што би се те јединице повукле из подручја под заштитом УН. Као алтернатива, могло би бити предато снагама УН на чување током прелазног периода, уколико би дотичне јединице више волеле такав аранжман.

д) Све паравојне, нерегуларне или добровољачке јединице или особље биле би или повучене из подручја под заштитом УН или, уколико живе у њима, распуштене и демобилисане.

Глава: Пресељење ЈНА

Тачка 18.

У сагласности са претпоставком о заштитним функцијама снага УН у подручјима под заштитом УН, било која јединица ЈНА, размештена у другим деловима Хрватске била би пресељена у места ван те републике. О распореду тог пресељења би се договорили командант снага Уједињених нација и Савезни секретар за народну одбрану СФРЈ. Све српске територијалне, паравојне, нерегуларне и добровољачке јединице (осим оних распуштених и демобилисаних у подручјима под заштитом УН) на сличан начин би се повукле из Хрватске. Ова повлачења би верификовали војни посматрачи снага УН.

Глава: Локалне полицијске снаге

Тачка 19.

Локалне полицијске снаге су одговорне за одржавање јавног реда у подручјима под заштитом Уједињених нација и носиле би само **оружје на опасачу** (подвукао РЈГ). Све те снаге биле би формиране од становника подручја под заштитом УН у размери која одражава националну структуру популације која је ту живела пре скорашњих непријатељстава. Локалне полицијске структуре би одговарале постојећим општинским одборима у подручјима под заштитом УН. Све постојеће регионалне полицијске структуре остале би на месту, под условом да буду доследне горе описаном принципу у вези са националном структуром локалних полицијских снага.

Из извештаја Бутроса Галија Савету безбедности УН цитирају само три реченице:

Тачка 18.

Треба нагласити да ће ови аранжмани бити привремене природе, до преговора о општем решавању. Они ће бити без предрасуда у погледу природе тог решења или принципа да се унутрашње границе Југославије не могу мењати силом или без пристанка заинтересованих страна. С тим у вези, истицање застава могло би, на пример, бити веома осетљиво питање.

Из цитираних делова Плана и Извештаја јасно се може закључити:

а) Снаге УН долазе на подручје Хрватске, а не Југославије. Дакле, крајеви које узимају у заштиту нису у Југославији, него у Хрватској, а тиме је дефинисан положај и статус Срба и српских крајева.

б) Из генералног става конференције у Бриселу о непромењивости граница, потврђеног у извештају Бутроса Галија, српски крајеви су практично проглашени интегралним делом Републике Хрватске.

в) Да би се укључење српских крајева што лакше спровело, српске оружане снаге су расформиране, разоружане, уништена им је инфраструктура и сведене су само на полицијске снаге наоружане само пиштољима.

г) Чак и такве полицијске снаге су разбијене, без јединствене команде (подређене су општинским властима), како не би могле формирати командни ланац и субординацију, јер би та структура зачас могла прерасти у војну.

Венсов план је могао бити добра основа за решавање српског питања да је руководство Југославије било дорасло проблему, и да су изборили неке допуне и измене, као појам „у Хрватску“, који је прејудуцирао, чак дефинитивно одредио судбину Срба и српских крајева, сместивши их „у Хрватску“.

Као жестоки противник Венсовог плана, али исто тако недораслао проблему, Милан Бабић је елиминисан из политичког живота Крајине – бар за извесно време. На његово место изабран је Горан Хадић (на скупштини у Борову Селу 26. фебруара 1992.), помоћни складиштар пољопривредне задруге из Пачетина! Дословце полуписмен, а политички тотално неписмен, али зато изузетан познавалац „радњи“, схвативши какву шансу има, прихватио је унапред све шта се од њега тражило, само да се упоко на том високом и одговорном месту. Човек, чије радне, интелектуалне и менталне – а и моралне – способности нису биле довољне да у мирно доба постане чак ни складиштар-контрахент, постао је први човек српске државе у повоју!

Поред Унпрофора, гарант безбедности РСК и Срба било је и председништво Југославије на челу са Бранком Коштићем, који је изјавио:

„Председништво као Врховна команда, гарантује да ће стати у заштиту српског народа Крајине, ако план буде изгран од хрватске стране“.

Венсовим планом, и каснијом резолуцијом 762 Савета безбедности УН одређена је граница подручја под међународном заштитом. Бутрос Гали је изјавио да на тим подручјима неће важити хрватски закони. Међутим, испоставило

се да је то само димна завеса, иза које се хрватско вођство припремало да се коначно обрачуна са Србима, а узор им је био Хитлер и његово „коначно решење“ жидовског питања и Павелићева НДХ.

Плави шлемови су дошли, запосели кључне позиције на подручју РСК, покупили тешко наоружање и ставили под катанац, забранили ношење „дугих цеви“ полицији, расформирали ТО и размакли своје редове пред сваку хрватску агресију. Они су у ствари били најбољи усташки шпијуни у РСК, њихови најбољи командоси и навернији сарадници. Да је Франко имао њих у Мадриду, не би данас причали о „летој колони“ него о целој групи армија. Нажалост, ми то нисмо могли спречити, јер су они представљали оружану силу новог светског поретка, а ми нисмо имали подршку ни од „матице земље“.

Усташка тактика „одгризања територија“

Упад у Барању 30. новембра 1991.

Раном зором 1. децембра 1991. група усташа упала је у Барању, у село Торијанци, смештено уз саму мађарску границу и реку Драву. Група је извршила покољ и масакр над девет цивила и једним борцем ТО (пуцали су му у уста!). О каквим зверима је реч најбоље говори чињеница да су између осталих измасакирали десетогодишњу девојчицу! На углу две улице на гомилу су набацали тела фамилије Клеш, Хрвате, (отац, мајка и син). Побили су их јер је други њихов син, резервни официр ЈНА, тражио да се активира и часно служи. Остао је касније у Српској војсци Крајине, до последњег дана, а затим прешао у Југославију.

Видевши ова зверства, наредио сам немилосрдан обрачун са усташама. Ликвидирано је неколико усташа, али се већина групе извукла, јер је официр који је командовао оклопном јединицом (шпук. Младеновић), уместо да пошаље да одсеку одступницу усташама према Драви, тенкове послао у село, где су се убрзо заглавили у тесним улицима.

Слични злочини дешавали су се нарочито у српским крајевима у Хрватској. Тако је у периоду од 11. октобра 1991. до 29. марта 1992. војна полиција ЗНГ РХ (Збор народне гарде Републике Хрватске) под командом Дамира Ширца и јединица за посебне намене МУП РХ под командом Томислава Мерчепа убила око 2.500 Срба на подручју Марина Села и Пакрачке Пољане.

У Госпићу је у ноћи 16/17. октобра 1991. ухапшено око 150 Срба, међу којима и 48 жена. Од тог броја на српску страну враћено је 26 угљенисаних лешева (од тога девет женских).

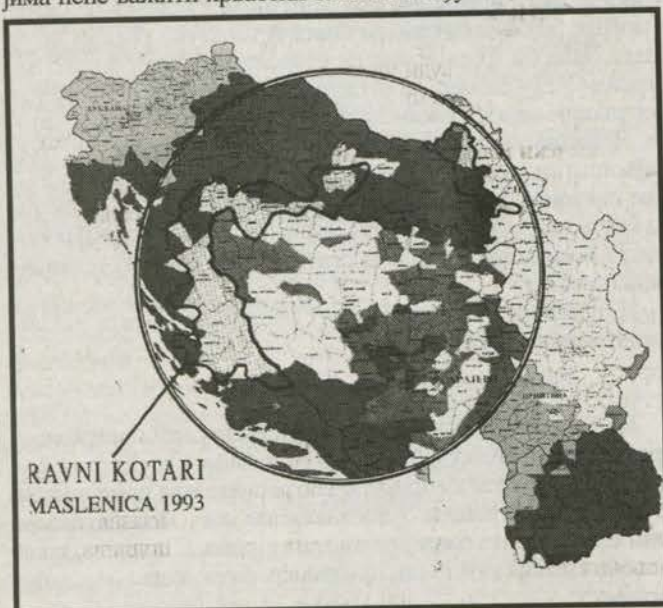
Битка за Барању 3. априла 1992.

Прва провера Венсовог плана није се дуго чекала. Већ 3. априла 1992. године, дакле месец и по дана од усвајања резолуције 743, уследила је прва у низу усташка агресија на Републику Српску Крајину.

Око 8.000 усташа кренуло је у зору на српску Барању. Напад је ишао преко реке Драве, на месту скелског прелаза, из правца Валпова. Битка је трајала од око 5 ујутро до 11 часова, када је усташка банда протерана из Барање, претрпевши страховит пораз. Хрватски политичари су касније у више наврата тражили од власти Југославије да ослободе заробљене бојовнике, тврдећи да их је око 840 одведено у Сремску Митровицу (Владимир Шекс).

Толики су дакле њихови губици по властитом признању! Као учесник те битке и један од команданата, тврдим да ниједан усташа није био заробљен! Када смо одбили први напад и кренули у противнапад, они су једноставно побегли, неки у Драву, неки преко Драве.

О том догађају желим касније, неком другом приликом, опширније писати, јер је битку водила и добила искључиво ТО Барање, под командом Боривоја Доброкеца, изгубивши

у њој седам борца. Сектор који је држала ВЈ, а где је био по-моћни правац напада, дакле диверзија, био је у критичном положају, и погинуло је 19 војника. Тих жртава се увек сећамо с тугом, и никада их српски народ Барање неће заборавити. Први официр се појавио на бојишту тек око 10 часова и 30 минута, када је све било решено!

Морам изразити велику захвалност својим борцима, члановима Прве специјалне јединице ТО Барање. Моји најлепши тренуци у животу везани су за њих, њихову борбеност и храброст, њихово другарство. Њихова улога је била пресудна тог дана, и они су, не мислећи о својим животима, одиграли кључну улогу у одбијању првог напада и протеривању усташа из Барање. За то су заслужили вечну захвалност свих Барањаца, а могу посебно.

Ова битка није никада добила адекватан третман, чак се и не спомиње готово ни у једној књизи о РСК. Вероватно зато што је трајала кратко, што смо извојевали тако бриљантну победу, и што је показала велику алкавост и недораслост ситуацији великог дела професионалног официрског кадра.

Миљевачки плато, 21. јуна 1992. године

Усташке снаге су 21. јуна 1992. упале на подручје јужно од Дрниша, између реке Крке и Чиколе, такозвани Миљевачки плато. Ова зона је била под заштитом УН, тј. Унпрофора. Убијено је 48 српских бораца! Ни Унпрофор, ни Војска Југославије нису интервенисали!

Чак ни ултиматума у погледу евентуалних будућих напада или жешћег протеста није било! Усташе дошле, „одгризле“ део територије, побиле све што су дохватиле, помериле границу и ником ништа! Масакриране жртве бачене су у јаме, које су касније затрпане смећем. Након два месеца Унпрофор је омогућио вађење тела и предају српској страни. Колико су били измасакирани ти јадници најбоље говори податак да патолози нису успели саставити у потпуности ниједно тело!

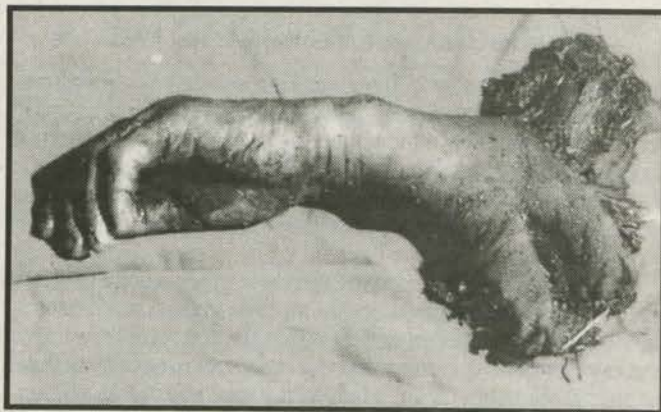
Услед непрекидних провокација, упада кољачких банди на територију Републике Српске Крајине, неактивности заштитних снага УН и ВЈ, формирана је 16. октобра 1992. године војска Републике Српске Крајине под називом Српска војска Крајине.

Српска војска Крајине формирана је на корпусном принципу. Чинило ју је шест корпуса копнене војске и ратно ваздухопловство, базирано на аеродрому Удбине. Корпуси су формиран на бригадном принципу, једино је славонскобарањски корпус у саставу имао и једну дивизију, Барањску дивизију.

Главну снагу СВК чиниле су јаке артиљеријско-ракетне и оклопне јединице, а стратегија одбране заснивала се углавном на одвраћању непријатеља од агресије претњом о јаким артиљеријско-ракетним ударима по дубини Хрватске. Ову теорију и основ наше стратегије најбоље је обрадио генерал Домазетовић, који је на жалост напрасно пензионисан. Осим тога, ратним плановима разрађен је систем упада у Хрватску по целој дужини фронта, уколико дође до агресије на било који део РСК.

Равни Котари (Масленица) 22. јануара 1993.

Усташке снаге извршиле су 22. јануара 1993. нову агресију на РСК, трећи велики напад од када је РСК стављена под заштиту УН. Агресија је извршена на подручју Равних Котара. Српска села Ислам, Кашић и Смоковић потпуно су уништена и спаљена, а Срби из мешовитих села Мурвица, Црно, Земуник Доњи, Пољница и Ислам Латински побијени или протерани. Српске цркве су спаљене. Оштећена је кула Стојана Јанковића, а гроб његовог потомка, српског књижевника Владана Деснице, који се налазио у цркви св. Георгија у Исламу Грчком, оскрнављен је, као и црква.

У овој агресији убијено је 326 војника и цивила, а још 165 је умрло у збеговима. Укупан број жртава, чији идентитет је дефинитивно утврђен, износи 491.

Када сам питао генерала Милу Новаковића (у то време командант ГШ Српске војске Крајине) како је могло доћи до такве ужасне трагедије, одговорио је да су усташе прошле кроз брешу у нашем минском пољу, коју су наши инжењерци направили, јер смо намеравали избацити усташе из преосталог дела Равних Котара. А где су биле те наше јединице у моменту усташког напада, није ми могао рећи.

Шестог септембра 1993. године у село Мирловић Поље, општина Дрниш, упала је група усташа и на најсвирилији начин убила седам старих и немоћних лица, пет жена и два мушкарца. Троје је било живо бачено у ватру.

Сви ти крајеви били су под заштитом УН. Ниједне речи осуде, а камоли ефикасне заштите или интервенције у корист Срба и невиних жртава! Савет безбедности УН није нашао за сходно ни да се састане, а Бутрос Бутрос Гали, генерални секретар УН, православни копт из Египта, није показао да су га ови злочини превише потресли. А ми смо веровали у њихову заштиту!

Лика – Медачки цеп, 9. септембра 1993.

Четврту агресију на РСК, земљу под заштитом УН, Хрватска је извела 9. септембра 1993. У тој агресији убијено је 72 људи, већином стараца и жена. Још 18 је нестало, највероватније су побијени. Десет српских војника је заробљено и осуђено на максималне затворске казне. Села Дивосело, Читлук и Почитељ сравњени су са земљом. О зверствима усташког чопора нека говоре извештаји официра Унпрофора и службеника УН – оних који су морали да бране Србе, који су протерали ВЈ са ових крајева, који су гарантовали мир и безбедност:

Генерал Жан Кот, 19. септембра 1993: „Нисам нашао знака живота, ни људи ни животиња, у неколико села кроз које смо данас прошли. Разарање је потпуно, систематско и намерно“.

Канадски мајор Крејг Кинг, истог дана: „Констатовали смо потпуно уништење имовине у тој области... хрватски војници су напуштајући окупирана крајинска села убијали недужне мештане и уништавали њихову имовину“.

Потпуковник Цим Келвин, командант канадског батаљона: „Наредбу за то могао је да изда само неко у рангу генерала“.

У процесу судскомедицинске обраде лешева, којој су присуствовали и представници Унпрофора, нелицитно су утврђене чињенице:

код више лешева утврђено је да су уочљиви знаци заживотног доспевања у пламен (живи спаљени!);

на неколико лешева утврђено је постојање само лакших површинских рана, које никако нису могле изазвати смрт, али је на телу пронађено мноштво крвних подлива, полоњених ребара, убода оштрим предметом итд.

Дакле, живи спаљивани, убијани премлаћивањем, клани...

Српска Западна Славонија, 1. мај 1995.

Првог маја 1995. у 2.30 часова генерал Маталон, командант Сектора Запад подручја под заштитом УН, примио је депешу команданта оперативне зоне Бјеловар, бригадног генерала Луке Џанка, којом се упозорава на скору ратне операције у зони одговорности његових јединица и позива да хитно извуче људство и имовину на „слободну територију сектора Запад“.

Команда УН је одмах наредила повлачење свих припадника УН, уз наглашавање да је лична безбедност припадника УН највећи приоритет, јер ће хрватске снаге извршити напад у 5.00! Никоме није пало на памет да штити поверене животе и имовину Срба, ради чега и јесу дошли на то подручје и у целу РСК уосталом! Чак ни да упозоре оне које треба да штите!

Напад су извршиле јединице: 1, 2, 3. и 5. гардијска бригада 1. хрватског гардијског здруга, 81. гардијска бојна, 3. „причувне и домобранске постројбе“ зборних подручја Бјеловар, Осиек и Загреб, посебне „редарствене постројбе“ и ратно ваздухопловство. Хрватски губици у акцији „Бљесак“ износили су 60 погинулих и 186 рањених (хрватски извори).

Одбрану Западне Славоније чинио је 18. корпус СВК, под командом пук. Лазе Бабића. Корпус је, у тоталној мобилизацији, могао обезбедити максимално 4.000 људи, од чега готово половину врло лоших борачких квалитета (старци, инвалиди, неискусни младићи). Тешко оружје (артиљерија и тенкови) били су под кључем УН, а у складишта је проваљено тек након почетка напада усташких снага.

Одбрана је била својевремено добро постављена, изграђен је врло добар систем ровова, бункера, резервних положаја по дубини, командних места, резервна спремишта муниције, хране и лекова, обезбеђена је добра и поуздана комуникација између појединих делова претпостављене линије одбране. Све је то урађено док је 18. корпусом командовао Милан Челекетић, а детаљно је било приказано на ХРТ, као илустрација великог војног успеха ХВ.

Али пук. Бабић није био дорастао одговорности, а није располагао нити довољним бројем бораца. Изостала је и помоћ СВК, а војска Републике Српске није пружила готово никакву помоћ. Чак је војни врх пожуррио да изда саопштење како је то рат РСК и Хрватске, а да Република Српска с тим нема ништа! Нашим авионима из Удбине, који су требали пружити ваздушну подршку снагама код Пакраца и Окучана, забрањен је прелет преко Републике Српске.

Војска РСК на осталим деловима фронта према Хрватској је стајала укопана. „К'о Олимпић на Дрини“! Ниједна јединица није озбиљније деловала! Када сам назвао председника Мартића ујутро 1. маја, и питао шта се то дешава, просто је завапио да прикупим што више бораца и дођемо у Окучане, јер прети пропаст!

Питао сам зашто славонско-барањски корпус, који сам чини око 50 одсто војне силе Крајине седи као квочка на јајима, одговорио је да то питам команданта корпуса, генерала Душана Лончара, који је добио наређење да дејствује по утврђеном ратном плану и циљевима, али је одбио извршити наређење, док не добије потврду из Београда!

А у Београду првомајски хепенинг! А сви певају, играју, славе! Никог у генералштабу, никог у Влади, никог у МУП и ДБ, да каже шта да се ради! Или су сви били на прослави, па их нису могли пронаћи, или су из њима врло добро знаних разлога били ван домашаја телефона, радио станица, курира... Ко то тамо пева, док кољу српску нејач, без одбране, без заштите?

А добровољци из Барање и Сремско-славонског дела не могу доћи до Окучана, јер треба прећи преко територија неутралне државе – Југославије – која не може дозволити наоружаним групама транзит! Не дозвољава се ни одлазак не-

наоружаних група, јер већина носи униформу (огромна већина крајишника није ни имала другу одећу). Коначно је увече 1. маја постигнут споразум о начину проласка људства из источног дела РСК у Окучане.

Тада долази до друге бруке и срамоте. У Барањи се врши мобилизација само избеглица из Славоније, јер је њихов крај нападнут! Нама, другима, забрањује се одлазак, како не би нарушили одбрану Барање! Питам господу активне официре, који су завршили војне академије, шта више нарушава одбрану; када оде једна или две комплетне јединице са фронта, или када из сваке јединице оде 10-15 одсто војника по наведеном критеријуму?

Осим тога, сваком просечном идиоту је јасно: када непријатељ напада, ствара вишеструку надмоћ на месту напада, али зато мора ослабити неко друго место, одакле је повукао трупе. Е, ту треба извршити напад на њега, максимално га притиснути. То знају сви – осим официра који су командовали у Барањи и славонскобарањским корпусом.

Овако окупљене јединице кренуле су око 21.00 према Окучанима. Код Босанске Градишке су задржане, јер је битка за Западно Славонију већ била изгубљена. Господи официрима, који су командовали, није пало на памет да треба пружити помоћ цивилном становништву, заштити га у божанији испред распонамљених усташа.

Морам описати неке догађаје у Барањи у том моменту, иако су највећа срамота, иако по цинизму и подлости превазилазе чак и понашање Унпрофора (који су морали штитити српски народ), и оних који су их довели и гарантовали заштиту у случају да Хрватска нападне РСК, и оних који су славили првомајски хепенинг – јер се десио 2. маја.

Претходне суботе одржане су дивизијске спортске игре Барањске дивизије. Након успешно спроведених игара планиран је ручак и прослава за 2. мај. Команда дивизије и руководство општине, и поред трагедије која се одиграла у Окучанима, одржала је прославу! Пекли се јагањци на шест ражњева, паприкаш кувао у великом котлу. Били су и свирачи, и певачице! Комплетна команда дивизије: командант пук. Стојан Младеновић, команданти бригада пуковници Здравко Тољага (сада у Сремској Митровици), домаћин прославе, Томислав Плавшић (сада у Београду), Васо Мазалица (сада у Београду) и други славили су – шта?

У то време посланик Милан Брдар и ја скупили смо добровољце за Окучане, правили спискове, пописивали наоружање (тип, врста, серијски број итд. јер само са таквим списком могло се проћи преко територије неутралне Југославије). Обећано нам је да ћемо добити превоз у 11.00 а затим у 14.00 часова. У 15.00 чули смо да је све готово – усташе су ушле у Окучане!

Отишао сам у команду дивизије ради информисања, али тамо, осим стражара, није било никога. Тек око 19.00 чуо сам да су сви на прослави! Зграбио сам аутоматску пушку Рајка Мрђе, ускочио у кола и одјурео у село Кнежево, у ловачку кућу где се славило, псујући цело време и чврсто решен да побијем сву гамад коју тамо затекнем! Рајко Мрђа, Милан Брдар, Бошко Ђурковић и још неколико пријатеља, сви из Српске радикалне странке, пошли су замном, како би спречили да то урадим, свесни да би то било само још веће зло (ни данас ме нису убедили у то).

Нашли смо само шест ражњева, и три вреће пуне оглоданих костију. Друштво се разишло. Тек сутра увече сам дознао да су отишли да наставе славље у старачком дому, који је тада био претворен у хотел за официре!

Након неколико дана сам пред командом дивизије вербално напао заменика команданта, пук. Рајка Новаковића (сада у Београду). Тресао сам се као прут, док сам му посвао све што ми је пало на ум. Прогласио сам њега и Младеновића најбољим усташким командантима, слугама Туђмана, издајцима и не знам шта још.

Руке сам ставио у џеп, да га не ударим, а молио сам Бога да он мене удари, да ми пружи изговор да га сатрем и положим му шију! Није се усудио ни да ми приђе. Бежећи унатрашке, наредио је војној полицији (око десетак их је изашло из стражаре на моју галаму) да ме ухапсе. Нико се није ни макао! Ђутке су му окренули леђа и одбили извршити наређење – толики је био презир према њему!

Ову епизоду сам морао описати, како би се схватило стање и односи у том моменту у РСК, у СВК, однос дела официра према држави, свом врховном команданту, народу! Било је и оних официра који су се храбро борили, али они су били у мањини, и након сваког таквог чина били смењивани.

За тридесе и шест часова Срби у Западној Славонији постали су историја! Више их није било – осим мртвих и ухапшених. На листи погинулих и несталих лица налази се 281 име, а око 1.400 је заробљено и одведено у Вараждин и Бјеловар. То су жртве за које се зна име и презиме.

Много је несталих о којима нема прецизних података, јер су на подручје Окучана и Пакраца дошли након пада Славоније крајем 1991. године. О каквим се страховима радило, нека сведоче официри УН:

Крис Јановски: „... Чули смо да су митраљеском и снајперском ватром нападнуте колоне цивила који су бежали. Речено нам је да између Окучана и Босанске Градишке има много лешева.”

Генерал Реј Краб и новинар Би-Би-Сија Малколм Брабант тек 10. маја добијају дозволу да обиђу терен: „Место на коме су по свему судећи ти људи побијени зове се Нови Варош... изгледа као минијатурна верзија пута за Басру после напада на ирачку армију. Мноштво олупина крај пута. Видни су трагови паничног покушаја људи да побегну”.

Извештај команде Сектор Запад за 8. мај 1995: „... у 14.45 патрола је видела у Шеовици колону од 21 трактора са приколицама. У приколицама су виђене личне ствари и цивилна одећа. Никог није било у близини” (где су нестали цивили?)

Непалски батаљон, 8. маја: „Релација Пустара – Сава Чишћење коловоза.

Одећа и разбацане личне ствари које леже поред коловоза су у пламену.

Ватрогасна јединица пере цесте.

М. Моусали, команда Сектора Запад, Цивилни послови:

У кући у селу Пакленица, власништво г. Шолаје, догодио се масакр над рањеницима и медицинским сестрама, пошто су били заклани:

Мића Теодорчевић, ветеран без ноге из села Пакленица, Никола Војновић, војник, погођен у груди 1. маја 1995.

Милан Мрзић, рањеник,

Алексија Рауш, медицинска сестра,

Сенка Рауш, медицинска сестра,

Ружа Шолаја, медицинска сестра,

Душан Хасура, из села Рајић.

Сведок Митар Вујаклија, који је рањен у главу, побегао је кроз прозор и потом прешао реку Саву.

Према изјави датој од четворице војника интервентног батаљона, они су чули вриску лица која су клана, а која је долазила из куће лица по имену Дује лоциране близу села Цаге.

У селу Бенковац, седамдесетогодишња жена по имену Гроздана и ретардирана особа по имену Остоја Вујиновић, убијене су.

На цести између села Трнаковац и раскрснице у селу Рогољи цивили су упали у заседу између поднева 1. маја и јутра 2. маја и нападнути палбом из аутомата и снајпера, око 50 лица је убијено.

У селу Нови Варош, између Пустаре и Струга (канала) цивилно становништво, укључујући жене и децу, који су путовали пешице или у аутомобилима били су мета палбe свих врста наоружања. Око 100 лица је погинуло.

Свештеник Саво Почуча рањен је на неколико места, сада је на опоравку у Бањалуци.

Рањени возач санитета означеног са црвеним крстом, по имену Гојко Малешевић, налази се у болници у Бањалуци. Седамдесетогодишњи мушкарац по имену Љиљак је настрадао у истом возилу када се оно запалило.

Следеће четири жене су смртно страдале у селу Медари 1. и 2. маја: Анка Нинковић, Зора Томић, Драга Ђумић, Ката Влаисављевић.

У селу Рајчићи, двоје људи је убијено, а село спаљено. Такође су запаљене куће у селу Млака.

Наредни подаци ће бити послани чим стигну нове информације.

П.С. Ово су само они случајеви у којима су позната имена.”

Сатоши Ашикага (УНХЦР Дарувар) пронашла је 15. јуна 1995. масовну гробницу у селу Г. Трнава (29 сахрањених).

Грејем Деј, шеф цивилних послова, Сектор Запад, извештава 20. јуна 1995. Хусеина Ал Алфија, шефа цивилних послова (лично за Ј. Акашија) о масовним гробницама у Окучанима (49 лешева) и Лађевцу (5 лешева).

На Пакрачко-гавриничком подручју, у зони одговорности 51. (јапашке) бригаде СВ РСК под командом Стеве Харамбашића, нашло се у окружењу неколико хиљада цивила. Када је постало јасно да помоћ неће доћи, и да не постоји шанса да се извуку из окружења, командант бригаде је прихватио да се положи оружје снагама УН, али да то није предаја, већ стављање комплетног наоружања под контролу УН, да се прекину борбе, да хрватске снаге престану гранатирање накупљене нејачи.

Потпредседник хрватске владе Костовић обећао је за узврат у име Фрање Туђмана општу амнестију, да хрватске војне и полицијске снаге неће улазити у подручје под командом С. Харамбашића, те да се читава операција обави у року од 5 дана. Командат Сектора Запад дао је писмене гаранције српској страни да ће, након предаје оружја, потпуно бити заштићене од стране мировних снага УН.

Међутим, од договора није било ништа, јер су хрватске снаге до краја 2. маја у потпуности овладале целокупном територијом Западне Славоније. Сада су довели целокупну артиљерију на Пакрачко-гавриничко подручје и почели систематско „покривање терена по квадрантима“. Како би избегао даље непотребне жртве, потпуковник Харамбашић је прихватио безусловну предају своје бригаде (600 бораца!). Хрвати су га ухапсили, као и остале виђеније Србе, а опкољену нејач наставили гранатирати концентричном ватром из свих оруђа.

Када ни на захтев УН Хрватска није пристала да отвори коридор, како би се опкољени Срби (само цивили) извукли, председник Мартић је наредио да се на Загреб испале две ракете из вишецевног бацача, уз упозорење да ће наставити, уколико се српским цивилима не дозволи излазак из обруча и не престане гранатирање.

Тек тада је Туђман наредио престанак масакра и дозволио великодушно да се остаци Срба иселе из Западне Славоније. Председник Мартић је ради тог чина доспео на листу ратних злочинаца и Хашки трибунал, а најжешће критике и оптужбе на овај „нечувен“ потез дошле су из – Београда.

РТС, која је 1. маја тек у 18. минуту другог дневника дала информацију о усташкој агресији на Западну Славонију, међу првима је критиковала ову наредбу. Ово ракетирање Загреба произвело је још једну последицу – смењен је командант ГШ СВ РСК генералпотпуковник Милан Челекетић, искључиво зато што је послушао наредбу, иако је знао да је „ОН“ забранио напад на Загреб. На његово место дошао је послушни Мркшић.

Падом Западне Славоније Хрватска је коначно постигла оно што ни Павелићу није успело – етнички чиста Славонија! Ово је била коначна провера Уједињених нација, Европске уније и, надаसे, Југославије. Хрватском режиму је јасно речено да може слободно урадити све што хоће, да РСК нема никог на кугли земаљској да стане у њену одбрану, да чак ни Источни и Западни део РСК неће моћи ни под каквим условима помоћи један другом.

Остало је још само да Туђман окупи своје снаге, да изврши прегруписање и концентрацију јединица, па да удари и помоћу Запада уништи и очисти Хрватску од „српских шизматика“.

Унутрашње прилике у Републици Српској Крајини

Светски моћници и Хрватска нашли су начина да спрече сваку помоћ и подршку РСК која би дошла из Србије. Чак су натерали власти у Србији да онемогуће СВК да ефикасно одбрани територију. Смењени су сви официри који су показали, нарочито у трагедији Западне Славоније, да слушају наредбе свог ГШ и врховног команданта. Полиција је и тако била под апсолутном контролом. Дакле, шансе није било да се опстане. Једино то нико није имао храбрости да саопшти народу! Или бар парламенту РСК, па да ми питамо народ шта да чинимо даље.

Увод у коначну трагедију РСК била је епизода са аутопутем. На жестоке притиске, а имајући у виду и чињеницу да се транспорт роба из источног у западни део РСК и обрнуто није могао спроводити након блокаде на Дрини (ко ће коме...), Влада РСК је ступила у преговоре са Републиком Хрватском о отварању аутопута, нафтовода, железнице, електромереже итд.

При том је први министар Владе Микелић далеко превазишао своја овлашћења, и прихватио све што је од њега тражено. Какви су притисци вршени на њега, то он зна, али ни он ни Бабић (министар иностраних послова) нису смели урадити ништа без дозволе Скупштине, а нити тајити пред њом било шта.

Нејединство и неслога политичара у РСК водила нас је у пропаст. Очајан након трагедије Западне Славоније, а гледајући свађе два лидера РСК, упутио сам 11. маја писмо обојици Милана, апелујући и тражећи њихово јединство. Њихове свађе су непрекидно продубљавале сукобе у народу, нарушавале јединство државе, државних органа, војске, полиције, судства и др.

Због догађаја у наредном периоду цитирам писмо:

Ратко Ј. Гонди

Бели Манастир

Стевана Штиљановића 20

тел. (0251) 772-933

11. мај 1995.

Председнику републике Милану Мартићу

Председнику СДС Крајине Милану Бабићу

Поштована господо, лидери и вође српског народа Крајине!

Обраћам се вама, првим људима Крајине, људима од највећег угледа и утицаја у народу, људима који су повели овај народ у борбу за опстанак, у рат против усташке немани, људима којима је народ неограничено веровао и верује, и од којих са пуним правом очекује мудрост, патриотизам изнад свега, и одрицање од личних интереса када је у питању национални интерес.

Трагедија Западне Славоније је толико велика, толико болна и крвава, да једноставно мора довести до поновног јединства свих патриотских снага. Све што смо доживели у последњих неколико година – Масленица, Равни Котари, Медачки цеп, Миљевачки плато, Читлук, Дивосело, да не набрајам даље – хиљаде изгубљених српских живота, изгубљене територије, све пораз за поразом, све је последица наше неслоге (не само ваше, него свих нас).

Желим поново нагласити оно што стално говорим: Јован (Рашковић) и два Милана ушла су у легенду и свест народа. Сада сте вас двојица остала, и ваша одговорност је то већа. Ако вам је судбина одредила да будете вође народа, прихватите тај терет и част и радите за добробит народа!

Тако вам Бог помогао!

Само вас двојица имате мандат народа да водите државу и народ. Боро Микелић то не може нити има права да ради. Уклоните тог дезертера и мутикашу, договорите се о стварању владе истинског националног јединства, концентрационе владе којој ће једина задаћа бити рад на добробит Репу-

блике Српске Крајине и српског народа! Све политичке снаге у РСК морају уважити две кристално јасне, непобитне и непромењиве чињенице:

1. Милан Мартић је председник РСК још у наредне 4 године,

2. Милан Бабић је лидер најаче парламентарне странке.

Уколико сада, након ове последње трагедије не превазиђете неспоразуме, који ипак међу вама не могу бити непрестивими, јер вам је циљ исти, слободан српски народ у слободној РСК, и уколико се неслагања и међусобне борбе продуже још наредне три године, колики је мандат Скупштине, наша борба, наш народ и наша држава немају шансе да опстану!

С поштовањем и вером у ваше скоро јединство.

Морам истаћи да је мој апел председник Мартић прихватио, пружио руку помирења Бабићу и именован га за мандатара, али ми је рекао да ћу се брзо уверити да од тога користи неће бити. Био је потпуно у праву.

Након пада Западне Славоније Бабић више није могао штити Микелића, и коначно је дозволио састанак Скупштине. Микелићу је изгласано неповерење 29. маја на седници скупштине у Книну. У међувремену, предвидевши овакав расплет, и схвативши да уједињење РСК и РС може коначно да постане реалност, и то веома брзо, долази до „удара“ у источном делу РСК.

Наиме, 25. маја 1995. године у Белом Манастиру се одржава састанак, у строгој тајности, на коме се доноси одлука о одвајању Источног од Западног дела, о непризнавању јединствене војне команде, о раскиду свих веза са Книном, а протурена је флоскула о уједињењу са Војводином, као да је то овисило само о вољи тих нових-старих политиканата.

Формиран је координациони одбор пет општина Источне Славоније, Барање и Западног Срема. За председника је изабран Горан Хаџић.

Записник са те седнице у целини гласи (са свим стилским, правописним, граматичким и словним грешкама):

Записник са седнице одржане 25 маја 1995. године у зборници Скупштине општине Бели Манастир с почетком 12,45 часова

Седници присуствују:

1. Горан Хаџић,
2. Бранко Петровић, министар индустрије у Влади РСК
3. Симо Шијан, министар пољопривреде у Влади РСК,
4. Слободан Миловац, председник СО Бели Манастир,
5. Србислав Станковић, потпредседник СО Бели Манастир,

6. Васо Жигић, председник ИС СО Бели Манастир,

7. Душан Теофиловић, председник ИС СО Вуковар,
8. Јован Бачић, потпредседник СО Даљ,
9. Јован Ребрача, председник СО Тења,
10. Жељко Травица, председник ИС СО Мирковци,
11. Милан Самберац, потпредседник ИС СО Мирковци,
12. пук. Стојан Младеновић, командант Барањске дивизије,
13. Милан Кнежевић, помоћник команданта за морал,
14. Радмила Бјелица, секретар СО Бели Манастир,
15. Мирослав Никић, начелник општинске управе Бели Манастир.

Записник води Радмила Бјелица, секретар СО Бели Манастир.

Седницу отвара и присутне поздравља министар индустрије у Влади РСК, Бранко Петровић, те предлаже да тема седнице буде:

Анализа ситуације након доношења одлуке Скупштине РСК о хитном уједињењу са Републиком Српском.

Предлог је једногласно прихваћен, а у расправи су поред Горана Хаџића и присутних министара учествовали и представници свих пет општина на подручју Источне Славоније, Барање и Западног Срема.

Након расправе присутни су једногласно донели следећи Закључак:

I

Формира се Координациони одбор пет општина Источне Славоније, Барање и Западног Срема.

II

Горан Хаџић из Пачетина именује се за председника Координационог одбора пет општина Источне Славоније, Барање и Западног Срема.

III

За чланове Координационог одбора пет општина Источне Славоније, Барање и Западног Срема именују се:

- Боро Богуновић, потпредседник Скупштине РСК,
- Министри у Влади РСК са подручја Источне Славоније, Барање и Западног Срема,
- Председници пет општина Источне Славоније, Барање и Западног Срема,
- Председници извршних савета пет скупштина општина за заменике председника скупштина општина.

IV

На основу свестраног сагледавања могућих негативних последица брзоглетог сепаратног уједињења Републике Српске Крајине и Републике Српске упућује се затворено писмо најодговорнијим државним функционерима Републике Српске Крајине са циљем да делују на спречавање могућих штетних последица на Републику Српску Крајину и интереса народа Крајине.

Будући да је тема седнице у потпуности исцрпљена једногласним доношењем Закључка, седница је завршила са радом у 14,10 часова.

Записник водила секретар СО Бели Манастир, Радмила Бјелица, дипл. правник.

Председник координационог одбора СБСЗ, Горан Хаџић.

Република Српска Кајина,
Координациони одбор Славоније, Барање и Западног Срема.

Бели Манастир, 25.05.1995. год.

Председник Републике РСК, Председник Скупштине РСК, Председник Владе РСК и министар иностраних послова РСК.

Поводом одлуке Скупштине РСК о хитном уједињењу са Републиком Српском која је донешена на предлог СДС-а Крајине и СРС за Крајину, Координациони одбор пет општина Источне Славоније, Барање и Западног Срема (СБЗС) упознаје вас, као најодговорније државне функционере, са следећим чињеницама и упозорава на опасне последице ове одлуке:

(1) Дељење српског народа Крајине на оне који су за и против уједињења у јединствену српску државу на свим историјским и етничким просторима сматрамо штетним и непотребним, јер је у супротности са елементарним чињеницама борбе српског народа против хрватског неофашизма. Исто тако сматрамо да хитно сепаратно уједињење РСК и РС представља акт који није у функцији остварења тога основног националног циља већ доводи до нових, опасних подела у српском народу, у функцији је обрачуна руководства са Пала и Шешељевић радикала са легалном влашћу у Србији и СР Југославији и прикривање стварних криваца за трагедију народа Западне Славоније.

(2) Спровођење одлуке о уједињењу у само десет дана сматрамо опасном импровизацијом која у себи носи велике ризике, са крајње неизвесним ефектима. Оцењујемо да тако створена држава води српски народ западно од Дрине и Дунава у далеко неповољнији положај у међународној заједници од постојећег, непријатељима српског народа даје алиби за продужење и поштрпење санкција против СРЈ, хрватској и муслиманској страни

даје повод на нове и жешће агресивне акције и озбиљно слаби одбрамбени потенцијал нове државе у односу на потенцијал РСК и РС јер ће изостати логистичка подршка. Такође, ова одлука је у функцији разбијања Крајине, јер је потпуно природно да СБЗС неће довести у питање своју повезаност са Војводином, Србијом и СР Југославијом. Још су у лето 1990. године СО Б. Манастир и Вуковар донеле одлуке о остајању у Југославији, а Велика народна скупштина СБЗС у току 1991. године одлуку о присаједињењу Војводини. Повезаност и увезаност са Југославијом на свим сегментима Координациони одбор СБЗС сматра константним и непроменљивим опредељењем српског народа ове области, које нико, без његове директне сагласности и у име њега не може променити, ни спровести. О овој чињеници морате водити рачуна.

(3) Координациони одбор СБЗС је састављен од аутентичних представника власти у овој области. Ни једно политичко питање и било које друго које задира у виталне интересе српског народа СБЗС убудуће се неће моћи решавати без наше сагласности, јер смо најдиректније одговорни за судбину области и народа. Упозоравамо вас да се самовоља и насилничко понашање, подстицање политике линча на нарученим демонстрацијама, драстично кршење уставности и законитости рада, узурпација власти и од најодговорнијих

државних функционера и институција, који су свакодневно присутни у западном делу Крајине неће толерисати у СБЗС. Свим средствима правне државе бранићемо правни поредак, заштитити личну и имовинску сигурност грађана, заштитити државну имовину. Потпуно смо војнички спремни да се бранимо и одбранимо од усташке агресије, али нећемо улазити у никакве војне авантуре и ризике, на основу дилетантских наређења команданата. Будите сигурни да се Западна Славонија не може догодити у овој области.

(4) Овом одлуком доведен је у питање целокупни мировни процес на просторима бивше Југославије и ратна опција се натура као једина алтернатива. Координациони одбор СБЗС сматра да се до праведног и трајног мира може доћи једино политичким, а не војним путем. Учинићемо све да спречимо улудо губљење људских живота и материјалних добара, али смо исто тако одлучни да по сваку цену одбранимо сваку стопу српске земље. Зато подржавамо политику мира руководства Србије и СРЈ и наставак мировног процеса на основама равноправног третмана страна у сукобу. Високо ценимо помоћ коју нам је СРЈ пружила у јачању одбрамбеног потенцијала овог дела Крајине и сматрамо да је та помоћ фактор мира у овом подручју, а велике приче о формирању заједничког војног савета РСК и РС, који се у случају Западне Славоније показао као празна парола, сматрамо супротним интересима српског народа. Ни на крај мети нам није да своје војне, људске, природне и производне

потенцијале ставимо под команду Пала, јер би то био сигуран пут у велику несрећу и ове области и овог народа.

(5) У даљњем спровођењу ове одлуке представници власти СБЗС ни на који начин неће више суделовати. Учинићемо све потребно да заштитимо виталне интересе области и српског народа СБЗС. За све народне посланике који су до сада деловали и делују супротно тим интересима и наносили огромну штету овој области, при чему су се у том деловању посебно експонирали посланици Српске радикалне странке, у складу са уставом и законском процедуром, покреће се поступак за њихов опозив. Одричемо им право да делују у корист штете народа који их је изабрао, јер тај мандат нису добили.

Свесно манипулисање резултатима референдума о уједињењу, који је одржан у потпуно другачијим политичким и друштвеним приликама, а да се при том потпуно прелази преко бројних изјашњавања народа и одлука о повезивању са Србијом и Југославијом, сматрамо крајње штетном политичком подвалом. Без повезивања и увезивања са Југославијом, а посебно киданање већ успостављених веза, сматрамо да директно доводи у питање и сам опстанак српског народа на овим просторима. Разочарани смо ако мислите да одлука о хитном уједињењу РСК и РС, која ће имати за последицу прекид политичких и економских веза са СР Југославијом, може ишта доброга донети народу Крајине.

На крају морамо исказати своје неслагање са начином на који је одлука о хитном уједињењу донесена у Скупштини РСРК. У току дискусије изнесене су бројне дилеме и неслагања са предложеном одлуком, сугестије да се она модификује, али се применом метода доношења одлука као у случају законских аката, све то утопило у некакав консензус, што не одражава стварно стање. То је класичан пример манипулације, што озбиљно нарушава ауторитет Скупштине и њених одлука. Време у којем живимо не даје никоме за право на површне импровизације и мангупарије којима се може нанети ненадокнадива штета и Крајини и народу Крајине. Зато инсистирамо да се о одлуци о уједињењу расправи у скупштинама општина Крајине на основу конкретног предлога о модалитету уједињења, да се обаве темељите консултације са Србијом и СР Југославијом, да се о резултатима расправе и консултација поново изјасни Скупштина РСРК и тек онда иде на евентуално заказивање заједничке седнице скупштина РСРК и РС. Сваки други приступ је неодговоран и штетан у коме још једанпут понављамо. Не желимо учествовати.

Председник Координационог одбора СБЗС

Како је то био нож у леђа РСРК, најдрња издаја, која је апсолутно идентична издаји Хрвата и Хрватске Бановине и априлском слому 1941, актери „заслужују“ да буду поименце наведени, како их никада не би ниједан Србин заборавио:

Горан Хаџић, помоћни складиштар из Пачетина, највећа заслуга за РСРК је продаја 5.000 кубних метара храстовине за цену од 5 ДЕМ по кубном метру (толико је држава добила);

Бранко Петровић, министар индустрије у Микелићевој влади;

Симо Шијан, пореклом из Лике, доселио се у Барању у току рата, министар пољопривреде, сада у Покрајинском секретаријату за пољопривреду Војводине (награда?);

Слободан Миловац, председник општине Бели Манастир (умро од излива крви у мозак 1996.);

Србислав Станковић, потпредседник општине Бели Манастир, сада у Србији;

Васо Жигић, један од највећих лопова у Барањи, поседујем кривична досијеа о његовим марифетлудима, сада помоћник директора ДДОР „Нови Сад“ у Новом Саду (награда?);

Душан Теофиловић, председник ИО СО Вуковар;

Јован Бачић, потпредседник СО Даљ;

Јован Ребрача, председник СО Тења;

Жељко Травица, председник ИС СО Мирковци;
Милан Самбрац, потпредседник ИС СО Мирковци;
пук. Стојан Младеновић, командант Барањске дивизије (погинуо 1995. када је натерао возача да ципом уђе у минско поље. Ишао у лов на јелене у село Кнежево. Познат по рекордном улову у зиму 1991. када је у једном дану убио 14 јелена. Никада није био члан ловачког друштва, нити ловац);

Милан Кнежевић, председник СПС Барање и помоћник команданта дивизије за морал, сада у Сомбору, службеник Министарства просвете (награда?), правио друштво Славку Докмановићу, када га је ухапсио Жак Клајн;

Радмила Бјелица, секретар СО Бели Манастир;
Мирослав Никић, начелник општинске управе Бели Манастир.

На седници Скупштине 29. маја тражио сам хитне мере: применити све уставне и законске мере у циљу спречавања процеса цепања државе;

у року 24 часа сменити команданта Барањске дивизије и утврдити одговорност команданта корпуса генерала Душана Лончара;

наредити да све паравојне и параполицијске формације одмах напусте РСРК (у Вуковарској регији је била стационарна Арканова јединица, која је методом застрашивања максимално подржавала горњу групу);

ред и законитост имају спроводити наше легалне и легитимне снаге;

формирати парламентарни одбор од 5 чланова, који ће утврдити одговорност за противдржавну делатност.

Наравно, мере су изостале.

Од новог команданта ГШ СВК Милета Мркшића тражио сам одговор шта ће бити са командантима корпуса и јединица, који су у агресији на Западну Славонију одбили да постане по наређењу врховног команданта Мартића и команданта ГШ Челекетића.

Одговорно ми је да ће од сада слушати! Као да се радило о децем несташлуку! Упитао сам кога ће слушати? Да ли оне, чију униформу носе, или оне од којих примају плату? Показало се да су и он и они добро знали кога треба слушати, јер „тако треба“!

Једино што ми је могао рећи било је да ће он већ дотерати ствари у ред, али да би радикали могли престати на инсистирању о одговорности појединих команданата! Као да се ради о одговорности за пропалу летину на неколико хектара ораница, а не о смрти неколико хиљада Срба, углавном нејачи, и о губљењу државне територије.

Влада РСРК није била изабрана све до 28. јула, на седници скупштине у Топуском. Одмах је одржана и конститутивна седница, на којој смо ми, из Српске радикалне странке, тражили да се прогласи непрекидно заседање Владе и Скупштине, с обзиром да су управо стигле вести да су усташе на домак Грахова, а да њихова артиљерија туче пут према Книну.

Бабић је одлуку одложио. Највећи проблем му је био како да објасни присуство радикала у Влади, а посебно мене, јер је наводно из Београда добио изричит налог да Ратко Гонди ни по коју цену не сме у Владу! Сумњам да је политички врх Србије донео такву одлуку, јер највероватније за мене нису ни чули, осим неколицине који су имали посебна задужења. Вероватно је то био захтев лопуџа из Барање.

Три месеца су прошла у ветар само зато што Бабић није могао снаге да формира владу! Три месеца је бивша Микелићева Влада владала и харала по РСРК, а Бабић је интензивно радио од пет поподне до два ујутро, чудећи се како нико не може да пронађе људе који су му хитно потребни! Уједињење са Републиком Српском отишло је у ветар – јер то Бабић није хтео! Сада нам је јасно – али тада смо се још надали, тада смо још веровали да нешто можемо урадити. А онда је дошао 4. август.

КРВАВИ РАСПЛЕТ

Пад Грахова значи је и пад РСК. Тога смо били дубоко свесни. Напредовање усташа гребеном Динаре ова опасност се непрекидно повећавала. Али проблем је био невероватан: усташе су напредовале правцем који је на територији Републике Српске, а на њеном подручју наша војска нема шта да тражи!

Председник Мартић је неколико пута тражио да се појача одбрана на том правцу, тражио је да наша војска преузме тај сектор, а команда да буде Републике Српске – али војни врх (Младић) то није хтео да прихвати. Младић је био категоричан: на територији Републике Српске може деловати само њена војска, а не војска друге државе!!! Његови веома чудни погледи на српско-српско питање, испољени за време агресије на Западну Славонију, поново су дошли до пуног изражаја. Резултат: усташе заузимају Грахово! Судбина Книна, а тиме и РСК била је запечаћена!

Генерал формата Ратка Младића сигурно зна боље од других шта значи Грахово за РСК. Генерале, по чијем наређењу си поступио тако? Ако си по свом нахођењу, где ће ти душа?

Председник Мартић је наредио хитне противмере, ослобађање Грахова, мобилизацију и активирање ратног плана одбране. Али Влада се већ 1. или 2. августа потпуно преселила у Београд. Бабић је то правдао потребама припрема за женеvске преговоре са Хрватском.

Мене, министра у Влади, није нико обавестио о томе. Ни остали радикали, чланови Владе, нису имали појма о тој одлуци. Тражили смо да Влада пређе у стално заседање у Книну, да сви министри са фамилијама одмах преселе у Книн, али Бабић је максимално игнорисао наше захтеве.

Морам нагласити да је секретар Владе, Саво Штрбац, био једини човек кога смо могли у свако доба контактирати и добити информације. Радан, поштен, ненаметљив, био је максимално ангажован на свим питањима. Често је он био цела Влада, нарочито у периоду до Бабићевог „радног доручка“ у пет поподне! Сада ради у удружењу „Веритас“, исто тако скроман – и врло користан.

Након пада Грахова под ударом су се нашли Стрмица (село на пола пута од Грахова ка Книну), а убрзо и Голубић, центар за обуку специјалних јединица МУП РСК. Становништво се повукло у Книн. Коначно су усташе 4. августа подишле Книну, што је изазвало велике покрете становништва, углавном према Србу.

Усташе су на Книн испалиле у року од неколико сати преко 2.000 граната и пројектила! Овако жестоко бомбардовање нема премца у историји! Сви системи везе су уништени. Пре тога, Мркшић није издао одговарајуће наредбе (бомбардовање циљева у дубини хрватске територије). Очито је научио лекцију на примеру Челекетића!

Чак није наредио ни општу мобилизацију, нити ступање у борбена дејства славонско-барањског корпуса – а то је било око 50 одсто оружане силе РСК, а са ослоном на Србију, могао је дубоким продором осујетити хрватску офанзиву, или је успорити. Али командант корпуса, као и командант барањске дивизије, већ су се определили и пошли путем издаје – или су, не дај боже, слушали нечије команде из...

Одбрана РСК је остала на самоиницијативи неколицине локалних команданата, које нису још стигли велики стратеги, прекомандовани у РСК јер су ту рођени, да смене. И на тим деловима, где су командовали „домаћи“, усташе су застављене, и претрпели су веће губитке, а наша војска је прешла и у противнапад. Али виши официри су врло брзо направили реда, и повукли те јединице у позадину, тј. у бежанију.

Руководство РСК свело се само на председника Мартића, који је једини физички био присутан. Али он сам није могао ништа да уради – давно пре су све урадили други.

Како нисам знао где се налази Влада, назвао сам представништво у Београду. Министар Војновић ми није могао телефоном саопштити место састанка Владе, из безбедносних разлога, него је тражио да дођем у Београд! Тада ми је рекао да је седница Владе у Србу.

Кренуо сам одмах за Срб, али сам дошао само до Бањалуке. И остатак Владе се тамо скупио. Одржали смо хитну седницу, али видело се да нико нема времена за друго, осим трагања за родбином у избегличким колонама. Кренуо сам одмах назад, како бих из Барање организовао дотурање хлеба и воде у сусрет колонама, које су дотле већ закрчиле све путеве до Бањалуке.

У Барању сам дошао у недељу ујутро, договорио са сарадницима шта да ураде и кренуо за Београд да добијем потребне дозволе, како конвоји не би имали непријатности око проласка кроз „неутралну“ Југославију. На мосту преко Дунава сам ухапшен од стране полиције Србије, предан полицији у Белом Манастиру, а ова ме предала војној полицији. Пуковник Младеновић, командант барањске дивизије, и пук. Васо Мијовић, из ДБ Србије, одредили су ми 60 дана војног притвора.

Касније сам дознао да је то договорено још 4. августа увече у Вуковару, јер се знало да ћу ја мобилисати своју јединицу, моју „приватну војску“ и увући Област у рат са Хрватском! О томе је писала „Велика Србија“, специјалац из августа 1995, а говорио је и Војислав Шешељ на ТВ Студио Б.

Трагедија је била потпуна. Око 200.000 Срба кретало се према једном циљу – Србији. Једино још тамо могу тражити спас, мир, одмор. Али муке нису биле готове. Сви војно способни мушкарци одвојени су из колона приликом доласка у Србију и упућени „да ојачају одбрану Сремско-барањске области“.

Упућени су у сабирни логор у Ердут, под команду Аркана и његових „Тигрова“. Ту су до краја понижени. Опишани до коже, на „нулу“, називани дезертерима и издајцима, малтретиранци, па и тучени, одвојени од фамилија, без икакве могућности да добију било какве вести о њима, многи су заглавили затвор.

Неки су дошли у окружни затвор у Белом Манастиру, па кад су ме препознали, јадању и тужним причама није било краја! Плакао сам, не стидим се тога, над судбином тих јадника, али још више над судбином Републике Српске Крајине, над судбином Срба и српске земље, вековне наше постојбине, која је сада очишћена од Срба.

Коначно је дошло до потписивања споразума о мирној реинтеграцији Сремско-барањске области у уставно правни поредак Хрватске. Нови талас исељавања. Али сада Срби који исељавају из Области у Србију немају право на статус избеглог или прогнаног лица, јер Боже мој, њима гарантује УН сигурност! Исто тако немамо права да купимо некретнине у СРЈ, јер нисмо њени држављани. Када се коначно доноси одлука о признавању статуса ибеглица, тражи се доказ да поседујемо некретнине у СРЈ! И тако даље, и тако даље...

Међународна заједница и Република Српска Крајина

(или: Однос Запада према „српском питању“ у Хрватској)

Међународна заједница (пре свега УН и ЕУ) донеле су неколико значајних одлука и докумената, којима се покушало решити питање сукоба у Југославији, пре свега у Хрватској. О најтрагичнијој одлуци, основи за ликвидацију РСК и „српског питања“, о Венсовом плану и доласку плавих шлемова „у Хрватску“ било је раније речи. Како је међународна заједница брутално праволинијски ишла (у заједничком строју са Хрватском) ка „коначном решењу српског питања“ (Хитлер је имао „коначно решење жидовског питања“ са Аушвицем, Дахауом и сличним садржајима, идентичним са Јасеновцем у НДХ), најбоље показује неколико докумената, натурених РСК. Тим документима се корак по корак уништавала држава, систематски брисали и најмањи елементи који би могли да послуже као ослонац доказима о постајању било какве институције која би макар претендовала на назив „држава“.

Један од најважнијих докумената после Венсовог плана је свакако „Споразум о прекиду ватре од 29. марта 1994.“ У заглављу документа, између амблема УН са десне, и амблема ЕО са леве стране, пише: „International conference on the former Yugoslavia, Palais des Nations, 1211 Geneva 10“. Шта је спорно у том документу?

Прво, нигде, ниједном речју, не спомињу се конкретни називи субјеката који склапају споразум. Уместо назива Република Хрватска и Република Српска Крајина користи се искључиво израз „Стране потписнице”. Јасно је да би помињање назива дало легитимитет и легалитет српској страни, односно српској држави. А с обзиром да је основ свих одлука и споразума Венсов план, где јасно пише да су снаге УН „у Хрватској”, онда се и „Споразум о прекиду ватре” односи на стање у Хрватској.

Друго, потписници „Споразума” су Хрвоје Шаринић и Душан Ракић. Ко су ти људи, кога представљају и у чије име потписују овако значајан документ? Као сведоци потписани су К. Аиде, Г. Аренс и Б. Де Лапрел. Без назнаке функција и институција које представљају. Дакле, састало се петоро људи и потписали неки папир. Хрвоје Шаринић је био представник хрватске владе и председника Хрватске Фрање Туђмана, а адмирал Душан Ракић министар одбране Републике Српске Крајине. Али када би се те функције навеле, онда би се „de facto” признала Република Српска Крајина, што се ни по какву цену није смело десити.

Треће, у „Анексу Б” Споразума, који носи назив „Правила о раздвајању снага и остала питања везана уз споразум о прекиду ватре од 29. марта 1994.” у тачки 4. пише: „Као једини изузетак горе наведеној Тачки 3 (регулише измештање индиректног наоружања – артиљерије и сл. – ван границе домета. Линије раздвајања, објашњење РЈГ), хрватској војсци ће бити допуштено да ускладишти индиректно оружје у Стариграду, Задру и Шибенику, где ће и остати под надзором Унпрофора. Српским снагама биће допуштено да ускладиште индиректно наоружање у Белом Манастиру, Даљу, Вуковару, Бенковцу и Грачацу.” Из цитата се јасно види да се говори о хрватској војсци, дакле регуларним јединицама суверене државе, и о српским снагама, које могу бити типа милиције, добровољачких паравојних формација, наоружаних банди и слично, јер су то све „снаге”. Опет исто: када би се употребио израз „Српска војска Крајине”, или војска РСК, или само српска војска, признало би се постојање РСК, српске државе која је у рату са Хрватском, која има своју легалну и легитимну војску.

У војном погледу, Споразум је предвиђао:

- прекид оружаних дејстава са обе стране, **одмах**;
- стварање тампон зоне ширине 2.000 м (1.000 метара са обе стране линије додира);
- повлачење минобацача и противавионских топова на 10, а тенкова и артиљерије на 20 километара од линије раздвајања;
- контролу прекида ватре од стране Унпрофора (копненим снагама и уз неограничену употребу хеликоптера) итд.

Анексима А, Б и Ц прецизирани су детаљи спровођења овог споразума.

„Српска страна” је извршила све обавезе преузете овим

Споразумом, али како Хрватска није поштовала своје обавезе, Скупштина РСК је била присиљена донети (20. јула 1994.) посебну декларацију, која у целини гласи:

„Након усвајања мировног Споразума о прекиду ватре између зараћених страна: Републике Српске Крајине и Републике Хрватске и његове ратификације од стране ове Скупштине дана 08. априла 1994. године, Скупштина Републике Српске Крајине на приједлог Одбора за одбрану и безбедност и Одбора за иностране послове доноси слиједећу:

Декларацију о примени споразума о прекиду ватре између Републике Српске Крајине и Републике Хрватске

1. Будући да је цитирани Споразум потписан уз гаранцију великих сила и уз активно учешће Уједињених нација, овим путем изражавамо спремност за унапређење примене овог Споразума и наставак мировног процеса.

2. Будући да смо и до сада остваривали добру сарадњу са снагама Уједињених нација на подручју Републике Српске Крајине изражавамо своју добру вољу за наставак сарадње и наше повјерење у постојећу мисију Унпрофора.

Залажемо се за унапређење односа и у ситуацији када ове снаге трпе блокаду и непријатељски однос од стране Републике Хрватске и пуну сарадњу и евентуално премештање логистичке базе за снабдевање на наше подручје.

3. У исто време, у складу са одредбама Споразума тражимо да Унпрофор досљедно и потпуно изврши своје обавезе и то:

- да распореди своје снаге у зону раздвајања,
- да оствари пуну контролу простора до 10 и 20 км простора на хрватској страни,
- употреби хеликоптере према неограниченом праву које има за контролу хрватске територије до 20 км од линије раздвајања,
- да спријечи упад хрватских оружаних снага у српска села која су у тампон зони,
- оствари преко војних посматрача потпуну контролу војних аеродрома у Хрватској, према мандату који има,
- извести Савјет безбједности о хрватском кршењу ембарга на увоз оружја и предузме ефикасне мјере за контролу тог ембарга,
- у сарадњи са снагама за контролу Јадранског мора да спријечи увоз оружја морским путем.

4. Посматрачка мисија Европске заједнице мора се обавезати да ће у својим активностима посветити пажњу угроженим Србима који живе на подручју Републике Хрватске. Република Српска Крајина, Скупштина и председник Скупштине Бранко Војница.

Ово је био само један у низу очајничких покушаја да на било који начин озваничимо постојање Републике Српске Крајине. Јер, када би УН прихватила овај документ, у коме се РСК назива пуним именом, било би то макар индиректно признање наше државе и какво-такво упориште за остваривање права Срба на самоопредељење.

Наравно, овај документ није прихваћен од стране УН и Европске заједнице.

Следећи документ од посебне важности за РСК био је назван једноставно „Споразум” (новембар 1994.). Заглавље је исто зао и у „Споразуму о прекиду ватре”, а као и у њему, нигде се не спомиње Република Српска Крајина. Овим споразумом регулисана су следећа питања:

Вода. Поправак водоводних система и начин коришћења.

Електрична енергија. Обнова далековаода и враћање полова ротора хидроелектране Обровац, који су били на правци у Загребу. Услов за њихово враћање је било отварање аутопута.

Аутопут. Аутопут Београд-Загреб („Братства-јединства“) пролазио је дужином од двадесетак километара кроз територију РСК, Западну Славонију (општине Окучани и Пакрац). Овим Споразумом било је предвиђено отварање аутопута за слободан транспорт роба и кретање грађана.

Нафтовод. Предвиђено је отварање нафтовода и несметану експлоатацију истог, те формирање заједничке трговачке компаније за продају нафте.

Даљни преговори. Предвиђено је да се наставе преговори у којима би се решила питања: повратак избеглица и прогнаника, пензије, отварање железничке пруге Загреб-Окучани-Београд и Загреб-Книн-Сплит, отварање цесте Загреб-Книн-Сплит.

У случају било каквог спора, Међународна комисија о бившој Југославији има право коначне арбитраже.

Споразум су требали потписати: Х. Шаринић, Б. Микелић, Д. Овен, Т. Столтенберг, П. Петерс, а сведоци би били: П. Галбрајт, и Л. Керестеђијанц.

Скупштина Републике Српске Крајине није могла прихватити овако сročен текст Споразума. Навешћу неке од примедби, које сам изнео, а које је подржала готово цела Скупштина:

1. У преамбули Споразума нагласити да га склапају Република Хрватска и Република Српска Крајина;

2. Да се на рубним деловима аутопута поставе наши граничари, табла са текстом Република Српска Крајина, јарболи са нашом заставом и наша царина. Исто то да се уради и са хрватске стране. При томе наши органи не морају наплаћивати никакве таксе или друге дажбине, јер нису ради тога постављени, него да се зна да је то територија РСК, дакле државе, а не побуњених Срба;

3. Да се пре потписивања овог споразума у потпуности изврше обавезе из Споразума о прекиду ватре од 29. марта 1994. године;

4. Да се као потписници споразума наведу лица са својим функцијама (на пример, уз Б. Микелића обавезно навести Први министар Владе Републике Српске Крајине).

Б. Микелић је одговорио да је то непотребно заоштравање, јер чак ни Хрватска не инсистира на постављању својих граничара, царине и заставе са њихових рубних делова аутопута! Сваком, и политички најнеписменијем дилетанту је јасно да управо Хрватска ни по коју цену не жели испуњење ни једног од четири наведена услова, јер би то значило и „de facto“ и „de jure“ признање Републике Српске Крајине.

И поред става Скупштине, Б. Микелић је потписао Споразум у првобитном облику који за нас није био прихватљив.

Аутопут је отворен, а како се то трагично завршило, свима нам је добро познато. Осим отварања аутопута, ни један други услов није испуњен, а нарочито „Споразум о прекиду ватре“, јер би то онемогућило Хрватску да се војно припреми за ударе на РСК.

Тада се појавио фамозни план „3-4“ (објављен у загребачком „Вечерњем листу“ од 3. фебруара 1995.), који је требао

решити „српско питање“. Већ прва реченица јасно говори о будућем статусу Крајине: „Представници Владе Републике Хрватске и представници творевине назване Република Српска Крајина (РСК) овим су се споразумјели“. Ми смо творевина, нешто вештачко, измишљено. Као Крајина (додуше са великим степеном самоуправе и аутономије, у неким елементима готово изједначена са државом) сматра се само онај део РСК који су, према попису из 1991. године настањавали Срби као „већински део пучанства“. А то су подручја две жупаније, Книнске и Глинске. Сви остали крајеви морају се у року од највише пет година вратити у целости у државноправни поредак Републике Хрватске као њен интегрални део.

Колико су искрени били аутори плана „3-4“ најупечатљивије говори слика америчког амбасадора у Хрватској, Питера Галбрајта, који на усташком тенку победоносно улази у Книн преко српских лешева! И још неко има смелости и образа да нам пребади кривњу за све оно што смо препатили!

Морам рећи неколико речи о фамозном плану „3-4“, који нам стално појединци и целе политичке партије пребадују. Колико су та пребацавања и подметања зловна, ниска, подмукла и прљава, показашу чињеницама.

Од доласка УН на подручје РСК усташе су извршиле низ агресија са најбестијалнијим зверствима, масакрима, геноцидом и разарањима над Србима и српском имовином. Да подсетим:

Напад на Барању 3. априла 1992.

Миљевачки плато 21. јуна 1992.

Равни Котари 22. јануара 1993.

Мирловић Поље 6. септембра 1993.

Медачки цеп 9. септембра 1993.

Западна Славонија 1. маја 1995.

У ових 6 агресија убијено је око 2.000 униформисаних лица и око 4.000 цивила! Број цивила је вероватно већи, јер се бројка од 4.000 заснива на познатим именима или веома позваним доказима (Веритас је обрадио преко 2.000 ових убиства), док се више хиљада води као нестало, тј. о њиховим судбинама се не зна ништа.

Више хиљада Срба је прошло кроз логоре и затворе у Хрватској. Неки су још и данас у тим затворима. Преко

20.000 српских кућа је спаљено или уништено експлозивом, а много већи број опљачкан. Срушено је 86 православних црква и 45 парохијских домова, док је 256 црква и 42 парохијска дома општењено. Све у мандату УН, продором кроз редове Унпрофора, па чак уз унапред најављен напад, како би се заштитне снаге могле на време склонити, а ова банда ни да упозори оне које треба да заштити!

И сада се нама пребацује што нисмо пристали да положимо оружје, да се предамо „на часну реч“ онима који су у тако кратком времену на тако језив начин показали и доказали да части, а ни савести немају! Када су нас тако клали док смо били под војном заштитом УН, шта смо могли очекивати када се та заштита укине?

Осим тога, план „З-4“ никада није званично предочен Скупштини РСК, па није могла ни да га узме у разматрање. Са садржајем смо се упознавали појединачно, путем фотокопија плана из „хрватског тиска“! Али и да је званично стављен у процедуру, да смо га примили, Скупштина сигурно не би могла прихватити предложено решење, којим се признаје аутономија само за две жупаније, Книн и Глина, док се осталим деловима РСК, са око 60 одсто становништва не признају никаква права! Највише што би могли урадити било би расписивање референдума, а ја могу гарантовати исход са 90 одсто тачности – не! Уосталом, зашто Бабић и Микелић јавно не кажу истину о томе?

***

Неки узроци трагедије Срба западно од Дунава

Главни узроци трагичног завршетка хиљадугодишњег присуства Срба западно од Дунава могу се у глобалу поделити у три групе:

- утицај међународних фактора,
- српски политички естаблишмент у (Социјалистичкој) Републици Србији,
- и унутрашње прилике и односи у Републици Српској Крајини.

Утицај међународних фактора. У делу који се бави деловањем трилатерале и одлукама међународних организација (ЕУ, УН и др.) било је довољно речи о тој групи фактора. Овде желим указати на неке чињенице, као сажетак тог деловања.

Крајем осамдесетих година око питања Југославије сукобљавала су се три основна интереса. Пре свега, ту је био вековни интерес Ватикана о повратку католичке вере на просторе свих хришћанских земаља, или бар на успостављању чврстих граница, „бедема“ према шизматичдима, одакле би вршила постепени продор на исток. На просторима које је заузимала СФРЈ вековима се кретала „линија раздвајања“ две хришћанске вероисповести, те је овде и морало доћи долома и успостављања границе. Према томе, Ватикан је поставио као „*conditio sine qua non*“ разбијање СФРЈ, као уста-

лом раније и Краљевине Југославије. При томе је постављен и један веома важан циљ: католичке земље ослободити присуства православних Срба. Из овог разлога било је неприхватљиво за католичку цркву формирање и опстанак Републике Српске Крајине.

Други значајан фактор била је Немачка. С обзиром да је успела да поврати огроман утицај у Европи захваљујући снажном економском напретку и експанзији, а након успешно изведене акције уједињења две Немачке у јединствену државу постала и бројчано и територијално водећа западноевропска сила, оживели су и стари експанзионистички апетити. „*Drang nach Ost*“ и борба за „*Lebensraum*“ су utkани у немачку националну, колективну историјску свест као аксиом. При томе су увек могли рачунати на савезништво Хрвата и Словенаца. А са Србима су имали и посебне рачуне: два пута у истом веку, у размаку од двадесетак година, овај малобројни сељачки народ уредно је испрашио тур најмоћнијој европској сили. Остале европске државе, пре свега Велика Британија и Француска, у које смо се увек клели као у савезнике, заборавивши да нам је Велика Британија режирала албанску голготу, а у савезништву са Италијом и Француском држала недељама и недељама изнурену српску војску и народ у мочварама Драча и Валоне, где је помрло више Срба него за време повлачења кроз гудуре Албаније, не хтејући превести до безбедности Грчке, дакле, те државе су сувише зависиле о немачкој економској моћи и помоћи, а да би се супротставиле њеним циљевима на Балкану. Уосталом, и обука УЧК (читај: арнаутске банде) на Косову и Метохији је дело немачке обавештајне службе.

Трећи битни међународни фактор који је пресудно утицао на нашу трагедију, јесу САД. На почетку југословенске кризе, крајем осамдесетих, америчка администрација је имала другачији став према СФРЈ од Ватикана и Европе (тј. Немачке). Американци су сматрали да је СФРЈ, као несврстана земља, још неопходна као стабилизирајући фактор на Балкану и југу Европе. Варшавски уговор је још увек био реална опасност за Запад, те је СФРЈ била нека врста тампон зоне. Осим тога, САД (као земља са мањинским католичким становништвом) су увек са подозрењем гледале на политику Ватикана, а ни јачање утицаја Немачке на формирање политичке оријентације западне Европе није им било по вољи. Иако су управо САД кроз политику Маршаловог плана створиле основу јаке и развијене Немачке још у доба хладног рата и Конрада Аденауера (као бедем против комунистичке опасности и противтежу сувише поносном и самосталном Де Голу), сада су се осетиле донекле угрожене све већим јачањем Немачке у економском, политичком и војном погледу. Међутим, неочекивано и изненађујуће лак распад Варшавског уговора, а и све климавији положај СССР на међународном, а још више унутрашњем пољу, довело је до брзих промена и заокрета у спољној политици САД. Тако је дошло до наглог зближавања Вашингтона и Ватикана,

до приближавања крајњих циљeva, а када је реч о СФРЈ, до потпуног поклапања циљeva сва три моћника – САД, Немачке и Ватикана: СФРЈ разбити по линији раздвајања католичког и православног дела, уз стварање исламске цамацирије на рачун српских територија и народа, која би повезала Азију (нафтна поља Кавказа) са јадранским лукама. Судбина СФРЈ је запечаћена још 1991. године, а тиме и судбина српског народа, посебно нас западно од Дунава, који смо живели у католичкој интересној сфери. Све касније одлуке УН, ЕЗ и др. биле су у функцији спровођења у дело цепања СФРЈ по заданим плановима.

Политички естаблишмент у Србији. Крајем 1990. и почетком 1991. године, чак до јесени исте, још није био формиран чврст, монолитан став Запада према коначном решењу југословенског питања, пре свега због недефинисаних америчких интереса. Свет у принципу воли победнике и политику свршеног чина, па тако и Запад, уколико се може уклопити у њихове глобалне циљеве. То су знали сви осим српских политичара у Београду. Док су се словеначки и хрватски политички лидери, каквих год опредељења били до тада, одједном национално освестили и пробудили, стављајући у први и једини план националне интересе својих народа, док су преко ноћи извршили помирење свих учесника у Другом светском рату по угледу на Франка у Шпанији, стварајући јединствен фронт, дотле су у Србији трајале (и данас трају) поделе и прогањања, борбе између четника и партизана, са посебном жестином у обрачуна са „великосрпским хегемонистима”. Дугогодишња побуна Шингара и помоћ коју су добијали од Словеније и Хрватске изазвала је реакцију србијанског политичког врха у виду подршке Србима западно од Дунава и Дрине. Српски национални интерес никада (ни до данас) није дефинисан; циљ који треба да достигнемо није одређен; где треба да буду границе Србије данас се још не зна; којим средствима и у којој мери ће се подржати (и који захтеви) Срба који остану ван граница Србије; однос према дијаспори и начин њеног ангажовања у промоцији српских интереса остао је у сфери „дај паре” итд. И у свему томе, иако смо непрекидно тражили да се на ова и друга питања добију одговори, иако смо више пута покушали да разним притисцима приволимо Србију да се изјасни (доношењем неколико декларација о уједињењу прво САО, а затим и Републике Српске Крајине са Србијом, или са Југославијом у јединствену државу), иако смо увек били одбијани, чврсто смо веровали у коначно уједињење, јер је Милошевић био категоричан: „Сви Срби у једној држави!” Политички врх Србије није знао прићи проблему са националног становишта, није могао прихватити ниједну другу идеју осим југословенства, и није могао, чак ни након растурања Варшавског уговора, а затим и процеса растурања СССР, да схвати да се међународне околности драстичном брзином мењају, и да је српском народу намењена судбина жртвованог. Дакле, поред фактора Запад, на нашу трагедију исто тако лоше је утицао фактор Београд, пре свега у несналажењу, незнању, тромости у реаговању, и самонаметнутој изолацији (сетимо се поспрдног извештаја ТВ Београд о Туђмановом дежурњу у ходнику Беле куће у Вашингтону, само да би се сликао како се рукује са председником Бушом).

Унутрашње прилике у Републици Српској Крајини. Трећа група фактора која је одлучујуће деловала у Републици Српској Крајини биле су унутрашње прилике, политичари и њихови међусобни сукоби, лични и групно-својински интереси. Али ова група фактора, њихова структура, облик и начин деловања, у ствари је последица деловања фактора Београд и рефлексија способности, интереса и притисака званичне политичке опције српске политике, али често и моћних појединаца. Иако се без Србије није могло, иако смо ми сви живели, борили се и умирали само за један циљ – уједињење са Србијом, ипак је требало наћи снаге и одлучности да се и по цену сукоба са политичким врхом Србије сачува-

ју српске земље западно од Дунава. Међутим, подељеност државе на два физички одвојена дела, комуникација Источног и Западног дела преко две државе – Југославије и Републике Српске – сукоби личних и групних интереса, све је то давало добру подлогу сепаратистичким тежњама политичке врхушке и у западном и у источном делу (при чему је источни део био знатно агресивнији у испољавању сепаратизма). Огромна дужина границе са Хрватском од око 1.400 км и апсолутна овисност о логистичкој подршци ВЈ додатно је потенцирала утицај Србије, односно њеног политичког врха на све одлуке и збивања у Републици Српској Крајини. Када се у једном моменту председник РСК, Милан Мартић, очајнички ангажовао на уједињењу са Републиком Српском, у источном делу је хитно формиран нови-стари политички врх са Хаџићем на челу, а председник републике Мартић и председник Скупштине РСК Бранко Војница су доживели да им у Вуковару помоћник министра унутрашњих послова РСК прети хапшењем, да ухапси министра унутрашњих послова Пријића (!), да га везаног пошаље и избаци у шуму код Бјелине и сл. А да су политичари у РСК били јединствени и чврсти, могли смо ефикасније да се бранимо, можда би део територија изгубили, али би изборили неку шансу, као што се видело на примеру Републике Српске (ни она није била предвиђена да опстане). И опет морам да истакнем два политичара, који су на време схватили шта нам се спрема. То је пре свега покојни Јован Рашковић, који је на време прозreo све игре око решења „српског питања”, те је зато тако брутално елиминисан из политичког живота Крајине, и др Војислав Шешељ, који нас је од 1993. године непрекидно упозоравао шта нам прети. Али ми, Крајишници, слепо смо веровали да Милошевић зна шта ради, а кад год нам се спремала нека трагедија – Милошевић прво нареди хапшење Војислава Шешеља. А сам Милошевић је показао да је веома наиван, јер је сувише веровао у поштење и искреност својих саговорника са Запада.

Заједничким деловањем наведена три фактора Република Српска Крајина је коначно окупирана. За нас то није дефинитивно и коначно стање. Надамо се повратку на своја огњишта, али не у Хрватску, као хрватски пучани, него као слободни људи у слободну земљу својих предака.

Сада смо ту где јесмо. Са ове временске дистанце неке ствари јасније сагледавамо. Ситуација на Косову и Метохији јасно показује да нема краја притисцима на Србију и српски народ. И коначно, није у питању режим у Србији, или један човек, у питању је циљ белосветских бараба. Желе повампирење Хабзбуршке монархије – овог пута у виду неке подунавске федерације, желе свођење Србије на предкумановске границе, желе заувек одстранити руски утицај у овом делу Европе – а Србија је увек била ослонац Русији, желе макар по цену инсталисања муслиманске цамацирије уништити Србе и Србију.

Не мрзи нас свет, већина Американаца, Енглеца, Шпанаца и не зна где је Србија. Али то добро знају Немци, или бар њихов владајући слој, а знају и креатори новог светског поретка, који имају само један циљ: господство над светом како би што више моћи и богатства згрнули у својим рукама. А у том им смета један бројем мали народ, али велик духом и родољубљем, и треба га сломити или уништити.

Налазе и слугане у тој работи, што је наша вечита трагедија. Су чим ћете изаћи пред Милоша? Али они и неће пред Милоша, но пред Бранковића и Јуду! А нама је да трпимо, да се боримо, да се не дамо, и да живимо за дан када ће српска земља у Барањи, Славонији, Кордуну, Банији, Лици, Далмацији, Горском Котару – поново бити српска! А пре тога треба одбранити ово Србије!

Довршено, октобар 2001.

Ратко Ј. Гонди, посланик у Скупштини Републике Српске Крајине, члан Савета председника РСК, министар у Влади РСК.

СРПСКА ЗЕМЉА БАРАЊА

„Прије светског рата нико се није латио да покупи податке о старој српској земљи Барањи, нико не написа о њој – на основу историјских података – ни неколико страница. Чак се и у делима наших најврснијих историчара прије светског рата – ни у неколико редака не спомиње прошлост наше Барање, већ ако се тек спомене мимогред по који факат, који се игнорирати не може!

Није дакле ни чудо, што о Барањи не знајаше нико ништа, док се славодобитна и јуначка српска војска не залете у дивна поља наше Барање!

Кад је требало на мировној конференцији доказивати, да је ово српска земља, тек онда се згледнуше наши историчари – све бољи од бољега! Тек онда признадоше и остали научњаци наши, да стање у Барањи никако не познају!”

Ове речи проте барањског, Стевана Михалчића, написане давне 1937. године, најбоље говоре о односу политичке, научне и културне елите Срба према Барањи. Подједнаку одговорност за трагичну судбину ове прелепе и пребогате српске земље носе српски великаши и племство из средњег века, српска интелектуална елита у Србији и сами Барањци, који су дали неколико великих имена у разним областима науке и културе (да споменем само математичара Кашанина и сликара Петра Добровића), али мало или нимало доприноса изучавању историје Барање и борби за враћање Барање тамо где припада – у српску државу. Тек у последњих десетак година јавља се нешто више радова посвећених историји Барање, али слом и окупација Републике Српске Крајине као да су зауставиле све радове на изучавању историје Барање. Надам се да ће овај чланак, са свим својим слабостима и пропустима, послужити као изазов научницима Србије, да објасне, расветле, покажу и докажу припадане Барање Србији, српској држави и српском народу.

Положај и особине

„По схваћању Срба Барањаца Барања је онај трокут између Дунава и Драве, коме је основа замишљена линија од Дунава преко Блатног језера па до Драве, без обзира на административну поделу жупанија у том пределу.”

Географски, Барања обухвата троугао између Драве, Дунава и планине Мечек у Мађарској. Укупна површина износи 5.536 км², од чега се 1.147 км² налазило у СФРЈ (сада у Хрватској), а 4.389 км² у Мађарској. Укупно има око 335.000 становника, од чега је нешто преко 50.000 било у СФРЈ, а остало у Мађарској.

Релеф и клима у Барањи имају све одлике Панонске низије. То је равничарско земљиште, са нешто брежуљака, местимично брдовито. У југословенском делу Барање између Батине и Белог Манастира протеже се Банска коса, дужине 20, а ширине до 5 км. Највиши врх је Камењак, са 243 м надморске висине, који надвисује околну земљиште за 100 до 150

метара. Нешто је веће висине Вилањска греда, која се налази у Мађарском делу Барање, северно од Вилања, према Печују, са врховима Харшањем (442 м) и Шенкешом (408 м надморске висине). Док је Банска коса готово у потпуности на огромним наслагама леса, који прекрива магматске стене (базалти и андезити) дебљином до 30 метара (осим обронка према селу Поповцу, где је стеновито језгро огољено и где се налази каменолом базалтног камена), дотле Вилањска греда, нарочито део око Беременда лежи на квалитетном камену, те је овде и велика фабрика за производњу портланд цемента. Између Банске косе и Вилањске греде налази се пространа плодна равница (углавном чернозем, смеђе и лесирирано смеђе земљиште), кроз које протиче трећа барањска река, Карашница, које извире подно Мечека, а улива се у Дунав код Батине.

Барања је највећим делом прекривена слојем леса, дебљине до 20 метара. На том матичном супстрату формирани су најплоднији типови земљишта. Овај лесни плато према југу и југоистоку прелази у алувијално подручје Драве и Дунава. Ту су простране мочваре, напуштени меандери и бројни споредни рукавци ових двеју река, који местимично покривају појас ширине до 8 километара од реке. Свакако да је најпознатији Копачки рит, на ушћу Драве у Дунав, проглашен специјалним зоо-резерватом.

Барања је изразито пољопривредна област. Са годишње просечних 650 мм воденог талога, просечном годишњом температуром око 11 степени Ц, плодном земљом и вредним становништвом увек је давала обилате жетве. У равничарским крајевима развијено је ратарство и сточарска производња, у брдовитим пределима и обронцима планина воћарство и виноградарство, уз реке рибарство, а у планини Мечек код Печуја налази се и налазиште каменог угља. Мочварни делови уз Дунав и Драву обилују шумама. Сваки уложени труд Барањска земља је обилато награђивала, те није никакво чудо што су, с једне стране овде живели мирни и радни домаћини, а с друге је била врло примамљива, готово обећана земља, за све оне који су у свом крају тешко живели. Последица тога су велике миграције, углавном досељавања на тло Барање целих етничких група, што је, уз ратна пустошења, изазивало честе велике и драстичне демографске промене.

Историја Барање до Ракоцијеве буне

Повољна клима, плодна равничарска земља, богатство рекама, језерима и шумом, богата животињским светом, Барања је насељена још у неолиту, о чему сведоче археолошки налази код Батине, Белог Манастира и Козарца. Први познати становници били су Илири, а око 590. године пре нове ере потискују их Келти.

У 1. веку нове ере римске легије освајају Барању и она улази у састав провинције Паноније. За време цара Трајана била је у саставу Доње Паноније, а за цара Диоклецијана (од 243. до око 313. год.) припадала је провинцији Валерији. Римљани су на Дунаву изградили јак одбрамбени бедем (лимес) ради спречавања упада варвара; Барања је припадала панонском лимесу на одсеку Мурса (Осијек) – Новае (Батина), са сталним римским војним логорима. Кроз Барању је пролазила важна саобраћајница Осијек–Печуј–Будим (Mursa–Sopha–Aquinum). Римска владавина трајала је до почетка 5. века, када под најездом Хуна, Гота, Ге-пида, Франака и Авара губи своје панонско становништво.

У току 6. века почиње досељавање Словена на овај простор. У почетку беху покорени од стране Авара, да би након аварско-франачких ратова (796. године) пали под франачку власт. У устанку кнеза Људевита (по С. Михалцићу: Љутевид) Посавског Барањци активно учествују, да би након слома устанка кнез Привина (Прибин) покушао створити словенску државу. Већ 827. године Привина и син му Коцељ помоћу бугарске војске долазе Дунавом и Дравом у Панонију (Бара-

ња) и формирају кнежевину „око језера Пелисе (Блатног језера) преко реке Храпе (Раба) до утока реке Драве у Дунав”. Привина је имао подршку франачких владара, јер је неуморно ширио хришћанство међу Словенима, који су још сматрани варварима. Хришћанска црква још није дошла до потпуног расцепа, али је подела на источну и западну цркву већ била узела маха. Интерес Рима и франачке државе био је да Словени приме хришћанство по западном обреду.

Након смрти Прибине (око 860. године) на престо дође његов син Коцељ. Крути германски приступ ширењу хришћанства, присилна покршћавања, употреба неразумљивог латинског језика у богослужењу, донео је много проблема Прибину, а народ одбијао од покршћавања. „Коцељ је потпуно увиђао, да је правац немачког хришћанства, више квара но користи нанео питомој душевности његовог народа, одљућаног у мекој колевици поетичне религије словенске!”. Три словенска владара, Рагислав, Светополк и Коцељ, обратили се византијском цару с молбом да им пошаље просветитеља, „који би нас научили и нама свете књиге тумачили” јер „ми ни грчки ни латински језик не знамо, нити им писмена њихова у књигама знамо, а још мање смисао њихов”.

Византијски цар Михајло и патријарх Фотије схватили су да Словене не могу придобити потчињавајући их грчким свештеницима. Како је у то време расправа између цариградског патријарха Фотија и римског папе Николе I око примата у цркви била веома заоштрена, цар Михајло удовољи захтеву словенских владара и пошаље браћу Ђирила и Методија у њихове земље, да шире хришћанство источног обреда, да за те потребе саставе ново писмо и преведу на народни језик свете књиге. Како до отвореног раскола још није дошло (све до 1054. године), а Никола I је умро, нови римски папа Адријан II обавио је освећење Методија за епископа Панонског 6. јануара 869. године.

Након смрти кнеза Коцеља (немао 874.) нестаје последња словенска кнежевина, а смрћу Методија немачко свештенство је коначно преузело контролу над словенском црквеном управом, враћајући је под салцбуршку бискупију.

Овај део историје Барање је изузетно важан за српску националну, верску и културну историју. Требало би са много пажње проучити све елементе постанка, развоја и коначне пропасти Панонске кнежевине, јер је ту постављен камен темељац српске писмености, ту је рођена ћирилица, ту је прва словенска хришћанска епископија источног (дакле православног) обреда, ту је пружен први организовани и успешни отпор германизацији и западном (дакле католичком) обреду, ту је први пут почео да се примењује народни језик у богослужењу. И то три века пре Светог Саве, првог српског архиепископа! Двадесет две године живота и рада Методија међу Словенима у Панонској и Моравској кнежевини заувек су оставили траг у нашој историји.

У Барању око 896. године долази ратнички номадски народ – Мађари, који су након победе над Баварцима 907. године код Пожуна овладали левом, а деломично и десном обалом Дунава, дакле бившом Панонском кнежевином. Међутим, далеко питомији и културнији словенски народ готово да је успео да асимилише Мађаре, као што је то било са Бугарима. Тако је мађарски краљ Стеван, син кнеза Гече и ћерке православног владара Ердџа Буле, коју су иначе звали „Белекнегена”, првобитно крштен у православној вери и добио име Војко. О томе сведоче дипломе о даровима манастирима, писане грчким језиком, његов плашт, новчаник и сл.

Тек након женидбе ћерком баварског кнеза Хенриха уводи западни обред на двор и у државу. Али да је утицај већ давно покојних Ђирила и Методија још увек био веома јак, сведочи рат између кнеза Кулана, који је владао на десној обали Дунава, против Стевана, а који Стеванов животописац описује: „Против овог војника Христовог (Стевана) дигоше се племићи у Шумеги и у Зали провинцијама, са безбројним на-

родом и почеше слуге његове убијати, не хотећи никојим начином од вероисповеди отаца њихових одступити, нити икада веру католичку примити.”

Након смрти мађарског краља Коломана, за време владавине Беле Слепог, који је био ожењен ћерком српског жупана Уроша, српски живаљ се учврстио у Барањи, обзиром да је државом практично управљала српска принцеза Јелена са братом Белушом, баном Хрватске и Славоније.

Назив Барањска жупанија први пут се јавља 1193. године. Главни град жупаније био је Печуј, а обухватала је једно време и неке градове на десној обали Драве (Осијек, Нашице). Од 1319. Барања је у саставу мађарске Мачванске бановине, што је потврђено споразумом цара Душана и Мађара из 1346. године.

Након пада Цариграда 1453. године и пропасти српске државе Бурађа Бранковића многи српски великаши пређоше у Мађарску, нарочито када на мађарски престо дође син Сибињанин Јанка, познат као Матија Корвин. Краљ Матија је веома ценио Србе као поуздан, храбар и радин народ. Његова стајаћа војска, позната као црна чета, у то време најбоља војска у том делу Европе, била је састављена готово искључиво од Срба. С том војском краљ је значајно проширио Мађарску на запад. Да би привукао што више Срба у Мађарску, давао им је велике повластице. Срби су радо долазили под таквим условима и насељавали опустошене крајеве Мађарске, а велика имања добили су племићи у Барањи. Али најважнији разлог, због ког су долазили у Мађарску била је нада да ће краљ Матија повести рат против Турске, и тако омогућити Србима да ослободе своју земљу. Од тих нада није било ништа. Једини поход против Турака био је онај у Босну.

Из тог времена датира досељавање великог броја Босанаца, који су бегали од непрекидних ратова и пред најездом Турака. Најсигурније уочиште налазили су у Мађарској, те се у великом броју населише у жупаније Барању, Толну, Шомођ и Ваш. У једном документу бискупије Печујске пише: „Од 1420. године промене се изглед Угарске, а особито Печујске дијецезе, јер се Патарени и Манихеји знатно намножише, а Хуситска јерес ухвати корена и наста велика поквареност морална.” Карактеристично презиме Бошњак јавља се у Барањи у великом броју, сада готово подједнако код Срба, Шокаца и Мађара (исто је са презименом Хорват).

Од српских великаша, досељених у Мађарску, сигурно је најпознатији Змај Вук Бранковић, унук деспота Бурађа Бранковића. Краљ Матија му је 1471. године признао титулу деспота српског. Змај деспот Вук имао је огромне заслуге за мађарску круну, а највећа је свакако његова улога у освајању Беча. Као српски деспот имао је под командом велику војску, као и јаку флоту шајки (речни ратни бродови) која је имала своје станице на Дунаву и Драви. Шајкашком флотом командовао је кнез Павле Бранковић. Посаду шајки, шајкаше, чинили су готово искључиво Срби, а међу њима највише Барањаца (српска национална капа, шајкача, потиче из тог времена; те капе су носили шајкаши, одатле јој и назив). Командно место шајкашке флоте у време Змај деспота Вука било је у Сланкамену, а у време Стевана Штиљановића премештено у Шиклош, у Барањи.

Како су посаду и командни кадар чинили Срби, то су виши официри за заслуге добијали мађарско племство, а уз то и презимена, углавном по месту рођења. Отуда у српским фамилијама презимена попут Фехервари (Београђанин, из Столног Београда), Белгради (из Београда српског), Пакши (из Пакша на Дунаву), Будаи (из Будима) итд. Заповедник шајкаша носио је титулу „Велеможни господин главни капетан шајкаша” и спадао је међу главне капетане државе. Неки од њих су добили и титулу деспота српских, као Змај Вук Бранковић, Радиша Божић, Павле Бакић. У народу је посебно омиљен био Стеван Штиљановић. Овај племић из рода Папгровића никада није добио титулу деспота, али народ га никада није другачије доживљавао, поготово због велике силе

којом је располагао (300 шајки са посадом од 10.000 људи и бандеријом великом као краљева).

Осим тога, његова жеља за ослобађањем Србије од Турака била је толико јака и очита, да је запретила интересима мађарског племства, те су га прогласили отпадником од мађарске државе, који жели своју војску, шајкашку флоту и војску Дожа Ђерђа искористити за стварање јаке српске државе. Београдски бан Имре Терек позвао га је у Београд и дао рашчерецити, претходно му одсекавши руку. Сахрањен је на брдашцу Ђунтиру код Шиклоша, одакле су посмртни остаци пренети 1543. године у манастир Шишатоваци.

Српско високо племство није имало јединствен став и једнак однос према положају Срба у Мађарској. Многи од њих су напуштали веру прадедовску, било женидбама са католичким племкињама (када су готово редовно њихова деца или унуци постајали католици), било због очувања и проширења привилегија, а они ретки, који су попут Стевана Штиљановића били чврсти и непоколебиви у борби за очување националног идентитета и тежили ослобођењу и васкрсу Србије пролазили су управо као он, а њихова добра дељена су оданим племићима, најчешће Мађарима, Немцима и Хрватима. Тако је после смрти деспота Јована Бранковића за српског деспота признат Јован Бериславић, католик (деспотску титулу добио је у „мираз” женидбом са удовом деспота Бранковића, Јеленом), али народ је за јединог правог владара, дакле деспота, признавао Стевана Штиљановића. О овим приликама у Мађарској, а посебно у Барањи, налазимо веома добре описе у роману Младена Маркова „Смутное време”.

Након Мохачке битке 1526. године Барања пада под турску власт. Од 1541. је у саставу Мохачког санџака, а од 1543. Печујског, који је од 1600. године део беглербеглука (пашалука) Канижа. Аустријска војска, састављена од крајишника, 1686. осваја Печуј, а Евгениј Савојски је 1697. године код Илочца потукао турску војску и истерао их из Барање, за шта је као награду добио Биљски спахилук (заједно са генералом Јованом Ветеранијем). Ова година се сматра и годином оснивања „Бела”, које је временом постало једно од најпознатијих пољопривредних добара. Карловачким миром (1699) Барања је враћена у састав Аустрије.

Барања од Ракоцијеве буне до 1918.

Ракоцијева буна била је први тешки ударац српском народу у Барањи, и изазвала је први велики етнички поремећај. Последице стравичних покоља ни до данас нису могле бити саниране. Најдрастичније су се манифестовале 230 година касније, када је Ђилас поконио (по налогу Ј. Б. Тита) Барању Хрватској.

Тешке тренутке доживели су Срби у Барањи за време Ракоцијеве буне (1703–1711). У почетку су били спремни да се придруже устанку, те су 13. јануара 1704. склопили споразум о заједничким акцијама са Ракоцијевим генералом Шандором Карољијем, обећавши 5.000 бораца. Овај је то одушевљено прихватио. Када је делегација Срба дошла у Ракоцијев логор да договоре детаље сарадње, мађарски устаници су их једноставно опколили и побили. Ово је било објашњено неспоразумом, али 11. фебруара Карољијев командант Шандор Ласло упада у Печуј и врши стравичан покољ Срба. Три дана су вукли колима лешеве из Печуја. Ово више није био неспоразум, и Србима је било јасно да са Ракоцијем немају шта тражити. Извршавајући директне Ракоцијеве и Карољијеве наредбе, разуларили куруци побили су око 100.000 Срба за време устанка! Жупаније Шомођ, Толна и Барања најтеже су страдале. У Шомођу након Ракоцијеве буне готово није остало ништа од Срба, у Толни нешто мало, а у Барањи су Срби готово преполовљени. Ове три жупаније једним именом Ракоције звао Рацка (Српска) држава (Racz-ország).

Колико је тешко страдање Срба током ове буне услед бестијалне, патолошке мржње Ракоција и његових генерала,

речито говори чињеница да је по окончању буне католички Синод дијецезе печујске примио 1714. у свој посед 60 попале-них и оштећених цркви, од којих за чак 53 нема податка ком сведу су посвећене! По свему судећи, то су биле српске, право-славне цркве и манастири (иначе, у аналима католичке дије-цезе вођени су веома прецизни подаци о њиховим поседима). О броју и страдању српских цркава у Шомођу и Толни не по-стоје подаци, јер су припадали Веспримској, односно Ст. Бео-градској бискупији. Какав је однос иначе био према Србима го-вори и податак да је цар Карло 19. априла 1715. године дао диплому којом штити права Срба у Печују (свакако због за-слуга у гушењу Ракоцијеве буне), а да већ 1721. године Срби бивају избачени из Печуја, а православна црква претворена у кожарску радионицу!

Осим крвавих покоља и прогона за време Ракоцијеве буне, на опадање броја Срба у Барањи утицао је и закон, по коме племство могу да добију само католици. Тако је један део имућ-них Срба, који су претендовали на племићку титулу (а која је носила велике повластице, нарочито у питању пореза, такса и других дајбина, којих је племство у Мађарској било готово потпуно ослобођено) прешло у католичку веру. Њихове слуге („јобађе“) често су следиле пример господара. Тако по попису племства у Барањи из 1728. године, само 10 племићких породи-ца има своја имања, и то: Јосиф Петровски, Јован Бана, Да-нило Хорват, Шандор Бежањ, Бонавентура Јанковић, Михај-ло Павић, Симо и Ђорђе Доросавчевић, Јован Орловић, Јован и Стеван Живко и Кун Пал. Само овај последњи је Мађар, док-су остали готово сигурно Срби – али католичке вере.

На опустошену Барањску земљу организовано се насеља-вају Немци. Досељеници су углавном из Фулде, Шпехингена, Хамбурга, Страсбурга, Вирцбурга итд. При досељењу доби-јали су по 32 катастарска ланца земље, потребну марву, семе и све остало, како би могли почети нови живот. Организо-вано насељавање Немаца на бивши биљски спашилук почиње 1770. када је досељена група од 312 породица Немаца из Теми-шварског дела Баната. Овај процес су бечки двор и мађарско племство обилато форсирани, настојећи сасвим угушити „лош рацки“.

Година 1848. поштедела је Барању рата, чему је у великој мери допринео поремећени однос становништва. Наиме, у готово подједнаком броју били су заступљени Срби, Мађари, Шокци и Немци (као последица етничких промена за време и након Ракоцијеве буне). Тако је ратни вихор овог пута мимоишао ову питому земљу. Све до избијања Првог светског рата није било већих потреса, иако је у свакодневном животу текао процес десрбизације, спровођен кроз низ раз-них забрана и ограничења за „Раце“, уз истовремено давање повластица католицима.

Избијањем Првог светског рата, на дан проглашења мо-билизације (28. јула 1914) ухапшено је 40 виђенијих Срба из Барање и отерано у затвор у Печују. Међу интернирцима био је и прота из Брањине, Стеван Михалчић. Његов син, дипло-мирани правник Војин Михалчић, са путним исправама за Тулон, отишао је у Србију у добровољце. Као поручник VI пешадијског пука погинуо је 22. новембра 1914. године на положају Голубац. Укупно је из Барање било 110 доброво-љаца у српској војсци, од којих су шесторица погинула на Солунском фронту.

Ослобођење 1918.

Барања је ослобођена 14. новембра 1918. када је српска вој-ска прешла Драву и ушла у Дарду и Бели Манастир. До 9. децембра запоседнута је линија Печуј–Батасек. Командант Барање био је пуковник Драгиша Костић. Један од српских официра, који је након демобилизације остао у Барањи и ту засновао породицу, био је капетан Радивој Веселиновић, ро-дом из Мачве, учесник Церске и других битака. Његов унук, Радивој (Јована) Веселиновић, резервни капетан I класе, умро

је у јесен 1995. године. Био је командант батаљона Српске војске Крајине. Када је објављена одлука о мирној реинте-грацији Барање у Хрватску, срце му је препукло на првој ли-нији фронта, међу борцима. Вредан и поштен, свакоме при-јатељ, био је један од најомиљенијих људи у Барањи. Био ми је велики пријатељ. Иза њега остали су супруга Соња, син Јован и ћерка Новка.

Већ 27. јануара 1919. године у Печују је устоличен Велики жупан српски др Војислав Пандуровић. Међутим, одушевље-ње је убрзо заменила тескоба: на мировној конференцији у Паризу велике силе су одбиле захтев Србије да јој припадне Барања, јер није приложена никаква документација (осим достигнутих војних положаја), којом би правдала такав захтев. С друге стране, Мађарска је приложила цео низ (нетачних) статистичких прегледа, доказујући да у Барањи живе готово искључиво Мађари. Тек када су делегати из Барање, а међу њима је најважнији био прота брањински Стеван Михалчић (своју депортацију је искористио да што боље изучи историју Барање), предочили на брзу руку прикушљен аутентични мате-ријал, успело је Пашићу накнадно поново покренути пита-ње разграничења у Барањи.

Американци и Енглези су били енергично против да се Србима дозволи прелазак преко Драве, али су пред доказима морали попустити. Тако је успостављена линија разграниче-ња, која и данас постоји. Један мали део српске прелепе и пребогате земље Барање био је спасен. Како су ово разгра-ничење прихватили становници Барање, најбоље говори чи-њеница да је након повлачења српске војске на нову грани-цу у Печују проглашена република.

Наиме, након слома социјалистичке револуције Беле Ку-на, у Барању се слио велики број радника и револуционара. Српске војне и цивилне власти биле су веома толерантне према њима. Али, када се војска у лето 1921. морала повући, Срби, Шокци и добар део Мађара одржали су 14. августа 1921. збор са 35.000 учесника и прогласили Барањску српско-ма-ђарску републику, познату још и као Барањска република. На збору је за председника републике изабран сликар Пе-тар Добровић. Влада Барањске републике упутила је Ми-ровној конференцији у Паризу молбу да буде призната. Ма-ла Антанга и добар део Антанте, као и САД, биле су склоне да подрже овај захтев, али су се финансијски кругови Францу-

ске и Италије оштро супротставили, плашећи се да Барања не постане оаза комунизма у срцу Европе. Са њиховим пристанком, мађарски диктатор адмирал Хорти Миклош ушао је са војском у Печуј десет дана након проглашења Барањске републике. Вође и присталице Републике емигрирали су у Краљевину СХС.

Између два светска рата у југословенски део Барање досељавају опангани из Мађарске (Срби који су се код разграничења изјаснили за живот у Србији, односно Краљевини СХС), нешто добровољаца са Солунског фронта, углавном Црногораца и Херцеговаца. Формирана су два нова села, Мајшке Међе (насељена Црногорцима) и Ново Невесиње (Херцеговци).

Барања је одувек била део српске Војводине. Одувек је била под влашћу српских деспота. Неки од њих имали су и своја пребивалишта у Барањи, а и командно место шајкашке флоте било је у Барањи. У грбу Војводине из 1848. стоје називи (са припадајућим грбовима): Срем, Бачка, Банат, Барања. Поделом Краљевине Југославије на бановине, Барања је, као део Војводине, ушла у састав Дунавске бановине. Прекрајањем територијалне организације Југославије и стварањем монструозне кифле – Хрватске Бановине, Барања и даље остаје у саставу Дунавске бановине, јер је нераскидиви део Војводине. Па чак и за време окупације и комадања Краљевине Југославије у Другом светском рату, Барања, као део Војводине, дели њену судбину и пада под Мађарску окупацију.

Тек након ослобођења доживљава оно што нису успели да јој ураде ни Немци, ни Мађари, ни Турци – одваја се од Српске Војводине и поклања Хрватској! Овај пут Барањци су имали за противнике неупоредиво јачу силу од турских јаничара, Ракоцијевих крвожедних куруца, КуК перјара (жандара), Хортијевих фашиста – имали су против себе Ј. Б. Тита! Лако је било у Паризу, у Трианону, са трулим Западом – дедер се покажи пред Партијом и највећим сином наших наода и народности!

Ослобођење 1944.

Барања у Другом светском рату није имала великих губитака. Укупно је страдало 455 лица, и то: Хрвата (Шокаца) 191, Срба 151, Јевреја 83 и осталих 50 (2, стр. 48). Ослобођење је донело непоправљиво зло Барањи. Немци, којих је по попису из 1941. године било 13.600, делом су добровољно напустили Барању заједно са њиховом војском, а делом су после рата затворени у логоре, а затим депортирани. Тако је пописом од 1948. год. утврђено да у Барањи живи 4.494, пописом из 1953. год. 3.228, а 1961. свега 1.392 припадника немачке мањине. Исељавање Немаца је завршено 1953. године. На њихово место досељавају се колонисти из Хрватске и тако драстично мењају етничку слику Барање. О томе је потребно рећи нешто више, јер је то права трагедија Барање, неупоредива са било којим злом из прошлих времена.

Барања је ослобођена након чувене Батинске битке. Ово је једна од највећих заједничких операција Црвене армије и НОВЈ. Када је Трећи украјински фронт (командант маршал Толбухин) избио на Дунав, одлучено је да се пробој фашистичких линија изврши у правцу села Батине, на десној (барањској) обали Дунава. У овој операцији учествовала је са совјетске стране 57. општевојна армија (командант генерал-лајтнант Михаил Николајевич Шарохин), чији је 75. стрељачки корпус (командант генерал Акименко) био у првом борбеном ешелону главног правца удара, а 64. стрељачки корпус (командант генерал Кравцов) је имао задатак да нанесе удар нешто северније, у правцу Мохача. Ваздушну подршку пружала је 17. ваздухопловна армија генерала Судеца. Са стране НОВЈ учествовала је 51. војвођанска дивизија НОВЈ (командант потпуковник Срета Савић Коља), која је имала 4 пешадијске и једну артиљеријску бригаду, укупно 9.582 борца (од тога 425 жена). Непријатељске снаге су се састојале од 31. Ес-Ес пешадијске

дивизије „Ломбард“, делова борбене групе „Родос“ (јачине дивизије), мађарске снаге јачине корпуса, делови 13 Ес-Ес „Хандар“ дивизије, нешто усташа, домобрана и љотићеваца. Те снаге су на почетку битке бројале око 30.000 војника, да би до краја битке нарасле на 60.000 војника.

Битка је почела 11. новембра 1944. форсирањем Дунава (који је у том делу широк око 500 метара). Након тешких борби, у којима је погинуло и нестало више од 1.985 бораца (648 погинулих и несталих бораца 51. дивизије и 1.237 бораца Црвене армије. Осим ових жртава, за које постоје лични подаци, на гробљу у Сомбору је 140 гробова наших и 150 гробова црвеноармејаца, за које се не знају подаци), Барања је ослобођена до краја новембра.

По завршетку ратних операција у Југославији, приступило се разграничењу међу федералним јединицама. Како је граница између Хрватске и Србије (Војводине) била веома спорна, као последица „српског минхена“ и споразума Цветковић–Мачек (стварање Бановине Хрватске), Председништво АНОЈ-а именује комисију за израду предлога за утврђивање границе између Војводине и Хрватске у саставу:

Милован Билас, министар за Црну Гору Савезне владе, председник комисије,

Вицко Крстуловић, министар унутрашњих послова Народне владе Хрватске, члан,

Милентије Поповић, Министар унутрашњих послова Народне владе Србије, члан,

Јован Веселинов - Жарко, секретар ЈНОФ Војводине, члан,

Јерко Златарић, председник Округног НОО Сомбор, члан.

Одлука је донета 19. јуна 1945. а потписао ју је др Иван Рибар.

Већ 1. јула 1945. (!) комисија подноси писмени извештај и предлог, да се Барања додели Хрватској (додуше као привремено решење границе). Ако неко сматра да је једанаест дана, колико је протекло од формирања комисије до подношења извештаја веома кратак рок за објективно утврђивање граничне линије, треба да зна да је већ **26. јуна 1945. године политбиро ЦК КПЈ разматрао и усвојио Ђидин предлог!** Дакле, комисији је било потребно мање од 5 дана да уради тако важан и деликатан посао! У Извештају комисије, као врхунац цинизма, наводи се да је национална структура у Вуковарској регији нарушена у току рата, јер су усташе побили или протерали велики број Срба, а на њихова огњишта населили заслужне усташке фамилије, те је тако сада хрватско становништво релативно већинско. Услед тога ови крајеви треба да припадну Хрватској! О tempora! О mores! О miseris hominum mentes!

Када су процуреле вести о планираном прикључењу Барање Хрватској, група Барањаца са трговцем Миком Павловићем формирала је 28. децембра 1945. године одбор за обнову Барање. У захтеву упућеном министру Сретену Вукосављевићу траже да се Барања заштити од колонизације Хрватима, а тиме и припојење Хрватској. Али на Велику Гос-појну 1946. група удбаша у кожним капутима дошла је у Барању и извршила формално припојење Хрватској. Тиме је питање Барање било решено. Али остаје чињеница да никада ниједна Скупштина Југославије (ни ДФЈ, ни ФНРЈ, ни СФРЈ) није потврдила предлог наведене комисије. Једина Југославија, која је признала ову границу на Дунаву је ова тренутно живо-тарећа несрећница!

„Хрватске комунистичке власти су колонизацију Хрвата у Барањи 1945-1946. г. извршиле у оквиру Законске одредбе о имовини исељених лица са подручја НДХ, од 20. октобра 1941. год. којом је регулисан положај имовине исељених лица“. Дакле, на основу усташког закона! У Барању је досељено 820 породица из Хрватског Загорја и Међумурја, и 180 српских (углавном са Баније, који су насељени у село Јагодњак). У периоду 1945-1948. (до пописа) у Барању је насељено више од 10.000 Хрвата! Тиме је почела интензивна кроатизација Барање, која је разним политичким и економским мерама вршена

све до 1991. године. Осим оваквих потеза (колони-зацрпља, досељавање, фаворизовање Хрвата и сл.) битан елемент насилне кроатизације било је превођење Шокаца у Хрвате. Шокачка етничка група, која насељава Барању (мађарски и југословенски део) и северну Бачку досељен је углавном из Босне, у 15. веку, и никада се није изјашњавао као Хрвати. То су углавном потомци патарена, избеглих пред верским прогоном, а Мађарску су населили на позив краља Матије Корвина, о чему је било доста речи. Сви пописи, које је вршила било која власт, осим комунистичке, исказују појам Шокац, римокатолик. Али за власти која је измислила дефиницију „муслимани у смислу нације“ превођење Шокаца у Хрвате (по једначини вера = нација) није био никакав проблем.

У ери хрватског неофашистичког масовног покрета (МА-СПОК 1971.) у Барањи је такође дошло до превирања. Познати „Барањски случај“ имао је политичку и националистичку позадину. Покушано је уклањање свих руководилаца (привредних и политичких) српске националности, и то методама које су по бруталности засметале чак и неким Хрватима, те су се отворено супротставили делегацији ЦК СКХ, која је дошла да методом главосеча елиминише „непоходне по ђудоређе“ Хрватске. После 21. седнице Председништва ЦК СКЈ у Карађорђевој страсти су стишане.

Срби су сматрали да је све доведено у ред, а Хрвати су се само притајили, чекајући нових пет минута. Али међу Србима је ипак владао неки страх, што показује попис из 1981. године, када је забележен огроман пораст „Југословена“ (653% у односу на попис из 1971. године!), док је број Срба опао за 18%.

Из наведених чињеница модел десрбизације Барање је врло јасан: у периоду до Ракоцијеве буне врши се мађаризација и католичене Срба разним перфидним мерама (што силом, а што поткушљивањем, као племићким повластицама и сл.). За време Ракоцијеве буне Барања је у великој мери „очишћена“ од Срба, што покољима, што протеривањем. На њихова огњишта досељавају се Немци („Швабе“). Након слома Краљевине Југославије мађарске окупационе власти протерују за Србију све добровољце, који су након Првог светског рата колонизовани у Барању и на њихова места насељавају своје ветеране. Завршетком Другог светског рата на места исељених Немаца досељавају се Хрвати, уз истовремено превођење Шокаца у Хрвате. Овим поступцима Срби су од апсолутно већинског постали најпре релативно већински народ, а додатним марифетлуцима, као кривотворењем пописних резултата 1991. године, постали мањински народ у својој рођењој земљи.

Распад СФРЈ и судбина Барање

Двадесет година након маспока Хрватски националисти-шовинисти дочекали су свој час. На изборима 1990. по-беђује ХДЗ. То је увод у нови рат. Али избори у Барањи нису протекли по очекивању ХДЗ.

У то време Срби у Хрватској још нису имали своју политичку странку. СДС је била у повоју, једва да је успела истаћи кандидате за Сабор у крајевима где је формирана. У Барањи још није било чврсте организације, која би могла истаћи кандидате и обавити сав обиман посао око избора. Али народ није прихватио ХДЗ, чак ни сви Хрвати (пре свега Шокаци). Једини активисти ХДЗ били су колонисти и њихови потомци, нарочито који су у Барању дошли након „кризног пута Хрвата“ од Блајбурга до Барање, дакле потомци усташа. У Сабор су изабрани кандидати са листе СДП (бившег СКХ):

Миливој Вуковић - Брацо, Србин, Веће удруженог рада, Бошко Јанчић, Србин, Веће општина, и Ивица Тормаш, Југословен (отац Мађар, мајка Словенка), Друштвено-политичко веће.

Непосредно након избора лансиран је и виц, Противкандидат Миливој Вуковићу био је Марко Брдарић, Хрват. Хрвати оптужују Барање да нису од речи: и на регистарске таблице ставили су иницијале кандидата Брдарић Марка (БМ ла-

тиницом = ВМ, Бели Манастир), а на изборима га нису изабрали. Барањци на то одговорили да управо држе своју реч, јер су изабрали кандидата са иницијалима ВМ (на ћирилици, Вуковић Миливој). Иначе, Миливој Вуковић је увек био веома популаран у Барањи. Био је директор фабрике шећера, тренер фудбалског клуба Шпарта, и веома друштвен. Да је народ имао увек поверење у њега, показало се на изборима 1993. када је изабран за посланика у скупштину РСК, као једини посланик из Барање који није био члан Српске радикалне странке. Сада живи у Новом Саду.

ХДЗ је одржала велики митинг на тргу у Белом Манастиру. Шекс је јавно поручио: Срби, ако се не покоре новој власти, могу да се селе из Хрватске, али са собом могу понети само онолико земље колико су Србијанци донели на својим опанцима 1918. године. У овој поруци садржана су прва два од чувена три „П“ Анте Павелића упућена 1941. Србима: Покорити, Протерати, Поклати. Митинг је лоше прошао, одржан је иза кордона полиције, јер је велика група (око 1.000) омладинаца опколило митингаше, којих је било неколико стотина (од чега је већина дошла аутобусима из Осиека и Бакова), носећи транспаренте југословенства. У септембру 1990. у Бели Манастир долази секретар СДП Борис Малада. Одржао нам је предавање о ситуацији у свету, а да ниједном речју није споменуо стање у Хрватској. Грађанин Милан Огњеновић га је прекинуо, тражећи да говори о тренутној кризи у Хрватској и Југославији.

Како ни тада није дао задовољавајућа објашњења, јавио сам се за реч и оптужио руководство СДП да је склопило пакт са новим усташама, да је скројило изборни закон по коме је ХДЗ добио 70% места у Сабору са само 30% освојених гласова, да се спроводи србождерска политика, да СКХ није имао мандат чланства да напусти 14. конгрес СКЈ, да се сва енергија и активности своје на борбу против Србије и Милошевића, да прети нови грађански рат итд. Састанак је након тога брже-боље завршен. Неких месец дана касније формирана је Социјалистичка партија Хрватске Боре Микелића. Председник у Барањи био је Милан Кнежевић, а међу оснивачима били смо Миливој Вуковић, Боро Доброкес, ја и још неколико грађана. Када је Боро Микелић показао оклевање, колебање у јасном дефинисању политике и циљева, те усвајању програма мера неопходних да се заустави дивљање повампиреног усташтва, напустио сам СПХ, а пошто сам већ био члан Српског четничког покрета, ступио сам у Српску радикалну странку.

ХДЗ је у то време интензивно наоружавала своје чланове. Како је то почело још пре избора, након њихове изборне победе одржали смо у селу Јагодњак састанак, под окриљем Ђурђевданског уранка. Тада смо договорили да формирамо сеоске страже, и успоставимо систем међусобног обавештавања и помоћи. А након све већег дивљања ХДЗ у Хрватској и Барањи, те када смо дошли до конкретних доказа да се наоружавају, формирали смо групе за заштиту села од људи који су поседовали оружје. Када смо преко ТВ видели филм о Шпегелевим активностима, схватили смо да само што није дошло до обрачуна. Убрзано смо почели и ми да се наоружавамо.

У пролеће 1991. године на једној седници Скупштине општине секретар СУП Дамир Кларић (Хрват, ожењен Српкињом) изнео је да међу Србима има много оружја и предложио је да полиција изврши разоружање. Један од одборника је на то изјавио да ми знамо да се ХДЗ наоружала, да смо и ми наоружани, па кад они, који су први узели оружје, исто предају, даћемо и ми. А уколико падне једна српска глава, то ће бити знак за општи рат, па нека воде рачуна.

Увиђајући да ствари узимају опасан правац, делегати скупштине општине Бели Манастир усвајају на 9. заједничкој седници свих трију већа Скупштине општине Бели Манастир, одржаној 2. јула 1991. године Резолуцију о мирном суживоту грађана Барање, уз наглашавање да се Барања налази „у Хрватској и Југославији“. За резолуцију је гласало 115 одборника, док је један био против.

Велико охрабрење српском народу Барање био је митинг у селу Јагодњак, 21. априла 1991. на коме су говорили Војислав Шешел, Милан Парошки и Јово Остојић. Од тог момента Војислав Шешел је за Барање постао „наш Војо“.

У међувремену, стање у Барањи се убрзано погоршавало. У јулу 1991. дошло је до инцидента, који је требало да заплаши Србе. Командант Збора народне гарде ХДЗ, звани Носоња, са својим помоћницима почео је око пола ноћи пуцњаву, која се убрзо проширила по целом Белом Манастиру. Шенлук усташа трајао је целе ноћи. Испалено је више десетина хиљада метака из свих типова пешадијског наоружања. Ово је требало показати Србима каквом силом нове усташе располажу. Нас то није уплашило. Забринуло јесте, па смо поново упозорили полицију и општинске власти: не желимо и нећемо изазивати немире, али прва српска глава која падне означиће почетак рата, а где ће му бити крај, нико не зна.

Овде морам, без обзира на наше касније неслагање, истаћи веома храбро држање Боривоја Живановића, једног од лидера СДС, кога нису могли заплашити, који је отворено оптужио ХДЗ да су усташе. Био је један од главних организатора СДС, а у време спровођења српског референдума, којим се тражила само културна аутономија Срба у Хрватској, без обзира на претње и застрашивања, обилазио је Србе по кућама и прикупуљао потписе. Лично знам да је спремана његова ликвидација у јесен 1990. од стране екстремних хадезоваца. Одмах сам га обавестио о својим сазнањима, иако је и сам очекивао тако нешто.

Ослобођење Барање 1991.

На крају се десило. Првог августа 1991. године, око 21 час, у Дарди је мучки убијен Миливоје Стојаковић, Србин, власник мале пилане. Убијен је мучки, у свом дворишту. Усташе су га намамиле из куће. Када је домаћин упалио светло у дворишту и изашао, пуцали су у њега из мрака. Подло, кукавички су убили мирног домаћина, који чак није био ни експониран као политичар. Био је једноставно домаћин човек – али Србин. Реакције су биле оштре, али власти нису ништа подузимале да се убице пронађу. Уместо тога, хапсе Слободана Стригића, Србина из села Каранац. Пуштен је тек на енергичну интервенцију Илије Ђурковића (касније су и њега мучки убили).

Неколико дана касније усташка тројка (три полицајца) ноћу се привлачи кући Рајка Мрђе. Како је њихов разговор у једном кафићу случајно чуо један грађанин, знали смо да се спремају на ликвидацију целе фамилије Рајка Мрђе, председника Општинског одбора и оснивача Српске радикалне странке у Белом Манастиру и Барањи. Ликвидација је требала бити у духу Шпегелевих инструкција: бомбу у кућу, упадај и убијај! Постављена им је заседа, ухваћени су и пред камером признали своје намере. Предани су у касарну ЈНА, одакле су већ сутрадан пуштени!

У то време је свако село у Барањи већ формирало штаб за одбрану, уколико зенге и муповци крену у напад. На то нас је натерало искуство из Борова Села, догађаји на Плитвицама, напад на Пакрац и сличне акције ХДЗ, МУП и ЗНГ. Проблем је био што између штабова није било координације, док је сваки командант штаба хтео да буде неприкосновен на свом терену. То је ишло чак тако далеко да су издавали

специјалне пропуснице за кретање кроз атар села. Лично нисам имао проблема, с обзиром да су ме познавали добро у целој Барањи, али моји курири понекад нису могли ући у неко село, јер нису имали те пропуснице. Зато је у Сомбору одржан састанак водећих људи из Барање, на ком сам инсистирао да се изабере јединствена команда одбране Барање и један командант. Сви штабови морају бити потчињени овој команди. Предлог је прихваћен. За команданта је изабран Боро Доброћес, резервни мајор, родом из села Болман. Лично нисам био задовољан, што сам и рекао, сматрајући да му недостаје одлучност да покрене акцију ослобађања Барање. Срећом, нисам био у праву. Чика Боро, како га је звала цела Барања, и они који су имали неколико година више од њега, био је само опрезнији, искуснији, а како је преживео Други светски рат и видео страхоте и погибије, желео је у сваком моменту првенствено повести бригу о људима. У сваком случају изабрана је јединствена команда и командант, који је у свим каснијим догађајима доказао да је бољи официр од професионалних војника.

Поучени убиством Миливоја Стојаковића, хапшењем Слободана Стригића, а касније и др Виде Мандић, лекарке, члана СДС, те неуспешном акцијом усташке тројке, поставили смо страже на кључним местима у Белом Манастиру. Након новог мучког убиства, када су усташе у Дарди убили Љубишу Ковачевића, испаливши у њега тромблон са тренутним дејством док је улазио у свој аутомобил, страже су добиле налог да пуцају уколико им запрети опасност, а нарочито ако усташе нападу било кога. Тако је 12. августа једна стража наишла на постављену заседу у једној улици на улазу у Бели Манастир. У размени ватре убијена су два полицајца, док су се наши борци повукли без губитака кроз кукурузе.

Одговор усташа, био је у складу с њиховим карактером – мучки и подмукао. Раније поменути Илија Ђурковић са пријатељем Недом Томићем, отишао је из свог села Каранац 15. априла у Бели Манастир, да узме гориво у фићу. Намеравао је да продужи за село Брањин Врх. За време точења горива, које се чудно одужило, радници бензинске пумпе јавили су некоме да је Илија ту. Када је коначно добио гориво и кре-

нуо, након неких 800 метара сустигао их је аутомобил из кога је отворена рафална ватра по фићи. Било је око 8 часова и четрдесет пет минута. Илија је тешко рањен, а Томић лакше. Слетели су с пута, а атентатори су побегли. У помоћ им је прискочио пролазник Лазо Боровац, који је рањенике пребацио у касарну ЈНА, одакле су превезени у Сомбор у болницу. Нажалост, Илија је умро 5. септембра 1991.

Желим да кажем неколико речи о Илији. Родитељи Бошко и Цвијета дошли су са Озрена у Барању. У селу Каранац родио се 31. јула 1957. Илија. Завршио је занат (КВ аутомеханичар) а након одслужења војске и школу унутрашњих послова и постаје милиционер. Радио је у Загребу, а 1981, након женидбе са Љиљаном Барбировић, прелази у Бели Манастир. Доласком ХДЗ на власт добио је отказ. Био је један од организатора народног отпора и стража по селима. Народ га је итузетно ценио и волео. Са оцем Бошком редовно је држао стражу у Каранцу. Имао је снаге, воље и храбрости да неуморно обилази српска села у Барањи, храбри и организује људе. Био је сигурно најомиленији Барањац. Иза његове смрти остала је супруга Љиљана са двоје малене деце, сином Жељком и ћерком Биљаном.

Мучко убиство Илијино значило је да је миру дошао крај. Обе стране су се припремале за обрачун. Бели Манастир, леп градић са око 11.000 становника опустео је, постао је аветињски град са нешто више од око 3.000 становника. Чекала се експлозија.

Деветнаестог августа око 4 часа ујутро пробудио ме телефон. Мирко Стулар, командант стража у Белом Манастиру, иначе резервни капетан, касније мајор, јавио ми је да су полиција и ЗНГ опколиле кућу Небојше Миловановића у којој је било неколико наших младића, да су под ватром, и да је убијен Ратко Видаковић, отац двоје деце, стар око тридесет година. Борба се још води.

Наредио сам да одмах јави нашим посадама минобацача да туку по станици полиције док имају мина, да обавести ЈНА и затражи интервенцију, а ја сам са својим братом и још шест пријатеља кренуо у помоћ опкољенима. Када су муповци и зенге приметиле да опкољенима стиже помоћ, побегли су, а како је станица полиције била под ватром бацача, схватили су да им је дошао крај. Свакако да је чињеница да групу у Небојшиној кући нису могли савладати нити преглашати и поред убиства Ратка Видаковића допринела да се осете угроженим. Излазак транспортера ЈНА на улице Белог Манастира само је појачало страх тих кукавица, којима храброст лежи у бусији.

Када смо се спојили са опкољенима, а муповци побегли, позвао сам све командире група у Белом Манастиру на хитан договор. Одлучили смо да више не чекамо да нас лове као зечеве, него да ударимо, па шта буде. Мој план, који је одмах прихваћен, био је веома једноставан: ујутро у 4 часа почети напад бацачима на полицијску станицу. Када се испали стога мина, ватра престаје, а препадна група упада у станицу бацајући бомбе и пуцајући у оне који пруже отпор (Шпегелева доктрина). Заробљене ћемо предати војсци (у овом делу план одступа од Шпегелевог рецепта. Наиме, бивши генерал ЈНА није предвиђао узимање заробљеника). Као основ препадне групе требала је послужити моја борбена група од 27 бораца који су били у окружењу и неколико других група.

Али сада се појавио проблем ко ће командовати. Када је почела жустра препирка, прекинуо сам расправу о одредио: ти ћеш бити командант артиљерије (сва три бацача од 62 мм), ти командант одбране брда, ти командант заштитне пешадије која брани артиљерију, а ти командант препадне групе у граду. Тако смо добили четири „генерала“. Сви су се сложили, а онда су питали шта ћу бити ја. Резервни војник, јер тај чин имам из војске. Бићу у препадној групи и водити оне који буду хтели замном.

Овај план је био једноставан, али је могао успети уз изненађење. Оно што нас је бринуло, било је око 150 припадника

ЗНГ, који су пристигли из Бакова. Парадирали су улицама Белог Манастира носећи три (!) ножа: за појасом, у чизми и на прсима, са дршком према доле. Чисти шминкерај и позерај!

Међутим, сви ти вајни кољачи и убице из потаје утекли су исти дан око 16 часова из Белог Манастира! До борбе није дошло.

Сутрадан је дошло до борбе са усташама у Дарди. И ту је погинуо један наш борац, а усташе су утекле. Линија фронта успостављена је на прилазима Биљу, селу непосредно испред Осијека. Биље је ослобођено бриљантном акцијом ТО Барање 3. септембра 1991. године, уз наше губитке: три теже и двадесет лакше рањених. Сви рањеници су преживели без последица. Тиме је завршена битка за ослобођење Барање од усташа. У усташким рукама остала су два упоришта на левој обали Драве (у Барањи), села Подравље и Тврђавица. До краја рата нисмо успели избацити усташе из ових места, јер то нису прихватили официри ЈНА, пошто катастарски припадају Осијеку!!! Доласком Унпрофора ситуација је остала таква.

Одбрана Барање

У периоду 1991. и 1992. године усташе су непрекидно нападале Барању, али три акције су биле посебно значајне: напад на Торијанце у децембру 1991. покушај препада и рушење моста преко Дунава 1992. (када су усташе, преобучене у ЈНА, дошле до Сомбора, али су осујећени на време) и напад 3. априла 1992. код скелског прелаза преко Драве из правца Валпова. Осим ових крупнијих акција, непрекидно је трајало чаркање наших предних редова са њиховим препадним групама. При томе смо често трпели губитке због нашег немара и неозбиљности. Такође је непрекидно трајала минобацачка ватра по насељима Биље и Дарда, док је Бели Манастир у неколико наврата гађан артиљеријом (од Валпова до Белог Манастира је око 18 км ваздушне линије). Ова ватра је отворана неселективно, по целом простору насеља, са искључивим циљем доношења што тежих губитака цивилима и имовини.

Свим овим одбрамбеним биткама руководио је штаб ТО, са командантом, резервним мајором Бором Доброкесом на челу. Велику помоћ штабу и целој одбрани пружили су пензионисани официри-добровољци, пуковник Милорад Манић и пуковник Ђуровић. Нарочито велике захвалност Барањаца припада пук. Манићу, који је цело време рада штаба ТО (до половине априла 1992.) био у Барањи.

Одбрана Барање организована је на територијалном принципу са „сменашком“ војском. Штаб ТО је био надлежан за сва питања одбране. Војну снагу чиниле су две бригаде, дарђанска и беломанастирска, затим самостална специјална јединица под командом штаба ТО (формирана на мој предлог од бораца моје групе из илгалне), која је дејствовала по потреби и одлучи команданта ТО, специјалне јединице милиције, и артиљеријске јединице. Борци у бригадама смењивали су се на седам дана (фронт – радно место). Одмах након ослобођења Белог Манастира Боро Доброкес, командант штаба ТО инсистирао је да се успостави цивилна власт, у оквиру које ће бити и милиција, а која само по потреби одбране долази под команду штаба ТО. Штаб ТО има само један задатак: одбрани Барању на граници са Хрватском (Драва), и обезбедити границу према Мађарској, док се у цивилне послове неће мешати. Тог принципа се држао цело време док је обављао ову функцију.

Доласком снага Унпрофора (белгијско-луксебуршког батаљона) ТО је престала постојати. Приступило се формирању „плаве бригаде“, бригаде милиције која би у складу са Венсовим планом чувала унутрашњи ред, а границе према Хрватској, а нарочито према Србији, држали би Белгијанци.

Након хрватске агресије на Равне Котаре у јануару 1993. и одлуке о формирању Српске војске Крајине, формирана је Барањска дивизија. Била је састављена од три бригаде, прате-

них позадинских јединица и самосталног батаљона за посебне намене. Основу за формирање овог батаљона чинила је специјална јединица ТО. Дивизија је била опремљена довољном количином артиљеријских оруђа (додуше највише топовима ЗИС), самохоткама, тенковима (углавном Т-34 и Т-55) и вишецевним бацачима, као и већим бројем минобацача свих калибара. Дивизија је у сваком моменту могла на бојиште извести 6.000 бораца. Ово је била једина дивизија у саставу Српске војске Крајине (која је иначе формирана на корпусном систему, а корпуси на бригадном).

Борбени пут бранилаца Барање може се поделити у три дела: припрема и борба за ослобођење, формирање војних снага ТО за одбрану Барање и формирање дивизије као редовне војске. Уколико су славнија била прва два периода, утолико је тамнији трећи период, када је комплетно командовање прешло у руке професионалних официра. Али о томе на другом месту.

Крај рата и окупацију РСК Барања је доживела без потреса, борби или било каквог отпора. Једноставно је умрла.

Стање у Барањи од 1991. до 1995.

Након успешно изведеног ослобођења Барање од усташке власти један део хрватског становништва је избегао. То су углавном били Херцеговци и Босанци, који су се населили након 1945, а који су највише допринели омрази између Срба и Хрвата својим агресивним шовинизмом. Иначе, готово сви стари Барањци су говорили три језика: српски, мађарски и швапски, а сви су поштовали и православне и католичке верске празнике, како не би увредили комшију друге вере.

Тек доласком колониста Хрвата са „крижног пута“ и насељавањем придобилица из Босне и Херцеговине, а нарочито у време маспока, долази до нетрпељивости. Ови експоненти усташке идеологије, који су и извршили прве злочине, побегли су, јер су били свесни да су на-гуђем. Старо-седеоци Шокци остали су готово у комплетном броју (осим неколицине млађих, који су се укључили у ХДЗ). Иста ситуација је била и са Мађарима. Барању су напустили они који су своју судбину везали за програм прогона Срба у савезу са ХДЗ. Овде морам изнети неколико непобитних чињеница.

Хрватске власти оптужиле су готово све виђеније Србе да су ратни злочинци, да су протеривали, па чак и убијали Хрвате, да су вршили организовано етничко чишћење. Нарочито су оштре оптужбе на рачун Боре Доброкеса. Али чињенице говоре за себе – ако лаже коза, не лаже рог!

Пописом становништва из 1992. године, марта месеца, дакле када је нова власт увелико стабилизovala стање, када су ти силни наводни злочини извршени, утврђено је да у Барањи живи 7.689 Хрвата (19,5% од укупног становништва) и 6.926 Мађара (17,5%)! Такође је евидентирано досељење 124 избеглице хрватске националности! Дакле, Хрвати се досељавају у Барању у којој ТО и Срби врше терор над њима! Сви ти Хрвати и Мађари остали су до дана данашњег у Барањи, а једине непријатности (и то велике) доживели су након реинтеграције у Хрватску, када су их нове власти малтретирале због издаје и сарадње са четницима.

Тако су у радној организацији „Ремонт“ у Белом Манастиру, у радничкој мензи, постављене три групе столова за раднике: за Србе, за Хрвате издајнике и правоверне Хрвате. А што се штаба ТО и Боре Доброкеса тиче, толеранција према несрпском живљу била је толика, да нису подузимане никакве репресивне мере ни када су одбијали да служе војску, па чак и радну обавезу! Истовремено, Хрвати и Мађари, који су одбијали да служе Српску војску Крајине, били су чланови ловачких друштава, са првокласним ловачким оружјем у поседу. Колико су жестоко терорисани, показује и чињеница да су одбили да у „своја“ ловачка друштва приме избеглице Србе, јер ови нису имали потврде Ловачког савеза Хрватске! Морам признати да за овакву толеранцију нисам имао

разумевања.

На подручју Барање деловале су све политичке партије у тадашњој РСК. Власт је била сконцентрисана у Извршном савету Скупштине општине Бели Манастир (скупштина није постојала). Председник ИС био је Боро Живановић, тада један од лидера СДС. Цео ИС је био састављен од „његових“ људи. Био је то у ствари политбиро барањског огранка Хаџићевог СДС (иначе су била још 2-3 варијетета: Бабићев, изворни Рашковићев, Караџићев итд.). Српска радикална странка је своје активности усмеравала готово искључиво на проблеме одбране. Тек када је постало јасно да су избори неминовни, појачали смо политичке активности. На изборима за посланике у Скупштину Републике Српске Крајине, одржаним 12. децембра 1993. године, остварени су следећи резултати:

Бирало се 8 посланика у Скупштину РСК, а било је 42 кандидата;

Уписаних бирача: 31.665

Гласало: 26.249 бирача

Неважећих листића: 2.848

За посланике изабрани су:

Милорад Буха, СРС,

Ратко Гонди, СРС,

Бранко Војница, СРС,

Бошко Ђурковић, СРС,

Милан Брдар, СРС,

Душан Јакшић, СРС,

Милорад Лемић, СРС, и

Миливој Вуковић, група грађана.

Тријумф Српске радикалне странке је био потпун. Резултати избора за Скупштину општине нису били тако добри, јер је Барања издељена на изборне јединице по „кључу“, те су места за која се знало да су листом за радикале „трпана“ у једну изборну јединицу, са по неколико хиљада бирача, док су места где су СДС и социјалисти очекивали победу (пре свега са несрпским живљем, које су плашили са радикалима) подељена у пигмејске изборне јединице, са по стотинак бирача. И поред тога већину у општинској скупштини имала је коалиција СРС и ГГ (група грађана). Али та коалиција је трајала само до избора новог председника општине, а након тога је формирана нова (ГГ, СПС, СДС), а истовремено је почео жесток прогон радикала, у чему је предњачила војска, односно команда дивизије.

Српска радикална странка је у Скупштини РСК била најзапженија политичка групација, са неспорно највећим угледом у становништву. Томе су допринели директни ТВ преноси заседања Скупштине, те су сви грађани могли да се увере које ставове и на који начин заступају српски радикали. Ниједан наш излазак за говорницу није био мотивисан ничим осим настојањем да се што боље реше витални проблеми државе и народа. Ниједном нашем посланику није могла да се нађе ни најмања мрља у биографији. Група посланика из Барање, која је чинила половину наших посланика, сигурно је давала печат нашем раду.

Окупацијом Републике Српске Крајине и вољом међународне заједнице, уз сагласност београдског режима, Барања је први пут у историји званично призната као део Хрватске. Борили смо се и изборили повратак тамо где нам је место – у састав српског војводства, српске Војводине. Нису нас примили. Тражили смо да уђемо у Југославију, опет исто. Изборили смо са осталим српским крајевима своју државу – „ал’ не да ђаво, ил’ не да Бог!“. Ако ми нисмо дочекали коначан повратак у окриље матице земље, то ће доживети наши синови, наши унуци, или њихови унуци, али то се мора десити.

Стеван Михалцић, крстоносни прота, парох храма Св. Николаја, Брањина, Барања

Међу многим знаменитим Барањцима из богате, славне и бурне историје Барање прота Стеван Михалцић има посебно место. Јер, за историју, за потомке учесника догађаја, за оста-

ривање права које народу и земљи припадају, често је важније оно што је записано и документовано, од оног задобијеног на бојном пољу, плаћено крвљу и животима. А прота је и пером, и животом, и крвљу своје крви бранио и одбранио Барању, изборио се за њен, макар непотпун, повратак у Српску Војводину и матицу Србију. Што наредна поколења политичара, искључиво српских, нису била у стању да сачувају оно што су насљедила, што су бесрамним полтронашко пузавим улагивањем продала Барању Хрватима, што нису поштовали јасна и вековна одређења Барањаца, што су бруталном силом ставили Барање у хрватску торину, само још више истиче величину, патриотизам и храброст једног скромног свештеника.

Стеван Михалцић је рођен 1862. године у селу Чипа, на Чепелској ади, нешто јужније од Будима, у свештеничкој фамилији. Одрастао уз иконе српских светитеља, владара у цркви Св. Стефана Дечанског, од малена је био задојен снажним националним и верским осећајима. Основну школу је завршио у родном Чипу, а гимназију и богословију у Сремским Карловцима. Године 1885. добио је свештеничку синђелију за парохiju у Бранини, у Барањи, за храм Светог Николаја. Овде је служио све до смрти 1941. на срећу и добробит Барање и српског народа.

Однорођивање Срба, напуштање прво језика, затим обичаја, имена и на крају вере, тешко је погађало свештеника Михалцића. Као типичан пример тог болног процеса наводио је извесног Михаила Вујића, Србина из Српског Ковина, који је веома волео да поје у цркви, али ни речи српски није знао, те је говорио на мађарском: „На „Хвалите имја Господње“ пет volna Szerb se volnek” („Да нема „Хвалите имја Господње“ не бих био Србин“). Његов свештенослужитељски рад испуњен је борбом за спас и очување националне свести Срба у Мађарској, те је користио сваку прилику да својим „орацијама“ прене народ из опуштености и прелуштања тихој или бурној асимилацији. Многе од њих је објавио у „Братству“, „Гласу истине“, „Србобрану“, „Застави“, „Хришћанском веснику“ и другим часописима. Али највећи и најзначајнији његов допринос је учешће у раду мировне конференције у Паризу. За потребе српске делегације написао је брошуру „La Baranya“, Etudes historiques et économiques, штампане у Паризу 1919. године. То је у ствари скраћена верзија обимне студије о Барањи, коју је урадио за време интернације у току Првог светског рата. Само на основу података изнетих у овој брошури (којој је приложена и „Историјска карта Барање“ Драгутина Дерока, урађена на основу протиних података) јужни део Барање припао је Србији. Од осталих радова значајни су: „Православна епископија у Весприму“, „Манастир српски Ковин“, „Манастир Брана и његова околина“, „Село Брањина“ и већ поменуте орације.

Своја снажна патриотска осећања усадио је и у свог сина Војина. Као свршени правник, по избијању Првог светског рата отишао је у Србију као добровољац. Погинуо је 22. новембра 1914. године као водник трећег батаљона шестог пешадијског пука Његовог Височанства Престолонаследника Краљевих Александра, при предузетом јуришу за освојење положаја Голубац и сахрањен је код села Рељинаца испод Рудника.

Прота Стеван Михалцић је био активан и као политичар. Тако је у периоду од 1890. до 1918. био посланик Радикалне странке на Народно-црквеном сабору Карловачке митрополије. Након ослобођења био је посланик у Народној скупштини (1920–1923) а од 1931. до 1941. сенатор.

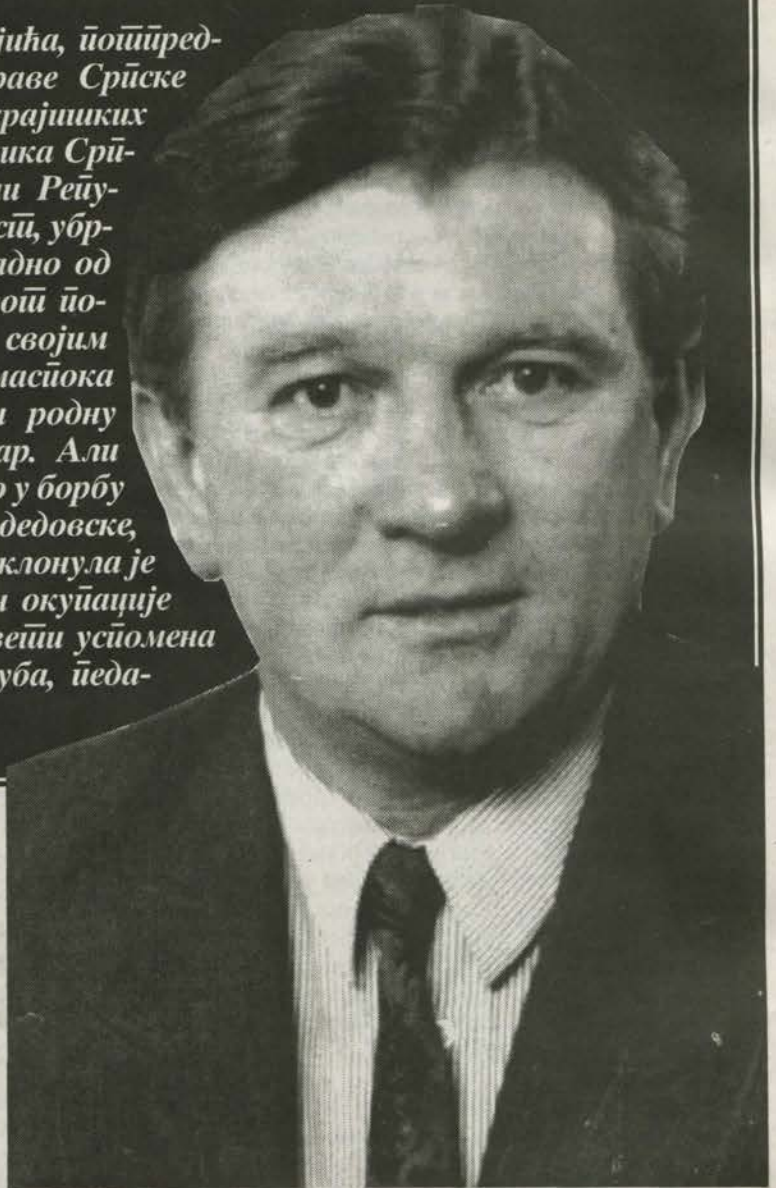
Шта још рећи о овом великану барањске историје? Могле би се књиге писати о њему – али највеће признање и највећа захвалност били би исказани наставком рада на његовом животном делу, проучавању историје Срба у прелепој и пребогатој српској земљи Барањи. Прота је показао пут, проучио на хиљаде записа, повеља, друге архивске грађе, дао списак извора – само то треба следити. То је посао историчара, демографа, географа, па и литерата. То је посао сваког ко осећа обавезу да допринесе сазнању о истини о српској земљи Барањи.

Литература:

1. Константин Јиречек, Историја Срба, Слово љубве, Београд, 1978.
2. Лујо Бакотић, Срби у Далмацији од пада Млетачке Републике до уједињења, Београд 1991.
3. Група аутора, Срби у Хрватској, насељавање, број и територијални размештај, Стручна књига, Београд 1993.
4. Стеван Михалцић, Барања од најстаријих времена до данас, Библиотека града Београда, 1992.
5. Mor Wosinsky, Tolna Varnegye (цит. према С. Михалцићу), Будимпешта 1896.
6. Драго Роксандић, Срби у Хрватској, Вјесник, Загреб 1991.
7. Јарослав Шијак, Хисторијска читанка за хрватску повијест (цит. према Д. Роксандићу), Загреб 1952.
8. Хуго Рот, Серблии на свом тлу, Београд 1993.
9. Бранко Петрановић, Историја Југославије 1918–1988, Нолит, Београд, 1988.
10. Мирјана Стефановски, Српска политичка емиграција о преуређењу Југославије 1941–1943, Народна књига, Београд, 1988.
11. Др Ђоко Слијепчевић, Историја Српске православне цркве, БИГЗ, Београд, 1991.
12. Виктор Новак, Magnum crimen, Нова књига, Београд, 1986.
13. Владимир Дедијер, Антон Милетић, Протеривање Срба са огњишта 1941–1944, Просвета, Београд, 1989.
14. Драгољуб Живојиновић, Дејан Лучић, Варварство у име Христово, прилози за Magnum crimen, Нова књига, Београд, 1988.
15. Група аутора, Зборник о Србима у Хрватској 2, САНУ, Београд, 1991.
16. Страхиња Курдулија, Атлас усташког геноцида над Србима 1941–1945, Привредне вести, Еуропублик ДОО, Историјски институт САНУ, Београд 1993.
17. Мр Срђан Радуловић, Судбина Крајине, Време, Београд, 1996.
18. Мр Миле Дакић, Српска Крајина, историјски темељи и настанак, Искра, Книн, 1994.
19. Часопис "Војска", број 11, март 1994.
20. Смиља Аврамов, Трилатерална комисија, Идиј, Ветерник, 1998.
21. Публикације у издању Искра - Веритас, Книн: Крвави септембар у Лици 1993, Равни Котари - Масленица 1993, Српска Западна Славонија, мај 1995–изгон, Српска Крајина, август 1995 - изгон,
22. Др Слободан Ђурчић, Саша Кицошев, Развој популације Барање, Библиотека Барања, Бели Манастир, Нови Сад, 1992.
23. Војна енциклопедија, друго издање, Војноиздавачки завод, Београд, 1970.
24. Никола Божић, Батинска битка, Рад, Београд, 1978.
25. Перо Матић, Никола Живковић, Историја Срба у Барањи, Библиотека Барања, Бели Манастир 1995.
26. Јован Пејин, Како је отета Барања 1945. и припојена Хрватској, фељтон у Експрес Политици, 17–20. септембар 1991.
27. Никола Живковић, СДС воља народа, Библиотека Барања, Бели Манастир, 1993.

КРАЈ КРАЈИНЕ?!

Ово је последњи шексџ Ранка Вујића, пошћредседника Централне оџацбинске уџраве Срџске радикалне стџранке, џрвоџ човека крајџишких радикала и џредседника клуба џосланика Срџске радикалне стџранке у Скуџшћини Реџублице Срџске Крајине. Подмукла болесћ, убрзана џраџедиџом срџскоџ народа заџадно од Дунава и Дрине, однела је један живоџ џосвећен борбџ Срба за оџсћанак на своџим вековним оџњџшћима. За време масћока (1971. џодине) морао је наџусћшћи родну Далмацију и џреселћшћ се у Вуковар. Али двадесечћ џодина касније оџечћ је морао у борбу за одбрану своџ народа, своје вере џрадедовске, своџ оџњџшћиа. А након џада Крајине клонула је и џеџова снаџа. Умро је недужо након окуџације РСК. У нашим срцџма ће заувек живећшћ усћомена на срџскоџ радикала, великоџ родољуба, џедаџџа и човека – Ранка Вујића.

Након 45 година, које су под комунизмом веома озбиљно пољубљале темеље српског идентитета, Срби су у последњој деценији двадесетог века на антикомунистичком таласу, који је постао основа политичког покрета у свим до тада комунистичким земљама Европе. У историјском, а и политички историјском часу, започели су свој национални препород. Дубина кризе у коју је доспео српски народ законито је определила да препород започну темељно, обновом највиших достигнућа српске нације и државе. Повољна околност за, у том времену обезбожене и интернационализоване Србе, било је то што су се имали на шта у својој традицији ослонити и то схватити.

Национални препород Срба, с обзиром на околност која је карактерисала политичку Европу заокружених националних држава, нужно је подразумевао државну обнову српског народа. Дакле, Србима је предстојао процес стварања националне државе на рушевинама пропале Југославије.

Први државни одговор је био формирање Републике Српске Крајине, српске државе која је, с обзиром на новонастале политичке околности, на мапи Европе представљала основу даљег државног организовања Срба у јединствену српску државу, Србију. Уместо да је Република Српска Крајина била од Србије, оне званичне, подржавана – била је на све начине оспоравана. Сваки покушај институционалног уобличавања који је био аутентично стваран, службена Србија је разобличавала. Оно што ће остати као најтамнија мрља на режиму Слободана Милошевића поводом Републике Српске Крајине може се исказати кроз оцену да је обмањивање властитог народа о наводној намери те власти да ује-

дини Србе у једну државу било у управној сразмери са чињњем да до тога не дође. Ниједна, чак ни окупациона власт, није ишла толико далеко у општавању оног над чим је имала овлашћење као што је чинио комунистички режим у Београду. Стварни мотиви за такво њихово деловање од самог почетка српског националног препорода најбоље се могу препознати у завршном чину националне драме Срба августа 1995. године, у данима када су нестајали векови, када је затирана Српска Крајина, у доба њене пропасти.

Тек са пропашћу Крајине многи од Срба разумели су зашто су супростављени један другом источни и западни део, зашто је увезен Микелић и супростављен Мартићу? Зашто је супростављена полиција војсци, зашто је Бабић хтео доминацију, зашто је Црква била против свега? Из тог завршног чина могуће је претпоставити зашто су родољуби називани издајницима, а издајници ордење носили.

Колико је здраво тек наново пробуђено национално ткиво у Крајини, може се видети колико је дуго и којим све непријатељима одолевало, колико су Срби у темељима Крајине и колико је Крајина утемељена српска земља; видело се и по томе што није могла пропасти без помоћи комуниста међу Србима. Њима и њиховом вођи Слободану Милошевићу успело је оно што је одољевало и Млечима и Турцима, Аустријанцима и Угарима, Немцима и неизбежним србомрсицима Хрватима.

Непријатељство Хрвата према Крајини, који своју снагу црпу из вековне, до крајњих граница рационализоване мржње према Србима, мржње која је саставни део њиховог менталитета, Србе није изненадило, било би им невероватно да није тако. Оно у што, међутим, Срби никако нису могли поверовати, а што их је најалост коштало свега осим голог живота (многи су и живот положили) било је то да је мржња, мазохистички саморазарајућа, стизала из Београда, из режима Слободана Милошевића. Она, за разлику од хрватске мржње која није имала приступа, била је у наивној вери примана с добродошлицом.

Корени српске несреће, извори свих националних зала, смештени су у комунистичкој идеологији. Отуда је пресудно важно, како за разумевање зашто је упропаштена Крајина, тако и за разумевање уништавања доброг дела Републике Српске, да српском народу најзад доспе до свести погубност комунизма за национални интерес. Сви наши порази плод су комунистичких победа у Срба.

Да је с краја осамдесетих и почетка деведесетих година 20. века пропао комунизам, а могао је и требало је, опстала би и Република Српска Крајина и Република Српска и имали бисмо сасвим сигурно другачију географску карту. Пропасть Крајине актуализовала је због огромног броја прогнаних

Срба крупно питање пред сваку озбиљну националну политику: шта са тим делом српског национа? Никада не треба заборавити да та бројка досеже десетину народа (један милион), да у покрету лута због чврстог опредељења режима да даље упропашта-ва изнурене, понижене, изнемогле, жртвоване Србе. Тре-нутно пописивање, чему је прибегла власт као најважнијој мери за побољшање статуса, додатно је изрутивање и још једна димензија неповерења према њима. Да су сигурни у свој позив, да знају да у себе верују, не би их толико пута позивали да приђу, а да не мисле да им не направе неко зло, не би их толико уверавали да су добронамерни. Унесређени Срби за непуних пет година прогонства учинили су с ким имају посла. Уместо да се трагедији приступи озбиљно, са мерама државне политике, то се претворило у комедију невиђених размера. Озбиљни државни проблем се своди на статистички проблем с намером да се то преточи у лицемерну политику повратка у нигде.

Неодговорном политиком погубном за национални интерес режима у Београду могло би се десити да број прогнаних буде увећан. Све српске политичке снаге морају учинити све да до тога не би дошло. Овај апел упућује сваки појединац из источног дела Републике Српске Крајине сваком појединцу и институцији на свим српским просторима и у дијаспори. Источни део Републике Српске Крајине који је режим назвао Сремско-барањска област је просторно 4,5% хрватске територије на коме се сместио већи број избеглих Срба, где заједно са староседеоцима, својом сабраћом, живе у страшној неизвесности и моле за помоћ. Како због нас, браћо Срби, који смо овде, тако и због вас који сте тамо. Веровати у то да ће се режим Слободана Милошевића понети другачије према делу РСК равно је уводу у нову политичку пропасть. Отуда, после искуства са режимом свако непредузимање оног

што се може, а не чини се, спада у саучесништво. Није довољно констатовати да режим упропаштава, треба га спречити у намери. Политичка расправа није исто што и академски разговор, учешће у политици подразумева одговорност за политику која се води. Наравно да је ту одговорност сразмерна. Иако је по својим ефектима српски национални покрет у Крајини окончао трагично, не може се, из наведених разлога које смо елаборирали, одрећи његов велики значај за укупну српску ситуацију. Српски национални покрет у Крајини својим трајањем у државној уобличености био је препрека хрватској експанзији у Босни, захваљујући којој је српски покрет за ослобођење у Босни припремљеније и растерећеније ушао у борбу са двоструким непријатељима, Хрватима и Муслиманима.

Док је био активан, српски национални покрет у Републици Српској Крајини од режима је био пасивизован до коначног гушења и пропасти Крајине. Остала је нада да ће нова српска политика одговорно водити националну и државну политику, која ће водити рачуна о националном интересу и успети да оживи српску државност.

Српско државно право на Републику Српску Крајину мора бити увек присутно приликом сваког разговора са Хрватима и другим међународним субјектима. Одустати од тог права у ситуацији када се буде водила политика са државним разлогом значило би имплицитно тезу да на Републику Српску Крајину и нисмо имали право.

Република Српска Крајина је и мора бити нотирана као окупирана српска земља. Та чињеница мора постати дио политичке и националне свести свих Срба, а она ће то и бити ако постане интегрални део српског државног пројекта.

Као што једном постигнуте победе ничим не упућују на вечност и беспоговорно трајање, једнако тако ни порази немају своју апсолутност, поготову не порази који су резултат издаје сопственог народа.

Српски радикали ће се доследно борити за сваки педаљ српске земље за сада и за свагда.

Извршни одбор Српске радикалне странке за Републику Српску Крајину

*Списак посланика Српске радикалне странке
у Скупштини Републике Српске Крајине*

Општина Бели Манастир

Ратко Ј. Гонди
Бранко Војница
Душан Јакшић
Милан Брдар
Бошко Ђурковић
Милорад Буха
Милорад Лемић

Општина Вуковар

Ранко С. Вујић
Васкрсије Б. Вуксановић
Станко Вујановић

Општина Двор

Симо Рајшић
Душан Гашић

Општина Мирковци

Зоран Белдар

Општина Даљ

Милан Булајић

Општина Тења

Ђуро Подунавац

Општина Доњи Лапац

Милан Танкосић

ПРЕДСЕДНИКОВА ПОСЛЕДЊА БИТКА

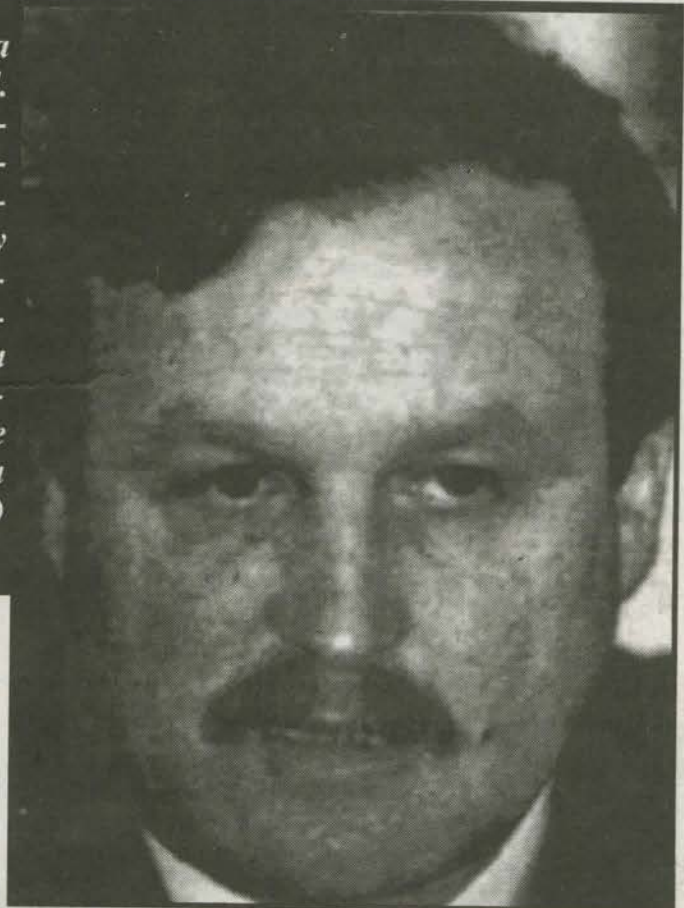
Милан Мартић је изабран за председника РСК на поновљеним изборима у јануару 1994. године. Обзиром да је био кандидат Слободана Милошевића (на изборе је изашао као независни кандидат групе грађана), није имао подршку Српске радикалне странке. Ми смо у то време имали споразум о сарадњи са Миланом Бабићем и СДС Крајине. Али након избора, а нарочито када је постало јасно у ком правцу иде судбина Крајине, председник Мартић је добио подршку Српске радикалне странке, дела посланика Бабићеве СДС и осталих, којима је оцаина била преча од страначких или личних интереса

Морам признати, да је Милан Мартић мени лично био одувек близак, као ратник, поштен и храбар борац и надасве частан човек. Чак и у време када смо се политички разилазили, нисам могао прихватити нападе на њега као личност. Касније, када ми је указао част и поверење именовањем у Савет председника Републике, када смо се често сретали, још више сам поштовао тог изузетног човека.

Кандидатуру за председника РСК прихватио је искључиво након уверавања да ће ту функцију обављати највише три месеца, а након тога је „предати нашем свесрпском председнику Слободану Милошевићу, у заједничкој држави“ (његова изјава). Али када је увидео да од Милошевића помоћи нема, покушао је свим снагама да спроведе уједињење РСК и Републике Српске у једну државу. У том циљу смо послани на Пале Бранко Војница, председник Скупштине РСК, Ранко Вујић, шеф посланичког клуба Српске радикалне странке и ја да покушамо убрзати уједињење у директном разговору са Крајишником и Караџићем.

Никада нећу заборавити његове речи: „Само да се ујединимо, па нека Караџић буде председник наше државе, а ја ћу бити командир станице милиције у Санском Мосту ако треба!“ Ако је неко од политичара на овом нашем вијалишту ветрова трагична личност, то је свакако председник Мартић. Као утопљеник за сламку хватао се сваке, и немогуће прилике да се РСК очува (као што је уверење да ће Јовица Станишић „нешто урадити“ код Милошевића).

Није био болесно амбициозан, није умишљао да је богом дани вођа, није ни у једном моменту своје личне интересе стављао испред националног и државног. Морам још на једну ноторну чињеницу указати: да је био и најмање склон репресијама, ратним злочинима или било каквим казним или осветничким делима према несрпским народима, имао је прилике за то као министар унутрашњих послова, посеб-

но у време жестоких битака, као што је пробијање коридора или операција на бихаћком ратишту.

Овај частан човек је једноставно жртва новог светског поретка, јер се усудио супротставити интересима нових господара рата. Одмах по Васкрсу 2002. године креће у своју последњу битку, покушај да докаже, не своју невиност која није спорна, него оправданост борбе српског народа у Српској Крајини, борбе за голи опстанак на свом вековном огњишту.

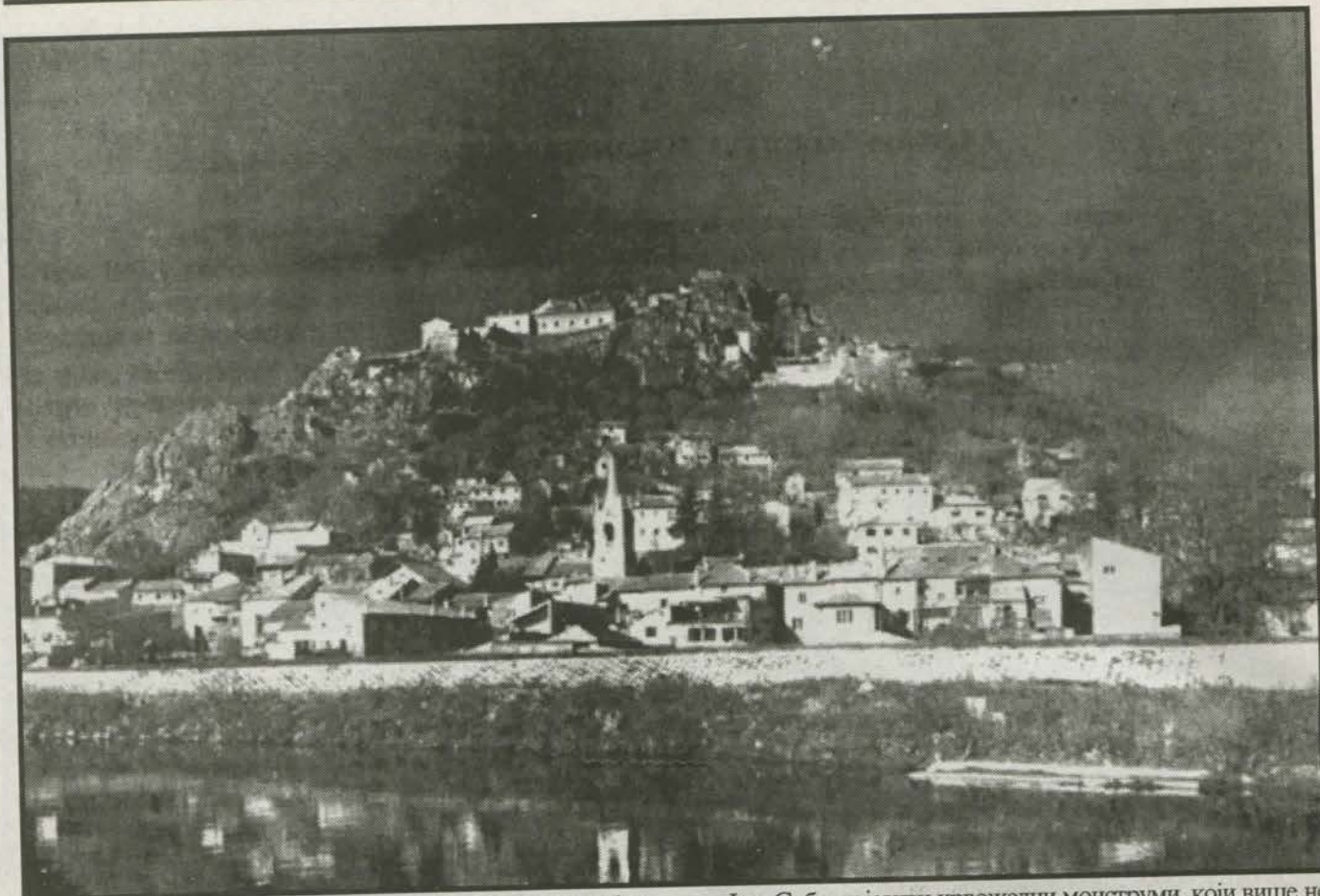
Не могу а да не помислим на аналогију: Видовдан 1389, цара Лазара и његову свесну жртву, одлазак у бој који није могао добити, али из ког је вековима предводио српски народ у многе победоносне битке.

Господине председниче, желим Вам свако добро и жао ми је што ову битку морате да бијете усамљени!

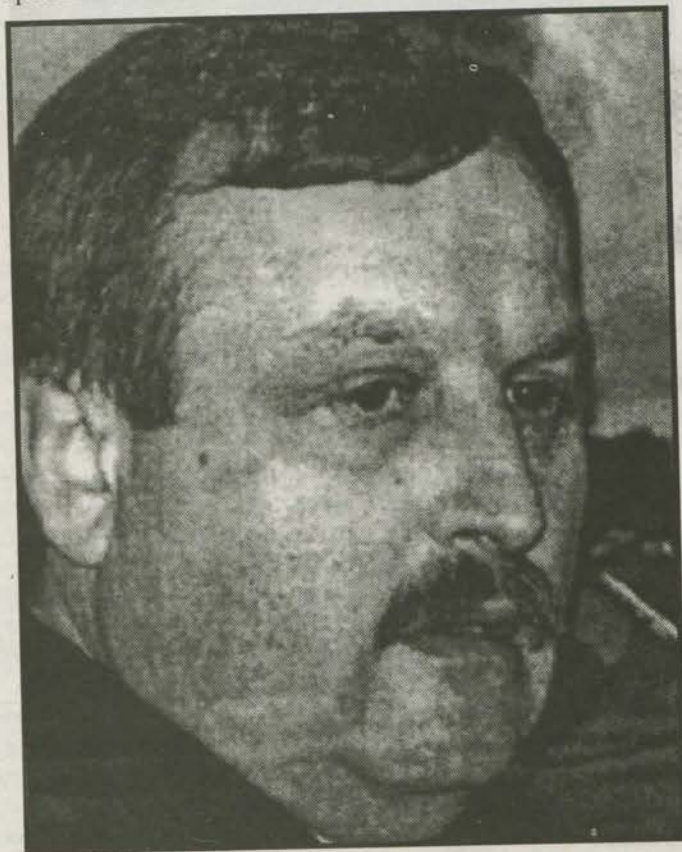
А сада о оптужници.

Објективни Хаг

Први председник једне државе оптужен је пред квазимеђународним квазисудом. Тужилац Хашког трибунала подигао је оптужницу против Милана Мартића, председника Ре-

публике Српске Крајине за ратне злочине! У нарасе објективном и правдољубивом Трибуналу (ко не верује да је такав, нека пита госпође из разних невладиних организација по земљи Србији) то је почетак оптужби против председника српских држава и водећих војних команданата из свих српских земаља.

Јер, Срби су језиви крвожедни монструми, који више не дозвољавају да десетак пијаних усташа одводи по неколико стотина везаних Срба до јама и натенане коље и умлаћује маљевима. Срби су се усудили бранити. Срби су се усудили узвратити ударац. Ту нечувену дрскост треба казнити.

Када то већ нису у стању они који у сваком рату побију око један милион Срба, треба им помоћи. Али како ни војна, финансијска и техничка помоћ није довољна да уништи Србе, формирано је ново стратиште – Трибунал у Хагу. На том страшном месту потребно је уништити душу народу, једном заувек утувити у ту тврду сељачку главу са брдови-тог Балкана да нема права да се брани, да се не сме супротставити одлукама светских моћника, нарочито ако су то Германи или светски жандари Американци. Докажите да није тако! Од 6 (шест) држава које су настале на подручју бивше СФРЈ, од 7 (седам) председника република, четири су Србина, три су српске државе, и сви су проглашени ратним злочинцима! Од осталих – нико, све саме жртве!

Пре било ког другог коментара изнећу у целини оптужницу против Милана Мартића, да његови страшни злочини буду свима јасни.

ТУЖИЛАЦ МЕЂУНАРОДНОГ КРИВИЧНОГ ТРИБУНАЛА ЗА БИВШУ ЈУГОСЛАВИЈУ

ПРЕДМЕТ БРОЈ: ИТ-95-11-1

ТУЖИЛАЦ ТРИБУНАЛА

ПРОТИВ
Милана Мартића

Оптужница

Ричард Ц. Голдстон, тужилац Међународног кривичног трибунала за бившу Југославију, у складу са овлашћењима

из члана 18 статута Међународног кривичног трибунала за бившу Југославију (статут Трибунала), оптужује:

1. Од лета 1991. оружане снаге Републике Хрватске (ХВ) учествују у оружаном сукобу с оружаним снагама самопрокламоване Републике Српске Крајине (АРСК).

2. Од почетка рата у лето 1991. до краја исте године, АРСК је уз помоћ Југословенске народне армије (ЈНА) поразила ХВ у бројним биткама те преузела контролу над приближно једном трећином територије Републике Хрватске, укључујући делове источне и западне Славоније и Крајину.

3. Након прекида ватре у јануару 1992. Заштитне снаге Уједињених нација (УНПРОФОР) распоређене су у областима које је држала АРСК.

4. Једна од области које је АРСК држала у западној Славонији била је Западна зона Уједињених нација, позната и као Сектор запад, који је остао под контролом АРСК до 1. маја 1995.

5. Дана 1. маја 1995. ХВ је напала снаге АРСК у Сектору Запад и потиснула снаге АРСК према југу, преко реке Саве, у део Босне под контролом Срба.

6. Милан Мартић, председник самопрокламоване Републике Српске Крајине (РСК), за одмазду је издао наређење војним снагама АРСК да нападну три хрватска града, укључујући и Загреб, главни град Републике Хрватске.

7. На ракету „оркан“, далекометно оружје, могу да се ставе разне бојеве главе с одређеним намерама: разарање војних циљева или убијање људи. Када се на „оркан“ стави „касетна бомба“, каква је коришћена у нападу на Загреб, ово оружје постаје оружје за уништење живе силе чији је једини циљ убијање људи.

8. Дана 2. маја 1995. око 10 часова и 25 минута, по наређењу Милана Мартића, АРСК је на централни део Загреба испалила ракете типа „оркан“ са касетним бомбама као бојевим главама, што је проузроковало смрт и рањавање цивила у Загребу. То је био противзаконит напад на цивилно становништво и грађане као појединце.

9. Дана 3. маја 1995. око 12 часова и 10 минута, по наређењу Милана Мартића, АРСК је на централни део Загреба поново испалила ракете типа „оркан“ са касетним бомбама као бојевим главама, и тако поново проузроковала смрт и рањавање цивила у Загребу. Ово је такође био противзаконит напад на цивилно становништво и грађане као појединце.

Оптужени

Милан Мартић је рођен 18. новембра 1945. у близини Книна, у Хрватској. Завршио је школу за милиционере у Хрватској и био виши инспектор хрватског Министарства унутрашњих послова.

1. У јануару 1991. Милан Мартић је именован за начелника унутрашњих послова самопрокламоване РСК. На исту дужност поново је постављен 1993. године, а у фебруару 1994. је постао председник самопрокламоване РСК. Тренутно борави у Книну, главном граду самопрокламоване РСК.

Опште поставке оптужнице

1. У времену на које се односи оптужница, у Републици Хрватској је трајало стање оружаног сукоба.

2. У времену на које се односи оптужница, жртве споменуте у оптужници били су цивили под заштитом ратних закона и обичаја.

3. У време на које се односи оптужница, Милан Мартић је био дужан да се придржава закона и обичаја који регулишу вођење рата.

Оптужбе

Тачка 1

1. Дана 2. маја 1995. Милан Мартић је као председник самопрокламоване РСК свесно и намерно наредио противзаконит напад на цивилно становништво и грађане Загреба као појединце што је проузроковало смрт најмање пет грађана и бројна рањавања цивилног становништва и грађана

А што се објективности Хашког суда тиче, просудимо из чињеница:

председник Словеније Милан Кучан - уважени европски политичар,
председник Хрватске Фрањо Туђман - умро као уважени светски политичар,
председник Хрватске Стиме Месић - уважени европски политичар,
председник БиХ Алија Изетбеговић - уважени светски политичар,
председник Србије и Југославије, Слободан Милошевић - ратни злочинац,
председник Србије Милан Милутиновић - ратни злочинац,
председник Републике Српске Радован Караџић - ратни злочинац,
председник Републике Српске Крајине Милан Мартић - ратни злочинац.

Заграда као појединаца, те је тиме Милан Мартић прекршио ратне законе и обичаје, што је злочин према члановима 3 и 7 (1) статута Трибунала; односно

Тачка 2

1. Дана 2. маја 1995. Милан Мартић је као председник самопрокламоване РСК знао или имао разлога да зна да неко подређено лице у АРСК намерава да почини и да је починило ратни злочин, односно извршило противзаконит ракетни напад против цивилног становништва и грађана Заграда као појединаца, те је пропустио да предузме потребне и одговарајуће мере како би спречио напад и пропустио да казни починиоце напада, што све представља кршење чланова 3 и 7 (3) статута Трибунала.

Тачка 3

1. Дана 3. маја 1995. Милан Мартић је као председник самопрокламоване РСК, свесно и намерно наредио противзаконит напад на цивилно становништво и грађане Заграда као појединце што је проузроковало смрт најмање двоје грађана и бројна рањавања цивилног становништва и грађана Заграда као појединаца, те је тиме Милан Мартић прекршио ратне законе и обичаје, што је злочин према члановима 3 и 7 (1) статута Трибунала; односно

Тачка 4

1. Дана 3. маја 1995. Милан Мартић је као председник самопрокламоване РСК знао или имао разлога да зна да неко подређено лице у АРСК намерава да почини и да је починило ратни злочин, односно извршило противзаконити ракетни напад против цивилног становништва и грађана Заграда као појединаца, те је пропустио да предузме потребне и одговарајуће мере како би спречио напад и пропустио да казни починиоце напада, што све представља кршење чланова 3 и 7 (3) статута Трибунала.

(потписано)

Ричард Ц. Голдстон
Тужилац

Оптужница је подигнута 25. јула 1995. године

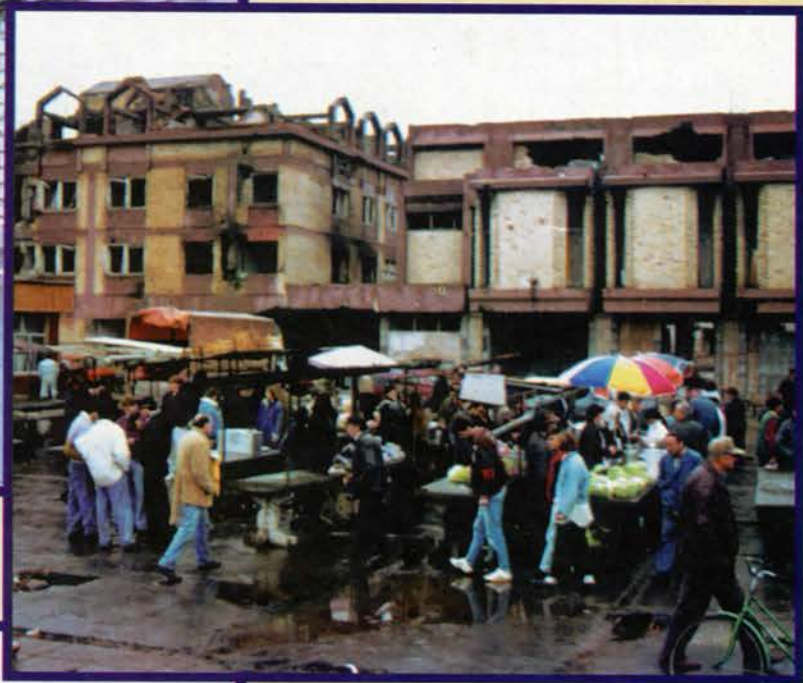
Ово је интегрални текст оптужнице. Биланс два напада на Заград јесте 5 погинулих и 203 рањена (Туђман, 15. јануара 1996.). Али да би се добила јасна слика о догађају, цитираћу део извештаја Јасушија Акашија од 2. маја 1995. у вези са захтевом Савета безбедности да „влада РХ одмах обустави војну офанзиву подузету са својим снагама у подручју Западне Славоније познатом као Сектор Запад, која је започела 1. маја 1995. ујутро, кршећи договор о прекиду непријатељстава од 29. марта 1994“: „Јутрошњи обновљени напади из ваздуха у Сектору Запад у близини моста на реци Сави, артиљеријски напади унутар сектора, укључујући 95 експлозија у и око Окучана су шамар прошлоноћашњем настојању Савета безбедности“.

Такође бих поново подсетио на сведочанства функционера УН, цивилних, војних и полицијских, о масовним злочинима ХВ над цивилима, рањеницима и заробљеницима. Све то није било довољно да се Туђман, који је такође у најмању руку „знао или имао разлога да зна“ за та зверства, који чак није дозволио отварање коридора за повлачење цивила преко Саве, макар јавно укори. Председнику Милану Мартићу није преостало друго до да нападом на Заград изнуди отварање коридора према Сави и Републици Српској. Јер, број цивила и српске нејачи у окружењу, а које су УН и режим Слободана Милошевића прелустили усташкој ками, бројао се хиљадама.

Овај напад је био изнуђен од стране Туђмана, Кофи Анана, Милошевића, и свих оних који нису подузели ништа да се цивили спасу смртоносног гранатирања. А када је у питању бомбардовање главног града, на Книн је испалено преко 2.000 граната, ракета и других експлозивних средстава у августу 1995. од чега је погинуо још неутврђен број „цивила и грађана као појединаца“, али нико ни речју да спомене „злочин у смислу члана 3 и 7 статута Трибунала“.

И најсвежије сећање: на Србију је у агресији НАТО бачено на хиљаде касетних бомби, на цивилне објекте, школе, болнице, али то није злочин, јер су га извршили они који су креирали монструм-установу, Хашки трибунал.

У ИЗДАЊУ

**СРПСКЕ
РАДИКАЛНЕ
СТРАНКЕ**

**ТВРДИ
ПОВЕЗ**

ЗЛАТОТИСАК

**Књиге др Војислава Шешеља могу се купити у седишту Српске радикалне странке
Трг победе 3, Земун**

**ЦЕНА
ЈЕДНОГ ПРИМЕРКА
ЈЕ 1000 ДИНАРА**

**ЗА ЧЛАНОВЕ
СРПСКЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ
ПОПУСТ 70%**

Све информације на телефон: 011/316-46-21